ВІВТОРОК, 1 ЛИСТОПАДА 2005 РОКУ. ■ № 206 (3706)

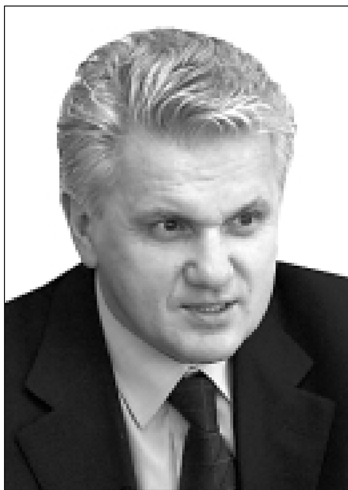

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Голос України

ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ ЯК ДЗЕРКАЛО НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Володимир ЛИТВИН, Голова Верховної Ради України

Розпочалася найвідповідальніша стадія бюджетного процесу — розгляд та затвердження Закону України «Про Державний бюджет України на 2006 рік», прийняття рішень про місцеві бюджети. Є підстави для побоювання, що і цього разу повториться до болю знайома щорічна процедура — перетягування каната між різними політичними силами у прагненні добитися вигідного для себе розподілу коштів з державної кишені. Тобто відкраяти якомога більший бюджетний шматок для тієї чи іншої галузі, регіону, під якусь програму або навіть під певну юридичну особу. Усе це традиційно відбувається на фоні декларацій про необхідність державницького підходу у формуванні бюджетної політики.

(Закінчення на 2—3-й стор.).

Нова спроба спекти грошовий пиріг

Сьогодні парламент розглядатиме законопроект про державний бюджет України на 2006 рік (повторне перше читання). Народні обранці планують обговорити у другому читанні зміни до законів України про комітети та законопроект про тимчасові слідчі та спеціальні комісії, а також за скороченою процедурою — дев'ять аграрних документів. Про це йшлося на погоджувальній раді, в якій взяв участь міністр фінансів Віктор Пинзеник.

У четвер народні депутати голосуватимуть постанову про призначення нових голів парламентських комітетів та їхніх заступників на вакантні посади. (До цього запропоновано провести у комітетах рейтингові голосування для визначення однієї кандидатури на вільну посаду). А під час перерви Голова Верховної Ради запропонував проводити голосування для обрання заступника глави парламенту та заповнити вакансії до Вищої Ради юстиції.

(Закінчення на 2-й стор.).

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Зліва направо: Віктор Пинзеник, Микола Поровський, Ігор Шурма, Геннадій Руденко.

Безкомпромісний жовтень

■ **БАЛАНС МІСЯЦЯ**

Жовтень як спалахнув яскраво, так і згорів, а ми живемо вже в іншому інвестиційному вимірі. Якщо на початку місяця проектувальники Держбюджету-2006 ламали голову над тим, де знайти гроші, то зараз вже ламають над тим, куди їх подіти. Аукціон з продажу активів «Криворіжсталі» справить дивовижно сильне враження колосальною виручкою. Того дня, коли він відбувся, таксист, який мене віз додому, простодушно мовив: «Тепер житимемо краще». — «Угу», — відказав я, залишивши розгорнуту відповідь на потім.

(Закінчення на 7-й стор.).

■ **У НОМЕР**

Дорогу до СОТ можна прокласти спільними діями

Учора Президент України Віктор Ющенко, Голова ВР Володимир Литвин та Прем'єр-міністр Юрій Єхануров детально обговорювали з лідерами депутатських фракцій і груп спільні дії влади стосовно прийняття законів, які стосуються вступу України до СОТ.

На момент здачі номера зустріч ще тривала. Однак перед засіданням глава парламенту зазначив, що письмових зобов'язань учасники не підписуватимуть. За його словами, під час зустрічі в народних обранців буде можливість почути від уряду, на якій стадії перебуває переговорний процес із СОТ. А також чи зможе Україна, ухваливши всі необхідні документи, вступити до цієї організації вже у грудні.

Еліта взялася за науку

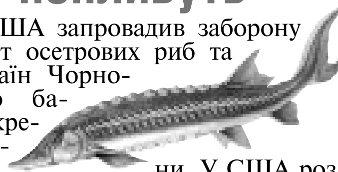
Сьогодні в Києві завершиться дводенна Міжнародна елітна конференція, присвячена українській науці. Організатором заходу виступив Фонд громадянських досліджень і розвитку США за сприяння Міністерства освіти і науки України, Національної академії наук України і Комітету Верховної Ради з питань науки і освіти, **передає «Ліга».** У роботі конференції беруть участь глава секретаріату Президента України Олег Рибачук, міністр освіти і науки України Станіслав Ніколаєнко, президент НАНУ Борис Патон, виконувач обов'язків голови Комітету Верховної Ради з питань науки і освіти Ігор Юхновський та інші офіційні особи.

Дізнайся про бізнес в ЄС більше!

Сьогодні в Києві відкривається перший європейський інформаційний кореспондентський центр при Торгово-промисловій палаті України. Загалом у Європі функціонує майже 300 таких центрів. Зокрема, в ЄС, Норвегії, Ісландії та країнах, що є кандидатами на вступ до Євросоюзу.

Мета його діяльності — забезпечувати українських виробників і експортерів усією необхідною інформацією про стандарти бізнесу в ЄС. А саме — про сертифікацію продукції, митні правила та процедури, підготовку експортної документації, вимоги до маркування та пакування продукції, підготовку тендерної документації тощо. Центр також братиме участь у процесі гармонізації українського законодавства із законодавством Європейського союзу.

Чорноморські осетри через океан не поплинуть

Уряд США запровадив заборону на експорт осетрових риб та ікри з країн Чорноморського басейну. Зокрема, Україні. У США розраховують, що це допоможе зупинити варварський вилов осетрів браконьєрами. З цією самою метою раніше було накладено заборону на ікру з Прикаспійського басейну, де промислом займаються Росія, Казахстан, Туркменістан, Іран і Азербайджан, **інформує «Ассошіейтед Пресс».**

Водночас в Одеській області планують побудувати новий осетровий завод. Про це заявив голова Державного департаменту рибного господарства Мінагрополітики України Олександр Качний. За його словами, Одеський регіон — один з найперспективніших для розвитку рибної галузі країни. Нині область посідає третє місце з вилову риби — минулого року її було добуто 16 тисяч тонн, **повідомляє наш власний кореспондент В'ячеслав ВОРОНКОВ.**

КОРОТКО

■ **Україна і Туркменистан погодили терміни розрахунків за газ**

■ **У Кіровограді розпочали голодовку 12 журналістів газети «Обласна влада», протестуючи проти реорганізації видання**

■ **На Івано-Франківщині викрито посадовців, які протягом тривалого часу вимагали хабарі за надання дозволів на торгівлю**

■ **Мешканець Донеччини намагався ввести з Росії колекцію старовинних монет і банкнот**

■ **Два легковики, завантажені м'ясним фаршем, намагалися незаконно переправити через держкордон громадяни Польщі**

Передплата «Голосу України» на 2006 рік українською чи російською мовою — в будь-якому поштовому відділенні.

Надсилайте до редакції копії квитанцій на піврічну або річну передплату п'ятиразового виходу газети — і ви станете учасником розіграшу подарунків.

■ **ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ І ВИГРАВАЙТЕ!**

Продовжуємо публікувати списки пропозицій наших друзів, котрі люб'язно надають подарунки для читачів, які передплатили на півроку або рік п'ятиразовий випуск газети «Голос України».

Нам пропонують:

6. Швейне підприємство «Красень» (Херсонська область) (директор — Віктор Мірошниченко) — чоловічі швейні вироби.

7. Каховський завод електрозварювального устаткування (директор — Ярослав Микитін) — електрообігрівачі побутові.

8. Державне підприємство «Електротяжмаш» (Харків) (генеральний директор — Віталій Чередник) — пральні машини «Харків'янка», соковижималки «Росинка».

9. Харківське державне авіаційне виробниче підприємство (генеральний директор — Павло Науменко) — розкладачку, мінідрабину.

Шановні передплатники, Хай вам усміхнеться удача!

Верховна Рада прийняла в першому читанні проект закону України про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2005 рік». Як усі ми розуміємо, піти на це довелося не від доброго життя

■ ПОГОДЖУВАЛЬНА РАДА

Нова спроба спекти грошовий пиріг

(Початок на 1-й стор.).

Загалом, повідомив Володимир Литвин, до уточненого порядку денного внесено 76 питань, серед яких шість проектів Президент України визначив як невідкладні. А 54 питання залишилися «у спадок» ще з минулого пленарного тижня.

У середу традиційно розглядатимуть питання про ратифікацію угод, а за скороченою процедурою — низку соціальних законопроектів (про заклади охорони здоров'я, перерахунок пенсій, захист ветеранів тощо).

Зміни до державного бюджету на цей рік — про дотації місцевим бюджетам для забезпечення виплат та інших першочергових видатків — розглядатимуть у четвер серед 40 інших питань. А ще — зміни до Сімейного кодексу, законів «Про телебачення і радіомовлення» та «Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення України», законопроект про заборону політичних переслідувань та обмеження прав і свобод громадян за політичними ознаками. «Враховуючи резонанс подій, пов'язаних з 15 жовтня (нагадаємо, цього дня відбулися зіткнення у центрі столиці між прихильниками і противниками надання статусу воюючої сторони воякам ОУН-УПА. — **Ред.**), профільний комітет пропонує внести до порядку денного законодавчо неврегульоване питання про свободу мирних зібрань», — повідомив Володимир Литвин.

У п'ятницю народні обранці працюватимуть над проблемами вищої освіти, фінансування судів, перерахунком пенсій державних службовців, заощадженнями громадян тощо.

8 листопада відбудеться день уряду «Про сучасний стан та перспективи розвитку ринку страхових послуг в Україні». А 16 листопада — парламентські слухання про співробітництво України та Німеччини.

Голова ВР повідомив, що на засіданні РНБО обговорювалося питання прийняття законодавчих актів, потрібних для вступу до Світової організації торгівлі. Глава парламенту певен: урядові треба чітко визначити, що залежить від законодавчої гілки влади в «сотівських» питаннях. А Кабмін має дати чітке обгрунтування законопроектів. «Оскільки на моє тверде переконання, визначивши дату (вступу до СОТ. — **Ред.**), ми тим самим зробили вразливою позицію України», — переконаний глава парламенту. І додав: «Треба визначити, які законопроекти не викликають у фракцій жодних заперечень, а до яких є застереження, і знайти спільну позицію». Водночас Володимир Литвин переконаний, що проблема полягає не лише у площині несприйняття відповідних законодавчих актів. Скажімо, з боку США, нагадав Голова ВР, знову висуваються вимоги до наших законодавчих баз стосовно інтелектуальної власності (щодо лазерних дисків), курятини, а також генетично модифікованих продуктів. Австралія висуває до нас вимоги щодо цукрової тростини.

Депутати мають спокійно і виважено обговорити зміни до закону про вибори народних депутатів України в частині діяльності засобів масової інформації. І — раціональне використання коштів, отриманих від продажу «Криворіжсталі». Голова ВР вважає: для вироблення спільної позиції і уникнення чуток треба створити відповідну робочу групу під головуванням Адама Мартинюка, до якої увійшли б по одному представникові від депутатських фракцій та уряду.

Наталя ЯРЕМЕНКО.

Постанова Верховної Ради України

Про встановлення мораторію на відпускні ціни на природний газ для населення та підприємств житлово-комунального господарства

Враховуючи низьку платоспроможність більшої частини населення України та з метою запобігання можливій соціальній напрузі в суспільстві Верховна Рада України **постановляє:**

Заборонити підвищувати впродовж 2006 року відпускні ціни на природний газ для населення та підприємств комунальної теплоенергетики.

Голова Верховної Ради України В. ЛИТВИН.

м. Київ, 20 жовтня 2005 року.
№ 3020-IV.

ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ ЯК ДЗЕРКАЛО НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Володимир ЛИТВИН,
Голова Верховної Ради України

(Початок на 1-й стор.).

Водночас бракує іншого — змістовних і реальних пропозицій щодо того, як забезпечити додаткові надходження до бюджету, спрямувати їх без надмірного навантаження на економіку та бізнес на розв'язання актуальних соціальних проблем. Простіше кажучи, як жити відповідно до своїх достатків. А в цьому, власне, і полягає ключовий принцип бюджетної політики.

Виходить так, що спершу приймаємо закони, ставимо цілі, а потім кидаємося шукати кошти на їх реалізацію. Відповідно ускладнюється ситуація з виконанням бюджетів усіх рівнів, і стан справ у поточному році не виняток. Наприклад, надходить маса сигналів про наростання дефіциту ресурсів у місцевих бюджетах. Їх не вистачає, і до кінця року становище погіршуватиметься — з оплатою праці, розрахунками за енергоносії та іншими першочерговими витратами. Постає перспектива появи боргів із заробітної плати, неплатежів та кредиторської заборгованості.

З урахуванням таких реалій Верховна Рада прийняла в першому читанні проект закону України про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2005 рік». Як усі ми розуміємо, піти на це довелося не від доброго життя.

На жаль, не вселяють оптимізму і результати розгляду в парламентському Комітеті з питань бюджету поданого урядом проекту бюджету на наступний рік. За оцінками фахівців, видатки місцевих бюджетів не покриваються доходами на 40 відсотків, а обсяг їх загального фонду потребує збільшення на 5 млрд. гривень.

Річ тут не тільки і не так у дефіциті фінансових ресурсів. Ця проблема є в усіх державах, і кожен уряд намагається знайти та застосувати оптимальний алгоритм її розв'язання. Проте в Україні справа ускладнюється і своїми специфічними чинниками, насамперед надмірною політизацією бюджетного процесу.

Гостро відчувається це нині, з наближенням парламентських виборів. Вони накладають свій відбиток на все, що діється у державі, у тому числі й на роботу Верховної Ради. Її унікальний ресурс публічності використовується на повну потужність, особливо під час вирішення питань, що стосуються всіх і кожного. Формування державного та місцевих бюджетів — на чільному місці серед них.

Вибір тут справді непростий і нелегкий. Іти шляхом скорочення видатків на й без того злиденне існування бюджетних установ, на їх закриття і так звану «оптимізацію» з переведенням працівників на половину, а то й менше, посадового окладу — неприпустимо. Водночас за умов хронічного дефіциту кожна бюджетна гривня має використовуватися сповна і суворо за призначенням, з дотриманням жорсткого режиму економії. А якраз цього про нинішню практику використання бюджетних коштів не скажеш. Матеріали Рахункової палати і Головного контрольно-ревізійного управління засвідчують, що бюджетні правопорушення виявлено у кожній другій-третій з перевірених установ.

Це лише окремі, але переконливі аргументи, що підтверджують вищу актуальність завдання, від якого залежать авторитет держави та повага до неї — спроможність дієво впливати на формування, розподіл та перерозподіл валового внутрішнього продукту заради створення фінансових ресурсів, необхідних та достатніх для забезпечення належного рівня життя громадян і всього суспільства. Що передбачає насамперед визначення реальних доходів з урахуванням наявних можливостей та перспектив і здійснення у цих межах бюджетних видатків.

Відтак потрібні, і це прерогатива передусім парламенту та уряду, заходи поточного та довгострокового характеру, які б стабілізували виробництво і сприяли піднесенню його ефективності, знизили податковий тиск з одночасним розширенням бази оподаткування, передбачили скорочення кількості та підвищення якості податків. Головне, щоб податки за своєю природою не лише виконували фіскальну функцію, а й заохочували суб'єктів господарювання до створення додаткової вартості та легалізації економіки.

Важливість і невідкладність зазначених завдань диктується тим, що Україна помітно поступається за динамікою та обсягами мобілізації доходів бюджету на душу населення перед країнами Євросоюзу і низкою пострадянських держав, а за сплатою податків посідає, згідно з даними Світового банку, одне з останніх місць. Чинна у нас податкова система є непрозорою, громіздкою і малоефективною. Про Податковий кодекс забуто й очікувати на його прийняття в найближчій перспективі не доводиться. Реформування податкової системи весь час відкладається, хоча потреба у ньому надзвичайно гостра і болюча.

Особливо дається взнаки нестабільність норм податкового законодавства. Поки що все зводиться переважно до латання дірок та усунення суперечностей у ньому замість прийняття стратегічних рішень з радикального перегляду системи оподаткування. Тільки до законів про оподаткування прибутку підприємств та про податок на додану вартість зміни вносяться по 15—20 разів за рік. Неважко уявити, чим це обертається на практиці.

Сюди ж варто додати надвисоку централізацію системи збирання податків, яка не заохочує місцеві органи влади до збільшення надходжень загальнодержавних податків, оскільки це не дає прямих відрахувань до їхніх бюджетів. У такий же спосіб розподіляються на території України близько 80 відсотків від податково-митних зборів. Тобто ганяємо кошти знизу до верху, роблячи місцеві бюджети дотаційними, а керівників місцевих органів влади — прохачами. І переконуємо всіх та самих себе, що це нормально і відповідає приписам Бюджетного кодексу.

Досі не розв'язана або елементарно замовчується проблема податкової недоїмки. Списання, відстрочення та розстрочення податкових боргів набули системного характеру.

Масштаби таких явищ просто вражають. Так, на 1 вересня нинішнього року обсяг недоїмки сягнув 9,4 млрд. гривень, а з урахуванням боргу тих платників податків, щодо яких порушено справи про банкрутство, загальна сума податкової заборгованості перед державою становить 15,4 млрд. гривень. Крім того, з початку року списано 4,7 млрд. гривень податкового боргу, що більше, ніж за весь минулий рік, та відкладено терміни сплати боргу ще на 2 млрд. гривень.

Миритися далі з такими втратами, які зменшують ресурси для фінансування суспільних потреб, не можна. Водночас треба принципово і до кінця розібратися з феноменом так званих бюджетних переплат, навколо яких вже було стільки розмов торік і масштаби яких, принаймні за статистикою, не зменшуються. Швидше навпаки: з близько 3 млрд. гривень на 1 січня 2005 року ця цифра зросла на 1 серпня до 8,2 млрд. гривень. Якщо ж додати ще 6,2 млрд. гривень бюджетної заборгованості з невідшкодованого ПДВ (станом на 1 серпня), то виникає сумнів у достовірності звітів про виконання доходів бюджетів. Схоже, що статистика підганяється в ручному режимі для реляцій про досягнення в адмініструванні податків, яких, по суті, немає. До того ж це характерно для всіх щаблів управління податковою системою.

Взагалі давно вже настав час прямо сказати про подвійну бухгалтерію, два види обліку, які нерідко функціонують у протилежних напрямах, практично не перетинаючись або вступаючи в істотні суперечності між собою. Це податковий та бухгалтерський облік і ще такі його різновиди, теж пов'язані з тіньовою економікою, як окремі облікі для колективів підприємницьких структур і їхнього керівництва.

На практиці це матеріалізується у правовому свавіллі, лукавому маніпулюванні даними, особливо під час визначення валових доходів та валових витрат. Саме звідси здебільшого бере початок дивна, м'яко кажучи, «збитковість» підприємств, що набула простотаки поголовного, епідемічного характеру. За даними Держкомстату України, у нинішньому році саме так працювала майже половина підприємств транспорту і зв'язку, 41 відсоток від загальної їх кількості у будівництві і 40 відсотків — у промисловості. «Динаміка» цього процесу часом просто разюча. Скажімо, прибутки компанії «Укргазвидобування» зменшилися проти рівня 2003 року в 540 разів, Одеської залізниці — у 88, Придніпровської та Південної залізниць — відповідно в 30 та 27 разів. А дві ще недавно благополучні структури — «Енергоатом» та «Укрінтеренерго» — торік теж раптово стали збитковими.

Що ж може призвести до таких критичних метаморфоз, коли виключити стихійні лиха та інші форс-мажорні обставини? І в чому взагалі економічний сенс та просто здоровий глузд, які пояснювали б продовження діяльності збиткових структур? Тут щось явно не так.

Запитання, зрештою, суто риторичні. Але їх чомусь не ставлять ні собі, ні хронічно «збитковим» суб'єктам господарювання податківці, роками

приймаючи від них звіти, які не показують прибутків, а отже, не обіцяють державі податків.

Якщо називати речі своїми іменами, то це, як правило, жирування на власності держави, за її рахунок, безгосподарне використання і корисливе розбазарювання державного майна. Бо дієвої системи управління цим майном в Україні не було і немає. Маємо ще одну величезну «чорну діру», в якій безслідно щезають потенційні — і дуже чималі — надходження до бюджету.

Регулювати питання методології бухгалтерського обліку і фінансової звітності, затверджувати національні стандарти бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові акти в цій сфері чинне законодавство зобов'язує Міністерство фінансів. Але складається враження, що там про належне виконання цього обов'язку якось забули.

Жоден із платежів, які справляються в Україні, не викликає стільки дискусій, як податок на додану вартість. І не випадково: практично ніхто — ні держава, ні громадяни, ні суспільство загалом — не був готовий до його запровадження. На сьогодні змінилося хіба що число змін, внесених до відповідного закону — воно наблизилося до 800. Це істотна, але не єдина причина того, що ПДВ є у нас найбільш «криміналізованим» податком. Невщухаюча війна із схемами незаконного його відшкодування триває з перемінним успіхом і особливих перемог державі не приносить. Фактично тягар ПДВ перекладено на плечі населення, від чого здебільшого потерпають незаможні люди і бідні сім'ї.

Характерна деталь: ПДВ оподатковується митна вартість товару, яка не містить доданої вартості. Тобто в цьому разі він виступає як податок на імпорт, а відтак має наповнювати грошовими коштами бюджет при ввезенні товарів, що безпосередньо споживаються населенням.

Однак і тут майстри тіньових схем знаходять способи ухилення від сплати цього податку. Особливого поширення набуло застосування податкових векселів, які можна порівняти хіба що з фіговим листком.

Вважаю, що нинішня фінансова скрута в державі однозначно зобов'язує заборонити використання векселів при імпорті товарів, а відшкодування ПДВ практикувати тільки при експорті та за наявності декларації країни призначення товару.

А в більш широкому плані потрібні ефективніші інструменти та механізми управління цим податком, і ініціатива в їх виробленні й застосуванні залишається за Кабінетом Міністрів.

Дедалі відчутнішим гальмом у прирощуванні доходів бюджету стають відсутність рівних, однакових підходів і наявність необгрунтованих пільгових режимів у системі оподаткування. Нині чинний порядок надання та реалізації пільг, якщо це можна взагалі назвати порядком, — анахронізм. Думається, час провести інвентаризацію та вивчення податкових преференцій на предмет обгрунтованості й ефективності і, по-друге, запровадити постійний та жорсткий контроль за практикою їх застосування.

Не можна не бачити, що вкрай низька результативність фіскальної функції податкової системи супроводжується напруженими, на межі антагонізму, відносинами між податківцями та платниками податків, складнощами в організації діяльності податкової служби та непомірно високими затратами на утримання 60 тисяч її працівників. При цьому Мінфін пропонує виділити на утримання податківців у 2006 році 3,1 млрд. гривень, або в 3,3 разу більше, ніж було в 2000-му.

Де і в чому аргументи на користь такого збільшення? І де, нарешті, врозумлива ідеологія в організації роботи податкового відомства? Категорично не можна вважати прийнятним дальше домінування примусово-силового принципу, за якого податки переважно стягуються, а не сплачуються добровільно і свідомо. Створення структур для дій саме такого характеру, акцент на контрольно-перевірних заходах, що лише породжують тяганину, а призначувані за їх підсумками нарахування та інші санкції дуже рідко дають щось путнє для бюджету — усе це ніщо інше, як імітація активності.

Усім, хто до цього причетний, треба враховувати і суспільно-політичні та морально-психологічні наслідки таких підходів. Вони у тому, що суб'єкти господарювання, платники податків, юридичні та фізичні особи ставляться і ще довго ставитимуться до податкових органів як до інструментів тиску, виконання різного роду замовлень, у тому числі політичних, «наїздів» на інакомислячих та конкурентів. А також як до паралельної й автономної системи, що явочним порядком перебрала на себе деякі невластиві їй владні повноваження. Можна без особливого перебільшення констатувати, що сьогодні в областях діють дві адміністрації: одна — державна, друга — податкова.

Відповідно до закону про внесення змін до Конституції України потребує перегляду система контролю за надходженням коштів до державного бюджету та їх використанням. Маю на увазі, зокрема, застосування повноважень Рахункової палати. Здійснюваний нею від імені Верховної Ради України контроль має бути більш об'єктивним, результативним і впливовим. Потрібно відмовитися від довідок та звітів, які не дають бази для прийняття повноцінних рішень, а тому одразу починають припадати пилом.

Серед першочергових кроків Рахункової палати в наступному бюджетному році хотілося б бачити перевірку діяльності податкових органів на предмет дотримання ними вимог законодавства і забезпечення повноти оподаткування та надходження до бюджетів усіх рівнів. Ця служба, що досі була практично закрита для контролю, давно потребує приходу державних ревізорів, скорочення видатків на своє утримання і, врешті-решт, приєднання до Міністерства фінансів, як зроблено з податковими системами в більшості цивілізованих країн.

Окремої і не менш серйозної розмови заслуговує ще одна тема, яка щоразу викликає чи не найбільш бурхливу полеміку під час обговорення бюджету, — його дефіцитності. Уже багато років підряд в нашій державі пропагуються пріоритетність і, більше того, безальтернативність бездефіцитного варіанта бюджету. Часом навіть ставиться завдання зводити його з профіцитом, тобто перевищенням доходів над видатками. Це, мовляв, засвідчить міцність державних фінансів та економіки загалом.

Що можна сказати з цього приводу? Доходи державного чи місцевих бюджетів, хоч якими засобами вони мобілізувалися б, — це завжди вилучення певних коштів з економічного обігу суб'єктів ринкової діяльності. І можна, звичайно, скільки завгодно говорити про доцільність та раціональність перерозподілу певної частини продукту, створеного учасниками ринкової системи, на користь загальнодержавних інтересів. Але не слід забувати при цьому, що такий перерозподіл є за своєю природою примусовим, а тому об'єктивно суперечить демократичним засадам вільної економіки й недоторканності приватної власності.

Держава має, так би мовити, «моральне право» збирати з учасників економічного процесу лише ту кількість новоствореного продукту, яка критично необхідна для функціонування всього суспільства. І не так просто визначити оптимальні параметри, межі цього вилучення — бо й найпалкіші прихильники впливу держави на ринкові відносини не завжди здатні аргументовано довести, що збільшення частки бюджету в економічному обороті держави адекватно впливає на темпи економічного зростання та рівень економічного розвитку.

Ще важче навести переконливі і вичерпні докази того, що в суб'єктів господарської діяльності доцільно вилучати більше, ніж держава спроможна витратити на задоволення суспільних потреб. Такий підхід вказує щонайменше на некваліфіковане управління державними фінансами — якщо не на свідоме завдання шкоди учасникам виробничого процесу.

Отже, бюджетний профіцит слід розцінювати як ненормальне явище. Безперечно, він може складатися у процесі виконання бюджету як наслідок певних кризових складнощів, але не повинен перетворюватися на закономірність, а тим паче прямо закладатися у проект бюджету.

Зовсім інша справа — бюджетний дефіцит, коли заплановані витрати перевищують заплановані надходження. Здавалося б, тут ще більш доречні негативні оцінки, але в житті не все так просто й однозначно. Історичний досвід показує, що практично в усіх випадках прискорення економічного зростання в тій чи іншій країні відбувалося якраз за дефіцитності її бюджету. І навпаки — прагнення будь-що, не рахуючись з реаліями, подолати цю дефіцитність нерідко оберталося сповільненням або й припиненням висхідних тенденцій в економіці. Зокрема, чимало фахівців вбачають у боротьбі з бюджетним дефіцитом у Німеччині в 1927—1928 роках причину затяжної економічної кризи, яка незабаром охопила весь тодішній розвинений світ.

На що вже суворі рекомендації МВФ для країн, які просять кредити на подолання кризових явищ, і то вони допускають для боржників бюджетний дефіцит у межах до 5 відсотків від валового внутрішнього продукту.

Виходячи з того, що навіть за найобережнішими прогнозами обсяг ВВП України в наступному році становитиме не менш як 500 млрд. гривень, максимально рекомендований за таких умов дефіцит означав би додатково 25 млрд. гривень бюджетних видатків. Тобто стільки, скільки потрібно для задоволення найгостріших соціальних запитів та фінансування інвестиційних вкладень. Тим паче що є надії на збільшення ефекту від політики конкурсної приватизації, підкріплені результатами повторного продажу «Криворіжсталі». Саме ці надходження, як на мене, можна було б спрямувати на покриття дефіциту Бюджету-2006, не вдаючись ні до додаткових державних запозичень, ні до грошової емісії.

З огляду на сказане, варто прислухатися до думки, що висловлюється дедалі частіше: коли обставини склалися так, що дефіцит для бюджету наступного року видається просто-таки необхідним — то чому б не піти на цей варіант, який не загрожує інтересам держави, громадян та суб'єктів економічної діяльності. Повторюю: мова не про неприпустимість бюджетного дефіциту взагалі, а виключно про якомога точніше визначення припустимих його обсягів і тих сфер спрямування додаткових бюджетних ресурсів, які найбільше цього потребують. І тут широке поле для конструктивних дискусій.

У даному контексті дуже важливо те, що саме залучення додаткових ресурсів через свідоме допущення дефіцитності надає можливість сформувати так званий «бюджет розвитку» — як антитезу «бюджетові проїдання», «надмірній соціальній спрямованості» та іншим аргументам з арсеналу критиків бюджетної політики.

Хоча, правду кажучи, за такої кількості знедолених, на межі бідності, вчителів, лікарів, працівників культури — всіх, чиї матеріальні статки та моральний стан концентруються у слові «бюджетники», говорити про якісь соціальні надмірності є просто блюзнірством. Під цим кутом зору жодні видатки з боку держави не можуть бути надмірними; можна і треба говорити лише про те, наскільки здатна вона мобілізувати необхідні для цих цілей ресурси.

Так само сумнівними і спірними видаються твердження про те, що соціальна спрямованість бюджетних витрат начебто гальмує економічний розвиток. А хіба зміцнення фінансової бази освіти, науки, культури, охорони здоров'я, житлово-комунального господарства не стане потужним імпульсом для прискорення їхнього розвитку, а отже, розвитку держави як у найширшому, так і вужчому, але життєво важливому — економічному розумінні?

Як здається, треба чітко бачити і диференціювати ці дві течії суспільного поступу. Бо держава — це всеохоплююча система суспільно-політичних та соціально-економічних комунікацій, а ринок — усього лиш система організації товарообміну. Тобто ринковою може і має бути тільки економіка, а не все суспільство. І бюджет, безумовно, є результатом її функціонування, але формується він згідно з чинним законодавством і переходить у власність держави для виконання суто соціальних функцій. Тобто його слід розглядати як соціальну категорію, не пов'язану з виконанням інвестиційних функцій.

Водночас це й тісно пов'язані сторони двоєдиного процесу. Адже, скажімо, навіть просте збільшення масових пенсій не менш відчутно позначається на економічному розвитку, ніж спрямування таких фінансових ресурсів на державні інвестиційні вкладення — через зростання платоспроможного попиту, без якого жодні інвестиції не дадуть бажаного ефекту.

На жаль, за нинішніх умов ця взаємозалежність у нас ще не спрацьовує. Істотне збільшення соціальних видатків з боку держави у 2004—2005 роках не супроводжувалося адекватним зростанням обсягів виробництва, поліпшенням інших показників. І з тієї насамперед причини, що уряд не забезпечив належний захист внутрішнього ринку від перенасичення імпортними споживчими товарами. Відповідно соціальні витрати української держави значною, якщо не переважною своєю часткою пішли на економічну підтримку держав, чия продукція заполонила нашу торговельну мережу.

Майже 3 млрд. доларів перевищення обсягів експорту над імпортом у січні—серпні 2004 року і мінус понад 370 млн. доларів за такий само період року нинішнього — такий вигляд має динаміка змін зовнішньоторговельного сальдо України. Вона має прозвучати дуже тривожним дзвінком для всіх, хто відповідає за цю сферу.

Досвід багатьох країн і в минулому, і вже за сучасної доби доводить, що державні витрати, активна соціальна політика є незамінними інструментами та потужними рушіями подолання кризових процесів і виходу на траєкторію економічного зростання. То чому б Україні не скористатися цим багатократно перевіреним та апробованим прикладом?

Звернутися до порушених вище проблем мене спонукають дві головні причини. По-перше, їх розв'язання необхідне для запровадження єдиної оптимальної системи, єдиного неподільного процесу формування доходів бюджету і посилення парламентського контролю на всіх стадіях бюджетного процесу. Важливість і нагальність цієї справи, сподіваюся, очевидні всім.

По-друге, ми повинні убезпечити себе від повторення пройденого в гірших його виявах. У тому числі й насамперед — ситуації, за якої на перше місце виходить прагнення поділити вигідніше для себе ще не існуючі у природі кошти, і мало хто думає (якщо думає взагалі), як ці гроші заробити та спрямувати до бюджету. Надходження від приватизації, про які стільки говориться і пишеться, особливо останнім часом, — не панацея, і перебільшувати, а то й абсолютизувати їх значущість у формуванні доходної частини бюджету принаймні недалекоглядно.

Нині на такі настрої наклався і, судячи з усього, помітно їх посилив фінал приватизаційної історії з «Криворіжсталлю». Подія, безумовно, неординарна, і виручена за підприємство сума справляє враження. Але навряд чи це може бути підставою для ейфорії та ілюзій стосовно того, що фінансові, бюджетні проблеми держави можна буде вирішувати отак, одним махом, за рахунок найпривабливіших для інвесторів об'єктів. Розпродамо це національне багатство і що тоді — виставляти на аукціон культурні надбання та землю з батьківськими могилами?

Гроші треба не виторговувати, тим паче за створене не нами, а, повторю ще раз, заробляти.

Та й не варто забувати, що недавній продаж найпотужнішого і найбільш успішного серед металургійних підприємств України — це не приватизація з чистого, як мовиться, аркуша. Це, швидше, рідкісний випадок відновлення економічної справедливості завдяки вигіднішому перепродажу, тут відчутно присутній і політичний момент. Тож подібні факти навряд чи набудуть масового поширення.

До того ж за конкурсними емоціями у нас наче забули, що Україні потрібен Державний бюджет на 2006 рік. Принаймні лист з Кабінету Міністрів, який надійшов до Верховної Ради, не просто по суті повертає процес підготовки його проекту на вихідні позиції, а й може взагалі завести у глухий кут. У висловлених пропозиціях та побажаннях практично проігноровано ряд принципових положень Бюджетної резолюції, а з ними — волю Верховної Ради, яка ухвалила цей документ.

Хочеться вірити, що така колізія залишиться прикрим епізодом, винятком у практиці парламентсько-урядових відносин. Але для цього потрібні добра воля і зустрічні рухи від усіх сторін. Наше спільне завдання у тому, щоб Державний бюджет України справді став реальним відображенням стану національної економіки, і що ще важливіше, двигуном прискорення її розвитку, підвищення добробуту та поліпшення життя народу.

У цьому ключовий, визначальний критерій ефективності бюджетної політики держави.

Нас привітали

Наприкінці минулого тижня ми святкували 15-річчя заснування газети «Голос України». Вітальних листів було дуже багато. Особливо від вас, наші читачі. Деякі з них надруковано в газеті за 28 жовтня. Привітали нас також і керівники держави, народні депутати України, міністри, голови обласних рад і державних адміністрацій. Усім, хто привітав нас, високо оцінив нашу скромну працю, ми щиро вдячні і сподіваємося виправдати ваші надії.

Серед тих, хто привітав нас, — керівники депутатських фракцій. Зокрема, від фракції Народної партії Ігор Єремеєв, який зазначив у вітанні, що переоцінити внесок нашого видання у становлення українського парламентаризму важко. Завдяки творчому потенціалу журналістів, виваженій редакційній політиці газета є цікавою і корисною читацькому загалу своєю всюдисущістю, оперативною реакцією на актуальні події, листи та тривожні сигнали з місць. Микола Мартиненко, голова парламентської фракції «Народний союз «Наша Україна», зазначає, що парламентська газета стала рідною і «своєю» не лише для народних депутатів, а й завоювала заслужену любов і популярність у широкого кола українських читачів. Від фракції комуністів вітання надіслав Петро Симоненко, зазначивши, що наша газета намагається відобразити все розмаїття політичних пристрастей і думок суспільства, і побажав нам цікавих тем і здобутків. Найавторитетнішим політичним виданням назвав «Голос України» керівник фракції Партії промисловців і підприємців Василь Гуреєв, голова виконкому партії «Народний Союз «Наша Україна», народний депутат Микола Катеринчук. Привітали «Голос України» народні депутати Григорій Суркіс, Володимир Яворівський, Іван Мигович, Микола Оніщук.

Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров у своєму вітанні відзначив, що «Голос України» став невід'ємною частиною українського державотворчого процесу, діяльно допомагаючи читацькому загалу орієнтуватися в політичних реаліях сьогодення. Колектив редакції демонструє стале творче зростання, прагнення зробити видання інформаційно змістовним і новаторським.

Незашореності та об'єктивності, незаангажованості та абсолютного відчуття свободи слова побажав нам секретар Ради національної безпеки і оборони України Анатолій Кінах, який визнав, що завдяки високому професіоналізму, активній громадянській позиції, прихильності до ідей реформаторства та вірності неупередженому, правдивому слову нам вдається доносити до читача суть демократичних, соціально-економічних перетворень у житті країни та суспільства.

Справжніми літописцями яскравої і неповторної доби в історії України називає журналістів «Голосу України» Перший віце-прем'єр-міністр України Станіслав Сташевський і зичить журналістам «Голосу України» триматися досягнутих висот та здобувати нові вершини, писати чесний і правдивий літопис.

Міністр внутрішніх справ України Юрій Луценко зазначив, що у матеріалах «Голосу України» постійно присутня правоохоронна тематика, завдяки чому громадяни мають можливість винести об'єктивні, неупереджені оцінки роботи міліції, краще зрозуміти свої права й обов'язки, стати свідомими учасниками розбудови правової демократичної держави. Також вітання надійшли від міністра з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи Віктора Балоги, Міністерства економіки України, послів Республіки Узбекистан Р. Алімова та Туркменистану В. Майка, Українського національного комітету Міжнародної торгової палати, благодійного фонду «Співдружність», Київського університету ринкових відносин, громадської правозахисної організації «Суспільна амністія».

Окрім тих, які вже було надруковано в нашій газеті, вітання надіслали також голова Вищого господарського суду України Дмитро Притика, голова Апеляційного суду м. Києва Антон Чернушенко, голови обласних рад з Дніпропетровщини Микола Швець, Полтавщини Степан Бульба, який, до речі, назвав «Голос України» добрим порадником і джерелом інформації для державних службовців, керівників органів місцевого самоврядування. До такого висновку приєдналися голови облрад з Тернопільщини Василь Кравець, Чернігівщини Василь Ковальов, Рівненщини Роман Василишин, Запоріжжя Володимир Березовський, міський голова Львова Зиновій Сірик, міський голова Рівного Віктор Чайка, голова Луганської облдержадміністрації Олексій Данилов, голова Балаклавської райдержадміністрації Віктор Сальников та голова Балаклавської районної ради Микола Козлов.

«Голос України» здобув заслужене визнання у масового читача, впевнено посів гідне місце серед еліти вітчизняних видань, відзначається у вітанні генерального директора УДППЗ «Укрпошта» Ігоря Кравця. До нього також приєдналися працівники державного підприємства «Преса», Дніпропетровської дирекції «Укрпошти», ДВ «Преса України», Державне підприємство обслуговування повітряного руху України, судноплавна компанія «УКРФЕРРІ» з Одеси.

З початком юності привітали нас і колеги по журналістському перу з газет «Вечірній Київ», «Урядовий кур'єр», «Роден край», «Голос Крыма», «Дзеннік Кійовскій», «Арагац», «Еврейские вести», «Факты и комментарии», «Посредник», «Молодь України», «Україна молода», «Хрещатик», «Демократична Україна». А генеральний директор Укрінформу Віктор Чамара зазначив, що наш колектив був і залишається відданим новаторському духові, його характеризує врівноваженість і об'єктивність, він застрільник і організатор багатьох всеукраїнських акцій і проектів, які мали широкий резонанс. «Голос України» по праву серед тих, хто формує ядро національної демократичної преси.

Свої переконання у тому, що на безконечній ниві друкованого слова на нас чекають нові великі успіхи, висловили і працівники видавництва «Київська правда», в якому друкується наша газета.

Але без вас, наші читачі і шанувальники, цих успіхів нам не досягти. Ще раз щиро дякуємо всім за надіслані і висловлені під час святкування дня газети Верховної Ради України «Голос України» вітання. Залишаємося разом на довгі роки!

Потрібно приймати узгоджені рішення в інтересах суспільства

Перспективи бюджетного процесу складні. Особливо з огляду на те, що ми перебуваємо у передвиборній стадії. На цьому наголосив під час учорашньої прес-конференції Голова Верховної Ради Володимир Литвин. «Однак, — додав глава парламенту, — я переконаний у головному: бюджет потрібно прийняти».

Фракція Народної партії, повідомив Володимир Литвин, підтримуватиме висновки і пропозиції бюджетного комітету — ухвалити документ у першому читанні. Глава парламенту закликатиме своїх колег також голосувати «за». Інакше, переконаний Володимир Литвин, будуть підстави звинувачувати Верховну Раду у блокуванні бюджетного процесу.

Звісно, не заперечував він, у парламенту та уряду є розбіжності стосовно багатьох видаткових позицій, зокрема, наповнення місцевих бюджетів. Однак це не є підставою говорити про чийсь непрофесіоналізм. Ідеться про різні підходи. Скажімо, Кабінет Міністрів орієнтується на плани співпраці з міжнародними фінансовими інституціями, домовленості з європейськими структурами. А Верховна Рада, зазначив глава парламенту, звільнена від таких зобов'язань. Однак відчуває тиск суспільства і тому пропонує розширити видаткову частину бюджету. «І це закономірний результат, — переконаний Володимир Литвин. — Моя лінія залишається незмінною: нам потрібно приймати узгоджені рішення, які відповідали б інтересам українського суспільства і держави».

Це саме стосується і витрат коштів від продажу «Криворіжсталі». Нині, повідомив Голова ВР, зареєстровано вже десять законопроектів про розподіл цих грошей. З огляду на це Володимир Литвин і запропонував створити робочу групу на чолі з Першим заступником Голови ВР. Глава парламенту не проти того, щоб деякі кошти було спрямовано на повернення знецінених заощаджень громадян. Щоправда, до цього треба ретельно порахувати, скільки і якій категорії громадян здійснювати виплати. Головне — не допустити зайвої напруженості в суспільстві і знецінення національної валюти.

Вл. інф.

Вартість компромісу

Під час робочої поїздки на Житомирщину Голова Верховної Ради України Володимир Литвин лише перед першою зустріччю у Житомирі помітив, що забув у Києві у своєму робочому кабінеті піджак. Бо так квапився до земляків, на малу батьківщину, куди його повсякчас тягне, як сам зізнається, «немов птаха з вирію».

Свято і тривога

Загальноосвітня школа I—II ступеня у селі Велика Горбаша Новоград-Волинського району нині виблискує новенькими шибками та фарбою. А майже п'ятнадцять років, із 1991-го, цей об'єкт був довгобудом, до котрого у місцевої влади ніяк не доходили руки. Крига скресла лише завдяки особистому сприянню глави парламенту та народного депутата України від 67-го виборчого округу Валентина Савицького. Він розповідає, що за часів свого депутатства оббивав заради добудови школи всі можливі владні пороги: написав 12 листів до Кабінету Міністрів з проханням виділити кошти, звернувся до прем'єра та міністра фінансів із двома депутатськими запитами. Перші гроші — 200 тисяч грн. на перекриття даху надійшли торік. А загалом на будівництво школи було витрачено близько мільйона гривень.

Ця, здавалося б, суто місцева подія — адже в новій школі працюватимуть 14 учителів та навчатимуться лише 124 учні з довколишніх сіл — набуває великого значення ще й тому, що на Житомирщині нині спостерігається сумна тенденція: закривають малокомплектні сільські школи. «Це не велика заслуга моя чи моїх колег, що відкриваються школи. Це — насамперед наше зобов'язання робити все, щоб народжувалися діти, щоб вони здобували гарну освіту і потім ішли у широку життєву дорогу», — наголосив під час відкриття школи в селі Велика Горбаша Володимир Литвин.

Іншого виходу немає

Відповідаючи на запитання «Голосу України» щодо перспектив прийняття Держбюджету на 2006 рік, Голова Верховної Ради України висловив думку, що поки існують намагання уряду спілкуватися через пресу, до компромісу далеко. «Хоча не бачу іншого виходу, як досягти компромісу, — сказав він. — Але не на тих залізобетонних позиціях, які нам пропонує уряд». Ідеться про намагання скомпрометувати парламент: якщо бюджет не буде прийнято, тоді доведеться фінансувати всі видатки за аналогією попереднього року, а парламент звинуватять у тому, що він не спромігся прийняти бюджет. «Такий тактичний маневр не вдасться. Бюджет буде прийнято такий, який потрібен країні, — запевнив Голова ВР. — Тим паче, що кошти державі надійшли, кошти є». Вочевидь, глава парламенту мав на увазі кошти, отримані від приватизації «Криворіжсталі».

А під час відвідин Житомирського агротехколеджу В. Литвин серед основних завдань назвав збільшення фінансування місцевих бюджетів, досягнення необхідного рівня видатків на АПК, до того ж не через міністерства за принципом «хочу — дам, не захочу — не дам», а через казначейство, чітко розписавши, на що ці кошти потрібні. Бо головна проблема не в грошах, вважає Голова ВР, а, як свідчать перевірки Рахункової палати, в ефективності їх використання.

З милим у курені не рай

Під час зустрічі з молоддю на Житомирщині Володимиру Литвину задали багато запитань. Зокрема, про низькі зарплати, які не дають змогу забезпечити сім'ю житлом. Глава парламенту висловив переконання, що необхідно виправити ситуацію, коли зарплати менші за пенсії. Бо від цього і мотивація до праці втрачається, і Пенсійний фонд має величезну «дірку». Друга проблема, яку треба розв'язати, це — дешеві кредити, у деяких випадках безвідсоткові. Тоді не треба буде й гасла «Кохаймося!» вивішувати. Говорячи про СОТ, В. Литвин зазначив, що допустили методологічну помилку, бо визначили дату, до якої хочемо вступити, а не говоримо про мету. Голова Верховної Ради звернув особливу увагу на проблеми, які можуть постати перед вітчизняним аграрним сектором, адже, за оцінкою фахівців, можемо втратити 40 відсотків власного ринку.

У ході робочої поїздки на Житомирщину Володимир Литвин також взяв участь у відкритті нового пам'ятника загиблим під час Великої Вітчизняної війни та репресованим у селі Велика Горбаша та відвідав будинок-інтернат для дітей-інвалідів у Новоград-Волинському.

Олексій КАВУН,
Юліана ШЕВЧУК.

Київ — Житомирська область.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Під час відкриття нового пам'ятника полеглим під час Великої Вітчизняної війни та репресованим у с. Велика Горбаша Житомирської області.

Відомості

про доходи, цінні папери, нерухоме та цінне рухоме майно і вклади у банках Президента України та членів його родини[1]

Розділ I. Загальні відомості
1. Прізвище, ім'я, по батькові **Ющенко Віктор Андрійович**
2. Займана посада: **Президент України**
3. Члени сім'ї : **Катерина Ющенко – дружина, Софія Ющенко – донька, Христина Ющенко – донька Тарас Ющенко – син**

Розділ II. Доходи, одержані (нараховані) з джерел в Україні та за її межами за 2004 рік

№	Перелік доходів	Розмір доходу (грн.)	
		Президента України	Членів його сім'ї
1	2	3	4
1.	Загальна сума сукупного доходу, в т.ч.	62221,24	214166,43
1.1	Дивіденди, проценти, роялті	30,50	34546,16
1.2	Матеріальна допомога	5062,00	-
1.3	Страхове відшкодування	-	-
1.4	Дохід від наукової, викладацької, творчої діяльності, авторська винагорода (гонорар)	-	-
1.5	Дохід від підприємницької і незалежної професійної діяльності	-	178485,00
1.6	Дохід від відчуження цінних паперів та корпоративних прав	-	1135,27
1.7	Заробітна плата	57128,74	-

Розділ III. Зобов'язання фінансового характеру, у тому числі за кордоном за 2004 рік

№	Перелік зобов'язань щодо сплати внесків (платежів)	Президента України		Членів його сім'ї	
		Всього сплачено (грн.)	У т.ч. за кордоном	Всього сплачено (грн.)	У т.ч. за кордоном
1	2	3	4	5	6
1.	За договорами добровільного страхування	-	-	-	-
2.	За договорами на додаткове пенсійне забезпечення	-	-	-	-
3.	За договорами позики	15315,99	-	-	-
4.	За договорами найму (оренди)	-	-	-	-
5.	На утримання майна, зазначеного в розділах IV, V	10104,38	-	109452,36	86163,81

[1] Публікуються відповідно до частини 3 статті 6 Закону України «Про боротьбу з корупцією».
[2] До членів сім'ї відносяться: дружина (чоловік), батьки та неодружені діти, що проживають з ним.

Розділ IV. Відомості про нерухоме майно, що знаходиться в приватній власності

№	Перелік об'єктів	Президента України	Членів його сім'ї
		Загальна площа (м. кв.)	Загальна площа (м. кв.)
1	2	3	4
1.	Земельні ділянки	63470	1633,5
2.	Житловий будинок	618	-
3.	Квартира	-	300
4.	Садовий (дачний) будинок	-	-
5.	Гараж	-	-

Розділ V. Відомості про транспортні засоби, що знаходяться в приватній власності

№	Перелік об'єктів	Президента України		Членів його сім'ї	
		Марка/модель	Об'єм двигуна (см. куб)	Марка/модель	Об'єм двигуна (см. куб)
1	2	3	4	5	6
1.	Автомобілі легкові	-	-	-	-
2.	Автомобілі вантажні, спеціальні і автобуси	-	-	-	-
3.	Мотоцикли	-	-	-	-
4.	Трактори	-	-	-	-
5.	Водні транспортні засоби	-	-	-	-

Розділ VI. Відомості про вклади у банках, цінні папери та інші активи

№	Перелік об'єктів	Президента України		Членів його сім'ї	
		Всього (грн.)	У т.ч. за кордоном (грн.)	Всього (грн.)	У т.ч. за кордоном (грн.)
1	2	3	4	5	6
1.	Номінальна вартість придбаних цінних паперів	296,10	-	1798395,00	1798395,00
2.	Розмір внесків (паїв) до статутних (пайових) фондів підприємств, установ, організацій	-	-	-	-
3.	Сума грошових коштів на рахунках у банках, та інших фінансово-кредитних установах	54399,22	-	1204235,00	1204235,00

Про відповідальність за подання неповних чи неправдивих відомостей про доходи та зобов'язання фінансового характеру (ст.9 Закону України "Про боротьбу з корупцією") попереджений.

В.Ющенко 26 жовтня 2005 р.

Відповідає оригіналу 26/10/5

2

■ У НОМЕР

Дату суду перенесено

8 листопада Шевченківський районний суд Києва розпочне розгляд по суті скарги Святослава Піскуна на указ Президента України про його звільнення з посади Генерального прокурора.

Як **передає кореспондент УНІАН,** таке рішення вчора виніс суддя зазначеного суду Ігор Мороз.

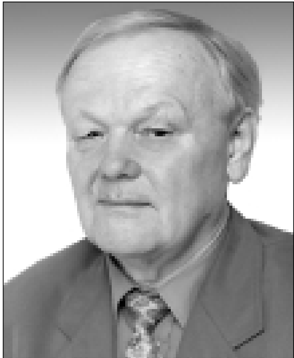
Під час судового засідання суд задовольнив клопотання міністра юстиції Сергія Головатого, який представляє у разі потреби в судах інтереси Президента України та Кабінету Міністрів, і зобов'язав С. Піскуна з'явитися у зазначений термін на судове засідання.

Водночас суд відхилив клопотання С. Головатого про виклик до суду лікарів, які мали б засвідчити, що на день звільнення з посади С. Піскун справді був непрацездатний. Суд виніс рішення надіслати до лікарні, де лікується С. Піскун, запит про те, чи справді в день свого звільнення з посади він був непрацездатний і коли звертався до лікарів з цього приводу.

ОСТАННІЙ ДОН КІХОТ СТРАСБУРЗЬКОЇ ЗАЛИ

■ УКРАЇНА — РАДА ЄВРОПИ: ДЕСЯТЬ РОКІВ РАЗОМ

1995-го ми юридично стали частиною Європи. Нехай не тієї, заможної, яку називають Євросоюз, а іншої — ідейно-демократичної. Належність до неї підтвердило членство в Раді Європи. Один із найяскравіших представників України в цій організації — голова нашої делегації у Парламентській асамблеї Ради Європи Борис ОЛІЙНИК.

У Страсбурзі Борис Ілліч — легенда. По-перше, тому, що поєднання «політик-поет» дефіцитне у Європі. Професія політика там має сухий чиновницький характер. Тож поглядають на нашого класика євродепутати з неприхованою повагою. По-друге, не таємниця, що євродепутати умовно поділяються на дві групи. Першу називають «Баден-Баден». Багато з них, замість вислуховувати відверто нуднуваті рапорти про, приміром, мовну проблему при доступі до публічної системи охорони здоров'я у Брюсселі, надають перевагу розвагам.

До другої належать делегати, які, незалежно від того, яке слухається питання, перебувають у залі. До цієї групи сучасних Дон Кіхотів входить і Борис Олійник. Зазначу, що наша делегація в ПАРЄ досить численна — 12 представників. І за умови координації дій ми могли б ефективно використовувати Раду Європи для проштовхування наших інтересів на міжнародній арені.

На жаль, нині політику України у Раді Європи можна охарактеризувати як «пожежогасіння». Якщо постає якась проблема, її терміново вирішують. А от довгочасної стратегії політики України у цій організації немає. Водночас щороку ми сплачуємо до бюджету Ради Європи 2484385 євро, це 1,3 відсотка бюджету організації. Якщо додати до цього витрати на утримання постійного представництва України при Раді Європи, то виходить кругленька сума. Витрачаючи такі бюджетні кошти, Міністерству закордонних справ слід би потурбуватися про ефективність їх вкладання.

Поки що функцію одного з провідних вогнеборців українських пожеж у Раді Європи виконує саме Борис Олійник. Проте, незважаючи на таке становище України, він вважає, що членство у цій організації потрібне державі:

— Україна завжди була у Європі. Слоган «Ми йдемо в Європу» неточний. Хоча зрозуміло, що ми жили в іншій системі. Я не думаю, щоб ми були так відсторонені від європейського процесу, як це намагаються подати. Хоча в підтягуванні національного законодавства до європейських стандартів ми зробили чимало. Зрозуміло, що сам контекст нової Європи, до якої ми входимо, впливає на внутрішні проблеми, їх розв'язання. Скажімо, вже не можна приховати порушення прав людини, як це було раніше, коли інформація була заблокована. Усе це, поза сумнівом, вплинуло на демократизацію процесу, особливо в сенсі свободи слова і висловлювань.

— Що передусім треба зробити Україні, щоб зрушити з мертвої точки процес виконання взятих під час вступу зобов'язань?

— Щоб виконати зобов'язання перед Радою Європи, нам насамперед потрібно прийняти Кримінально-процесуальний кодекс, переоркеструвати роботу прокуратури, поміняти її біологічну основу, потім передати пенітенціарні системи під крило Мін'юсту. Не підіймемося ми нікуди й від того, що нам постійно ставитимуть запитання: як справа з розкриттям убивств Гонгадзе і Александрова. Ці справи слід вести прозоро, не брехати міжнародному товариству. Сьогодні заплутана ситуація. Хто це робить, невідомо. Ясно лише те, що ці люди працюють проти іміджу держави, який так піднявся на Майдані.

— Чи задоволені ви прийнятою стосовно України резолюцією, у якій зазначається, зокрема, що рівень корупції в нашій країні все ще високий, а боротьба з цим явищем ведеться вкрай слабо?

— Резолюція і доповідь виважені. Розглядалась вона не у терміновому порядку, а як і належить для держави, котра перебуває під дугою моніторингу. До обговорення цього питання на асамблеї було проведено зустріч з Ханною Северинсен і Ренатою Вольвенд, де ми обговорили всі положення документів, з якими були не згодні.

— З якими саме пунктами проекту резолюції ви не погоджувалися?

— Наприклад, з проханням генсека Ради Європи Террі Девіса до ПАРЄ призначити в Україні його представника з політичних питань. Ми пропонували переоркеструвати цю посаду на координатора. Українська делегація також запропонувала внести до проекту резолюції часові обмеження. Щоб у проектах документів зазначалося, що після виконання основних зобов'язань перед Радою Європи Україна отримає постмоніторинговий статус.

Маргарита СОКОЛОВСЬКА.
Страсбург—Київ.

Доземно дякую всім, хто привітав мене з народинами та з високою нагородою! Будьмо!!!

Борис ОЛІЙНИК.

«Молодість» попрощалася до наступної осені

У неділю в Києві завершився найрозкрученіший у країні міжнародний кінофестиваль «Молодість». Його підсумки такі: гран-прі фестивалю одержав фільм датського режисера Якоба Тюзена «Обвинувачений». Щоправда, сам режисер в українську столицю не приїздив. Тож нагороди отримували його представники. Приз за кращий повнометражний фільм дістався бельгійській стрічці «Айсберг». Кращим короткометражним фільмом було названо «Молот» Мігеля Салазара (Колумбія—США). А в категорії кращий студентський фільм першість розділили стрічки «Мелодрама» Філіпа Марчевського (Польща) і «Удвох» режисера Миколи Хомерікі (Франція/Росія). За внесок у розвиток кіномистецтва нагороди також отримали режисери Роман Поланський (Польща), Джон Ірвін (Великобританія) і актор Жерар Жуньйо (Франція). За внесок у розвиток українського кіно відзначили Кіру Муратову, Романа Балаяна та Ларису Кадочникову, **повідомляє «Інтерфакс-Україна».**

■ ФОТОФАКТ

Фото Віталія ГРАБАРЯ (УНІАН).

У Дубровиці Рівненської області відкрито газорозподільну станцію і введено в експлуатацію газопровід Рокитне—Дубровиця завдовжки майже 80 км.

На знімку: під час освячення нового газопроводу.

Члени Комітету Верховної Ради України у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів і працівники його секретаріату висловлюють глибоке співчуття заступнику завідуючого секретаріатом комітету Ващенку О. П. з приводу тяжкої втрати — смерті батька,
Петра Ілліча ВАЩЕНКА,
учасника бойових дій Великої Вітчизняної війни, ветерана праці.

ДЕНЬ

ВІВТОРОК, 1 ЛИСТОПАДА 2005 ■ № 206 (3706)

В Алчевську на металургійному комбінаті у металобрухті знайшли авіабомбу часів війни

Лівія придбала ще один український літак Ан-74

■ У НОМЕР

Ми перейшли на зимовий час. Самопочуття нормальне

Минулої неділі на всій території України перевели стрілки годинників на одну годину назад. Ми переходимо на зимовий час відповідно до рекомендацій Європейської економічної комісії ООН. Це робиться для гармонізації відліку часу на території всієї Європи і прилеглих до неї держав, з огляду на взаємозалежність їхніх економіко-промислових комплексів, торговельних відносин, міжнародних інформаційних систем, міжнародного транспортного сполучення і зв'язку. Порушення цих рекомендацій економічно невигідне для держави, **відзначає пресслужба Держстандарту**.

Медики у свою чергу стверджують, що переведення годинників не впливає на самопочуття. Змінити тиск, температуру тіла, а також викликати загострення хронічних захворювань ця акція не може.

Ковток свободи пам'ятають

На Тернопіллі сьогодні вшановують борців Західноукраїнської Народної Республіки. Адже в осінні дні 1919-го в Тернополі, у будинку, де тепер школа № 4, розташовувався уряд ЗУНР. Тож саме звідси нині розпочнеться похід до пантеону січових стрільців та могили генерала армії УНР Євгена Мишковського, що на Микулинецькому кладовищі. Священики усіх конфесій відправлять панахиду за упокій душ усіх, хто на початку XX століття боровся за волю України. Урочистості, зустрічі, шкільні уроки з нагоди Дня проголошення ЗУНР відбудуться в усіх містах і селах. Адже той ковток свободи, яку принесла ЗУНР і січові стрільці, тут і досі пам'ятають. А ввечері молодь влаштує свічковий похід до пам'ятника митрополитові Андрею Шептицькому, який покинув цей світ 1 листопада 1944 року. Взагалі першого дня листопада тернопільці традиційно пом'януть усіх рідних, на кожній могилі запалає свічечка.

Любов ЛЕВИЦЬКА.

***P. S.* 87-у річницю утворення ЗУНР відзначають і на Івано-Франківщині, повідомляє наш власний кореспондент Дарина НАЗАРЧУК. Держава, створена 1918 року УНРадою на українських землях колишньої Австро-Угорщини, проіснувала недовго, проте пам'ять про себе залишила вічну. Керівників, вояків і жертв тієї республіки вшанують біля пам'ятника героям ЗУНР в обласному центрі, пам'ятного знака жертвам сталінських репресій у Меморіальному сквері та біля комплексу «Дем'янів Лаз».**

Завжди молодий 200-річний університет

Чернігівська область. 200-річний ювілей відзначив Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. Нині тут навчається 8,5 тисячі студентів. В урочистих зборах з цієї нагоди взяли участь народні депутати України, письменники, делегація Чернігівського земляцтва у Києві. Вони побували у вузівському музеї, відкритому до ювілею, ознайомилися з книгою-дослідженням Григорія і Олександра Самойленків «Ніжинська вища школа: сторінки історії» та фотоальбомом Тамари Пінчук «Білим лебедем звуть».

Сергій ПАВЛЕНКО.

■ ФОТОФАКТ

Місто нафтовиків Борислав, що на Львівщині потерпає від нестачі води.

Фото Олександра БАРАНА (УНІАН).

Будем їздити, як князі

Широку вулицю подарували автомобілістам дорожники Кам'янця-Подільського. Зараз на вулиці Князів Коріатовичів дорожнє полотно розширено до 15 метрів, прокладено нові мережі освітлення, зливової каналізації, облаштовано автостоянки. Колектив будівельної компанії «Вектор Лтд» застосував технологію покриття, якого немає на жодному з 200 кілометрів міських шляхів. Надійність дороги вже випробували любителі картингу та авторалі.

На відновлення шляхів у цьому році витрачено майже чотири мільйони гривень. За словами першого заступника міського голови Анатолія Шевчука, проводиться й реконструкція мостів: пам'ятки світового значення Замкового мосту та Новопланівського, над 40-метровим каньйоном річки Смотрич, спорудженого у 18-му столітті. Ці непрості інженерні споруди отримають нове життя завдяки працівникам луцького мостозагону № 60.

Віра ШПИЛЬОВА.

Хмельницька область.

Фото автора.

Молодий майстер луцького мостозагону Валерій Мателега *(другий зліва)* задоволений вибором професії

Платіжні карти завойовують популярність. У тому числі й у шахраїв

Україні потрібна держпрограма розвитку безготівкових розрахунків. Але й за її відсутності Нацбанк намагається скоротити обіг готівки, — серед іншого, вдосконалюючи порядок емісії платіжних карт і операції з їх використанням.

Нині 99 українських банків (більш як половина) є членами внутрішньодержавних або міжнародних платіжних систем. За даними Нацбанку, загальна кількість випущених ними платіжних карт на 1 жовтня становила 22,25 млн. штук (що на 30 відсотків більше, ніж за аналогічний період минулого року), в тому числі карт Visa — 10,328 млн. штук, MasterCard — 8,701 млн. штук, Національної системи масових електронних платежів — 931 тис. штук. Їх обслуговує 10,383 тис. банкоматів.

Водночас банки зазнають збитків, стикаючись з фактами підробки пластикових платіжних карт. Достовірної статистики про розміри шахрайства з платіжними картами немає. «Борючись за своє реноме, комерційні банки показують поодинокі випадки, які приховати неможливо, — приміром, суми збитків, підтверджені за рішеннями судів. Решту збитків банки покривають за свій рахунок», — зазначив, відповідаючи на запитання журналістів, виконавчий директор з питань платіжних систем і розрахунків Нацбанку Віктор Кравець.

На жаль, поки що далеко не в кожному магазині приймають безготівкові «гроші». Мінекономіки придумало, як змусити торгівлю повернутися обличчям до проблеми. З цією метою воно розробило проект постанови Кабміну, який в самих підприємців поки що особливого ентузіазму не викликає. Бо потребує чималих витрат. Відповідно до проекту до 1 липня 2006 року столичні торговельні підприємства будуть зобов'язані встановити в себе платіжні термінали (для розрахунків платіжними картами). А до 1 січня 2007 року до них приєднаються торговці з обласних центрів України. Серед інших першими будуть змушені розщедритися на встановлення терміналів магазини площею більш як 400 кв. метрів, продавці цінних товарів, готелі й автозаправні станції, а також авіа- та залізничні каси. Утім, поки що це лише проект.

Ганна СМІЛЯНСЬКА.

Бал хризантем

У Нікітському ботанічному саду триває традиційний «Осінній бал хризантем». Королевою балу обрано хризантему. В унікальній колекції їх тут представлено майже 200 сортів: майже тисяча екземплярів від карликових до велетенських — розміром із соняшник. Тут зібрано хризантеми різні за строками цвітіння, забарвленням, розміром та формою: плоскі, кулясті, павукоподібні, променеподібні, кучеряві. Відтепер щоосені такі само яскраві бали квітів планують проводити в усіх містах півострова й на материковій Україні. У Нікітському ботсаду вистачить квітів і для розмноження найцінніших за декоративними якостями сортів.

Віктор ХОМЕНКО.

Крим.

Коротша стала черга

Ключі та ордери на одержання 62 квартир у новому будинку, що на вулиці Щорса, 125, вручив офіцерам Одеського гарнізону міністр оборони України Анатолій Гриценко **(на знімку)** під час свого перебування в Одесі. Як відзначив міністр, забезпечення військовослужбовців житлом на сьогодні є однієї із найболючіших соціальних проблем Збройних Сил України. Утім, її мають намір розв'язати. За п'ять років в Одеському гарнізоні плановано побудувати 3213 квартир.

В'ячеслав ВОРОНКОВ.

Фото Олега ВЛАДИМИРСЬКОГО.

Курорт Гусятин

Тут мав бути розкішний курорт. Одинадцять корпусів на тисячу місць кожен планувалося збудувати на околиці селища Гусятина на Тернопільщині. Генеральним планом розвитку міста-курорта, затвердженим Радою Міністрів УРСР у 1989 році, враховано все, аж до освітлення території. Мала бути тут навіть школа. Але план давно припадає пилюкою в архівах...

Мал. Миколи КАПУСТИ.

Не давали ні жити, ні вмерти

Як доказ, що це були не просто прожекти, — недобудований корпус на 500 місць. Будівельна готовність — 70 відсотків. Щоб здати його «під ключ», потрібно щонайменше 10 млн. грн. Звичайно, у районі таких коштів немає. Судячи з усього, не було їх і у власників санаторію «Збруч», хоч серед них значилися досить імениті. Негоже закидати безгосподарність хіба що Держпостачу УРСР. Це його стараннями на колишній базі угорських будівельників, які прокладали газопровід «Уренгой—Ужгород», було облаштовано санаторій. Згодом збудували лікувальний корпус, кілька будиночків, почали зводити корпус, про який уже згадувалося.

Але настали дев'яності... Після того як Держпостач припинив своє існування, «Збруч» передали у пряме підпорядкування Кабміну, згодом — у його лікувально-оздоровче управління. Останнє пристановище — Державне управління справами при Президентові України. Але, попри високе покровительство, на розвиток санаторію не було виділено ні копійки. Щоправда, 400—500 тисяч гривень на рік на зарплату і погашення заборгованості за енергоносії «Збруч» отримував.

Одне слово, не давали ні жити, ні вмерти. Складається враження, що санаторій свідомо доводили до банкрутства, щоб потім за безцінь «прихватизувати». Адже це не лише оздоровниця, а й свердловини з унікальною мінеральною водою, звідки можна «качати» сотні тисяч гривень.

За словами головлікаря санаторію Тамари Маркушевської, вона немало поїздила Україною у пошуках інвестора. Намагалася зацікавити гусятинською водичкою «Мотор-Січ», металургійний комбінат ім. Ілліча, інші потужні підприємства із промислово розвиненних регіонів. Деякі напрацювання були, але після бурхливих президентських виборів усе доводиться починати заново. Тепер ось з'явилася ідея передати «Збруч» Пенсійному фонду України, точніше Центральному комітету його профспілки.

Згідно з листами нинішнього керівника ДУСі Ігоря Тарасюка, адресованими Кабміну і Пенсійному фонду, його відомство не заперечує проти передачі у встановленому порядку до сфери управління Пенсійного фонду цілісного майнового комплексу санаторію «Збруч». У свою чергу Пенсійний фонд устами першого заступника голови правління В. Кравчука обіцяє ДУСі (лист від 16 червня ц. р.) фінансувати діяльність санаторію за кошти профспілки. Готується постанова Кабміну про передачу санаторію. Тамара Маркушевська надіється, що нарешті для санаторію з'явилося світло в кінці тунелю. Але не всі у колективі поділяють її оптимізм. Окремі працівники у розмові зі мною висловлювали сумнів, чи вистачить у профспілки моці утримати «Збруч» на плаву і добудувати корпус. А ще заборгованість санаторію (зарплата, світло, газ) у сумі півмільйона гривень доведеться погасити.

З тендером «пролетіли»

Неоднозначна ситуація склалася і в самому колективі санаторію. Кому до вподоби робота на половину чи чверть окладу? Цього року «Збруч» «пролетів» з тендером на оздоровлення дітей, які постраждали від наслідків аварії на ЧАЕС. А це 80 відсотків його завантаження — 1,6 млн. грн. Якщо торік у розпал літа тут відпочивало 250 осіб і бажаючих не було куди поселяти, то цього літа в серпні було 113 осіб. Програли тендер через дрібницю: у переліку документів, поданих на конкурс, не було свідоцтва про реєстрацію підприємства. Тамара Дмитрівна каже, що її вини у цьому немає, оскільки обов'язки головлікаря тоді виконувала інша людина. А до неї претензії: мала б підказати. Невдоволення методами керівництва головлікаря зріло давно, і не дивно, що коли санаторій сів на фінансову мілину, людей прорвало. Вони висловили Маркушевській недовіру.

У Тамари Дмитрівни своє бачення ситуації. На її думку, працівників уміло використовують, щоб розправитися з нею, оскільки вона перекриває вільний доступ до свердловин. Їх на балансі санаторію три: дві — з водою типу трускавецької «Нафтусі», одна з водою, ідентичною моршинській та прибалтійського курорту «Друскінінкай». «Збруч» є власником торгової марки мінеральної води «Новозбручанська». Санаторій відпускав місцевим підприємцям воду на розлив, але у Маркушевської є сумніви в тому, наскільки порядно використовується ця торгова марка. Має санаторій і власний цех з розливу води, але він примітивний і малопотужний: до ста тисяч пляшок води на рік. Але й ця потужність не використовується. При повному використанні свердловин «Збруч» міг би процвітати. Поза межами санаторію це, мабуть, зрозуміли швидше, ніж у самому «Збручі», «водний» бізнес дуже прибутковий. Але гроші в нього навряд чи хтось вкладатиме, доки він у державній власності. Принаймні за останні десять років у розвиток санаторію не вкладено ні копійки. Може, не випадково, а з прицілом на його банкрутство?

Сумна доля «Медоборів»

Через дорогу від «Збруча» — санаторій «Медобори». Видовище сумне: поросле бур'янами подвір'я, запущений корпус, на балконах встигли звити гнізда ластівки. Далі вестибюля мене не пустили: охоронець Михайло каже, що все опечатано. Увесь штат — директор і три охоронці, поза ним — собаки Рижик, Шарик і Муха. Останній заїзд був 2002 року. Пан Михайло каже, що влітку тут було гамірно, мов у вулику: заїзд — 250—300 осіб, ліжка ставили навіть у коридорі.

Поряд — недобудований корпус на 500 місць. Його вже приватизовано. На шляху до приватизації і «Медобори». Колись санаторій належав ЦК профспілки комунальників, потім його передали у комунальну власність області. «Медобори» навіть приєднували до підприємства «Облпаливо», яким свого часу керував голова обласної ради Анатолій Жукінський, котрий нині перебуває під слідством. Обласна рада не могла, чи не хотіла, підтримувати життєдіяльність санаторію. У багатьох, з ким я розмовляла про долю «Медоборів», виникали підозри: чи не навмисно робився дерибан, щоб зменшити вартість об'єкта і продати за копійки?

Так чи інакше, у квітні цього року обласна рада прийняла рішення про приватизацію санаторію. Повноваження делеговано регіональному відділенню Фонду держмайна України. Але справа посувається повільно. За словами начальника регіонального відділення Михайла Шкільняка, відсутня низка документів, кілька років не працювала бухгалтерія.

Тамара Маркушевська вважає, що ідеальним варіантом було б об'єднати обидва санаторії. У «Медоборах» можна облаштувати житловий корпус, а потужна лікувальна база «Збруча» зможе обслужити удвічі більшу кількість відпочивальників. Раціональне зерно в цьому є, але хтозна, якими будуть розклади у нових господарів «Збруча» і «Медоборів». Одне очевидно: хоч би як змінювалися власники оздоровниць, санаторно-курортне лікування через дорожнечу дедалі більше віддаляється від «маленького» українця. Між тим, тутешні води дуже цілющі, допомагають при захворюваннях нирок, печінки, жовчних шляхів та жовчного міхура, шлунка, кишечника та підшлункової залози. Вони також мають здатність виводити з організму радіонукліди. По той бік Збруча, у Славуті на Хмельниччині, їх використовують набагато раціональніше, там функціонує багато санаторіїв. А в Гусятині ніяк не можуть розкрутитися.

Плюс зелений туризм

Якщо району самому не під силу відновити повноцінну роботу санаторіїв, то поставити на ноги зелений туризм — цілком. Адже край відомий не тільки мінеральними водами. Тут чимало пам'яток історії, культури, на території району — відомий природний заповідник «Медобори», саме в цих місцях знайдено видатну пам'ятку язичництва — Збруцький ідол. Неподалік — Кривченські печери, Почаївська лавра, духовний центр у Зарваниці, багато музеїв, замків...

Якби належно розвинути зелений туризм, то ті, кому не по кишені санаторне лікування, могли б оздоровлюватись, як це давно практикують у Трускавці, Моршині, Східниці. Але поки що в районі немає жодного господаря, який би цим займався. У попередньої адміністрації деякі напрацювання щодо розвитку туризму в районі були. Про це мені свого часу розповідав колишній заступник голови райдержадміністрації Ігор Стефанів. Але теперішня і колишня влади не контактують. А шкода. Може, варто переступити через образи заради спільної справи?

Здається, голова Гусятинської райдержадміністрації Василь Триснюк це розуміє. На столі у нього я побачила фоліант з генеральним планом розвитку міста-курорта Гусятина. Головне, щоб знову він не припав пилюкою...

Любов ЛЕВИЦЬКА.

Тернопільська область.

Шовковий шлях чекає на бавовну

У цьогорічному Федеральному ярмарку товарів та обладнання текстильної промисловості, що відбувся в кінці вересня в російській столиці, взяли участь виробники з різних держав: Франції, Італії, Австрії, Польщі, Литви — всього 24 країни. Серед споріднених підприємств України представляв і Херсонський бавовняний комбінат (ХБК). У тандемі з Волинським шовковим комбінатом.

Серед різнобарвної веселки херсонських тканин особливо привертала увагу піствирвоткана.

— З'ясувалося, що її сьогодні виробляють лише поодинокі підприємства, — ділиться враженнями від виставки начальник дослідної лабораторії комбінату Тетяна Садова. — А попит на неї тим часом зростає: в усьому світі найбільше цінуються натуральні тканини з високими санітарно-гігієнічними показниками. Продукція нашого комбінату відповідає світовим стандартам. А участь у ярмарку підказала шляхи виходу на світовий ринок.

Сьогодні текстильний флагман переживає не найкращі часи своєї півстолітньої історії. Однак свого місця на ринку тканин не втратив, і з початку року тут вироблено товарної продукції майже на 17 мільйонів гривень.

— Але це скромний показник з огляду на потужності підприємства, — зазначає виробничий директор ХБК Віктор Байраченко. — Утім, до кінця 2005-го маємо переробити 2 тисячі тонн бавовни. Наступного ж року обсяг сировини сягне 6000 тонн.

Задля відчутного зростання рентабельності виробництва і підвищення конкурентоспроможності тканин керівництво комбінату затвердило комплексну програму економіко-технічних заходів. Не останнє місце поміж них посідає план зосередження технологічних процесів на мінімально обмежених виробничих площах. У такий спосіб все виробництво буде сконцентровано на одній з дільниць: першій прядильно-ткацькій фабриці як найпридатнішій до експлуатації в нинішніх умовах — після модернізації та капітального ремонту її виробничі потужності використовувати не сповна. Частину верстатального парку доведеться доукомплектовувати найменш зношеним устаткуванням з інших цехів.

За розрахунками фінансистів, це дасть можливість скоротити збитки, які лише за поточний рік сягли 10 мільйонів гривень, та заощадити до 30 відсотків енергоносіїв. Отже, з'явиться можливість погашати численні борги підприємства, в тому числі і заборговану заробітну плату.

Водночас кількість робочих місць не скоротиться. Навпаки, максимальне зосередження виробництва на оптимальних площах потребуватиме додатково щонайменше 200 працівників основних професій. Як і колись, комбінат запрацює в три зміни.

За нинішніх складних умов саме в розробленій програмі текстильники вбачають шлях до виживання.

Алла БРУСИЛОВА.

Херсон.

Бердянськ як експонат

Урочисто відкрито Музей історії Бердянська, який розташувався у приміщенні колишнього художнього музею імені Бродського, майже у самому центрі міста.

У чотирьох залах відображена історія міста з XIX століття. В перших двох залах показаний старий Бердянськ, у третьому — радянський, а в четвертому — сьогодення й плани на майбутнє. Експонатів тут 45 тисяч. Деякі перейшли із запасників краєзнавчого або заводських музеїв, деякі, як-от колекції старовинних прасок та самоварів, передані від приватних осіб. Окрасою колекції стали діорама «Бердянськ у минулому» та дві пластикові скульптури відомих бердянців: видатного мікробіолога Хавкіна та бердянського «літописця» Крижановського. Музей поповнюється за рахунок міжнародних зв'язків Бердянська.

У планах — нові експозиції, які мають відкрити для бердянців невідомі або забуті епізоди міського життя.

Ігор САМОЙЛЕНКО.

Запоріжжя.

Безкомпромісний жовтень

■ БАЛАНС МІСЯЦЯ

(Початок на 1-й стор.).

На останньому рубежі

Коли в жовтні нам пропонували одночасно і ренаціоналізацію підприємств, і життя в борг, і еру бюджетного милосердя, спадала на думку Велика Жовтнева соціалістична революція. Ми злочинно щедрі, якщо треба поділитися бюджетними грішми, майном або, зрештою, компромісами. Через це, мій друже візник, наш життєвий рівень не набагато вищий за європейський плінтус.

У жовтні чи не вперше ми відмовилися ділитися категорично — і це по достоїнству оцінили інвестори. Повторна процедура розодержавлення металургійного велета виявилася до такої міри відкритою і вчасною, що минулорічні противники його приватизації (і я серед них) тепер її вітають. Справді красивий (читай —публічний, безкомпромісний, інтригуючий, справедливий) аукціон з продажу 93,02 відсотка статутного фонду ВАТ «Криворіжсталь» змусив світ аплодувати. Ми водночас збільшили обсяг інвестицій в Україну в півтора разу. Все інше, зокрема й заява Валентини Семенюк про відставку, — пусте.

... А ще місяць тому не вірилося в таке — надто сильні перегини відчувалися в майнових відносинах. І надто руйнівного удару зазнав реальний сектор економіки від переміни кон'юнктури на зовнішніх ринках. Через прикрі помилки уряду Юлії Тимошенко частка соціальних виплат у загальних доходах громадян почала перевищувати частку заробітної плати. Хоч справи металургів уже тоді пішли вгору, промисловість показала найменший приріст від 1999 року. До відома патріотично стурбованих коментаторів: у країні немає промислового інвестора, платоспроможність якого дала б змогу заплатити (понад зафіксовані жорсткі зобов'язання) 24 мільярди 200 мільйонів гривень, тож менша виручка не виключала б спекулятивної оборудки.

У жовтні стало зрозуміло, що і сільське господарство не досягне адекватного фінансового результату, що інфляція за підсумками року переллється через край урядових прогнозів. Вочевидь, з одного боку, економіка, як повітря, потребувала інвестицій для того, щоб зачепитися за останню економічну висоту і не впасти у прірву стагнації. А з другого — **урядова версія проекту держбюджету на 2006 рік фактично засвідчила бажання виконавчої влади покінчити з ерою бюджетного милосердя,** відмежуватися від низки обіцянок. Пропонувалося, скажімо, зменшити розмір допомоги при народженні дитини і дітям до трьох років та ін. Ані слова не йшлося про відновлення преференцій у вільних економічних зонах, вочевидь не задосить коштів адресувалося регіонам для виконання самоврядних функцій, АПК — для розв'язання продовольчих проблем і т. д., і т. п.

А понад усе, «скрипіти» доходи з видатками не давали значні диспропорції в оплаті праці, соціальному та пенсійному забезпеченні. Профільний комітет Верховної Ради відновив «справедливість». Але на останньому рубежі економічного зростання бюджету правку можна прийняти лише у вигляді політичного компромісу, бо збільшення видатків породило дефіцит у 3 відсотки від рівня ВВП — 15,4 мільярда гривень видатків, які не покривалися б доходами від приватизації. Це призвело б до збільшення державного боргу та зростання витрат на його погашення (на 5,5 мільярда гривень вже наступного року), тоді як ще вчора його доволі ефективно скорочували. Нагадаю, за 9 місяців цього року уряд позичив 9 мільярдів гривень, а погасив — 9,7. Дві постанови парламенту стосовно заборони продажу активів ВАТ «Криворіжсталь» нібито й не лишали іншого вибору, як позичати і позичати, поза тим зарплати і пенсії в регіонах вже виплачували за рахунок кредитів. Уряд погодився на компроміс лише частково — додавши до захищених статей видатки на оплату комунальних послуг та енергоносіїв, переглянувши порядок вирівнювання місцевих бюджетів та умови надання середньострокових позик тощо.

Але цього виявилося досить, щоб остаточно переконати інвесторів у серйозності його намірів. Урядові гарантії уособлюють багато що: від практичних кроків з лібералізації тарифних обмежень на кордоні і спрощення візового режиму з країнами Євросоюзу — до намірів покінчити з реприватизацією, знизити податковий тиск на бізнес, підняти фондоозброєність праці. Але інвестори чекали ще на прояв політичної волі. І коли її дочекалися, вийшли на торги за активи «Криворіжсталі».

На передньому краї

За 93,02 відсотка акцій ВАТ «Криворіжсталь» виручили набагато більше за 24 мільярди 200 мільйонів гривень. По-перше, поза цим, одномоментно підняли масштаб цін на всю загальнодержавну власність. По-друге, радикально збільшили золотовалютні резерви, зміцнивши тим самим курсовий стабілізатор. По-третє, довели всім і собі насамперед, що можемо приватизовувати заводи без дурнів. Хто ж не побачив, що торік за об'єкт не доплатили вшестеро! Навіть у Росії ойкнули, зрозумівши, за які сміховинні гроші вони розпродували свої підприємства. По-четверте, ми одержали шанс виправити деструктивні зміни в бюджетному процесі (виручка піде в держбюджет), а відтак втриматися на останньому рубежі економічного зростання.

Ділити гроші — наша улюблена справа! З цього приводу вже пролунало від політиків, які стоять, як завжди, на передньому краї, десятки пропозицій. Одні пропонують погасити борги перед вкладниками колишнього Ощадбанку СРСР. Інші — підвищити рівень соціальних виплат. Якийсь розумник навіть підрахував, що коли поділити ці гроші на всіх українців, то вийде по півтисячі з копійками на електоратного брата. (Нібито й мови не було про шкідливість бюджету проїдання.) А на думку таксиста, до речі, гроші слід вкласти у прибуткові проекти. Можна, казав, прислухатися до порад викупити корпоративні частки акцій у державну власність на підприємствах, приватизація яких може бути оскаржена, для подальшого їх продажу. Але тоді треба визнати, що Прем'єр-міністр жартував, коли стверджував про кінець реприватизації, а хіба цим жартують?

Перед тим, як ділити, мабуть, слід згадати про засадничі правила бюджетного процесу — здійснювати видатки в суворій відповідності з бюджетним розписом і, власне, про інвестиційне походження цих грошей. Адже ми продали, по суті, результати праці минулих поколінь, інвестиційний внесок наших батьків і дідів. Тому витрачати їх доцільно також на проекти, які примножать доходи суспільства. Я вже не кажу про те, що перед тим, як ділити, ми мали б принаймні їх одержати, подбавши заразом про юридичний захист результатів конкурсу від імовірних оскаржень у судовому порядку (такі ризики відкидати не можна). Замість рецептів, куди спрямувати гроші, висловлю надію, що вони помирять у листопаді уряд і народних депутатів, від яких сьогодні залежить, чи матиме країна держбюджет до парламентських виборів. Треба, щоб мала.

Насамкінець — про асоціацію з ажіотажем довкола виручки за «Криворіжсталь». В океані тоне корабель. Як завжди, у хвилях — пасажири, розгублений під час евакуації скарб і безпритульний човен. Усім потрібен берег, але хтось пірнає за скринею, наповненою діамантами, а хтось пливе в напрямку човна...

Сергій ВЛАД.

Колаж Олексія КУСТОВСЬКОГО.

■ КУЛЬТУРА

У новий сезон зі старими проблемами

Кримський український музичний театр відкрив свій 51-й сезон. За перші піввіку на його сцені зіграно майже 15 тисяч вистав для майже 5 мільйонів глядачів.

Сезон почався прем'єрами: музичною комедією «Шельменко-денщик», музичним водевілем Віталія Філіпенка «Турецька блакитна шаль» та оперетою Ф. Легара «Весела вдова», яку недавно чудово приймали глядачі Херсона й Керчі. До цього, через безгрошів'я, театр не виїздив нікуди аж десять років.

Далі буде драма «Украдене щастя» І. Франка (до 150-річчя від дня народження автора), «Брехня» В. Винниченка, п'єса Г. Маркеса «Любовна відсіч чоловікові, який сидить у кріслі», трагікомедія А. Крима «Євангеліє від Івана», оперета І. Кальмана «Фіалка Монмартру» й навіть «Пер Гюнт» Е. Гріга.

Директор театру Володимир Загурський відзначив, що останніми роками помітно успіх українського театру серед кримських глядачів. Це відчутно і за прибутком — план нинішнього року за десять місяців уже виконано. Проте не поменшало звичних проблем з опаленням. Досі не вирішено, коли почнеться роками обіцяний владою ремонт інженерних комунікацій, даху, вітражів. А через те трупа разом з глядачами потерпає від спеки влітку й від холоду — восени і взимку. Дотепер не повернуто театрові значні кошти, витрачені колективом на оплату комунальних послуг, а постановочних грошей не бачили тут уже шість років. Тож, вважає В. Загурський, в Криму українському театру потрібна справді дієва державна підтримка. З цього приводу вже відбулося навіть виїзне засідання комітету Верховної Ради України.

Віктор ХОМЕНКО.

Крим.

«Стратегічний» мед діда Савелія

У селищі Білики Кобеляцького району на Полтавщині Савелія Кинька ще й досі згадують як людину для всієї округи легендарну. Місцеві старожили пам'ятають його і як умілого організатора, і як тямущого пасічника, і як завзятого мисливця та рибалку. В останньому, кажуть, не було йому рівних на всю округу, тож й відомі письменники Юрій Смолич та Мате Залка, які на початку 30-х полюбляли щоліта відпочивати у Біликах, неодмінно брали на полювання і Савелія Кузьмича: всі навколишні поля, болітця і перелісся знав він, як свої п'ять пальців, обходив їх зі своєю берданкою.

Та про один епізод із життя діда Савелія його родичі та земляки і нині розповідають не без подиву: «Із самим Сталіним говорив, а живий залишився!» А почалася ця історія ще до війни.

...Одним із захоплень Савелія Кузьмича були бджоли. Попри солідний вік він навіть курси закінчив, ставши вже «дипломованим» пасічником у колгоспі «Червона Україна». Справу поставив добре: колгоспна пасіка з 70 вуликів стала невдовзі чи не найкращою в районі. Великого медозбору очікували і в 41-му. Тільки з весни накачав тоді Савелій Кузьмич півтори тонни меду, та вивезти його вже не встигли — ось-ось мали з'явитися німці. Тоді дід Савелій позаливав мед у молочні бідони, позамотував добряче та й закопав до кращих часів у надійному місці, щоб не дістався він загарбникам. Утім, місцеві поліцаї таки щось пронюхали про цю «операцію», але діда розколоти їм не вдалося.

— Який там мед! — дивувався Савелій Кузьмич. — З якогось армійського інтендантства наскочили і одразу все вивезли...

Довго ще поглядали зайди скоса на Киньку. А той, знаючи, які ласі вороги до меду (бо давали його разом із шоколадом навіть льотчикам), тільки підсміювався подумки: «Буде вам ще! І про мед забудете...»

І справді, за два роки не до меду німцеві стало: тікали так, наче їм п'яти салом намазали! Навіть хліб зі станції Ліщинівка вивезти не встигли — так зате запалили! І тут знову Савелій Кузьмич підняв усю громаду: «Та це ж уже наш хліб горить!» Усі — і старе й мале — кинулися на станцію і таки врятували чимало збіжжя, яке передали на потреби армії. Тим же зерном і перші колгоспні поля засівали, а Савелія Кузьмича головою відродженого господарства обрали.

А орати як? Довелося корів упрягати, а жінки та діти — за погоничів. Дід і тут не розгубився. Якось зупинилися поруч з полем на привал танкісти, а дід —до них: «Либонь, скучили, хлопці, за плугом?» Один попробував, другий...

— А чого це ми за коровами ходитимемо? — вигукнув раптом один меткий танкіст. — Глянь, яка техніка простоює!

«Запрягли» у плуга танк — пішло діло!

Відтоді й почав Савелій Кузьмич частенько навідуватися на Кобеляцький шлях, де суцільним потоком ішли на захід війська. Тільки трапиться якась затримка — а він уже тут наче вродиться:

— Ви б кулешику нашого покуштували... Он жінки свіженького наварили...

Слово за слово — й пішли вже танки в загінку. І тижня не пройшло, а колгосп уже оранку закінчує. Навіть у районі здивувалися, довідавшись від Савелія Кузьмича, що господарство із доведеним завданням достроково впоралося.

— Ти що, п'яний? — гаркнув у телефонну трубку один районний начальничок.

— І не нюхав! А коли не вірите, то приїжджайте... Рілля, як довоєнна...

Та невдовзі викликають діда в район: «Негайно приїжджайте в Кобеляки!»

Приїхав, а там усі немов перелякані. І слова не дають сказати. Тільки одне: «Чекайте!» І на телефонний апарат злякано позирають: «Зараз з вами Москва говоритиме!»

Аж ось дзвонять: «Чи присутній там Кинько?»

— Тут я!

— Зараз говоритимете з Верховним Головнокомандувачем Сталіним!

Ледь не вперше в житті злякався тоді Савелій Кузьмич: невже й Сталін про танки щось прознав?

— Спасибі вам, Савелію Кузьмичу! — раптом каже Верховний. — За мед спасибі! І за танки!

Тільки тепер зрозумів Кинько, чого дзвонить йому Сталін. Адже той прихований мед за роки окупації став стратегічною сировиною. Відкопали його після визволення, здали державі, а виручені 100 тисяч карбованців колгосп передав на будівництво танкової колони «Визволена Полтавщина». От вам і мед!

— А як з польовими роботами? — запитала трубка.

Розчулений такою подякою, не втримався Савелій Кузьмич та й зізнався Сталіну про «танкову технологію». Але й тут його похвалили: для перемоги і хліб такий само важливий, як зброя.

А невдовзі на ім'я Савелія Кузьмича прийшла в Кобеляки й телефонограма з подякою від Верховного Головнокомандувача. В родині Киньків це й нині одна з найдорожчих реліквій.

Віталій СКОБЕЛЬСЬКИЙ.

Полтавська область.

На знімку: Савелій Кинько (праворуч). Фото 1927 року.

СУСПІЛЬСТВО
ВІВТОРОК, 1 ЛИСТОПАДА 2005 ▪ № 206 (3706)

У Харківському університеті повітряних сил відбувся черговий випуск 39 військових льотчиків

Центрвиборчком розпочинає навчання фахівців робочих груп обліку виборців

УНП принесла до парламенту понад 1 млн. підписів за визнання бійців УПА і звернулася до колег-депутатів із закликом «спільними зусиллями ліквідувати аморальну політичну барикаду, витворену тоталітарним режимом для роз'єднання українського суспільства»

Понад 1 мільйон підписів за визнання вояків УПА учасниками національно-визвольної боротьби за незалежність України у двох прозорих урнах внесла сьогодні до сесійної зали парламенту Українська народна партія. Заяву щодо позиції УНП з цього питання оприлюднив лідер партії і фракції Української народної партії Юрій КОСТЕНКО.

ЗАЯВА

14 жовтня патріотична громадськість України відзначила чергову річницю національно-визвольного руху, відомого як рух ОУН-УПА. Українську Повстанську Армію було створено в 1942 році як народну самооборону від поневолювачів. У першому зверненні до народу Українська Повстанська Армія своєю головною метою визначила боротьбу за Українську Самостійну Соборну Державу. Про виключну спрямованість УПА на здобуття незалежності України свідчить і той незаперечний факт, що жертовна боротьба продовжувалась і після завершення Другої світової війни. Тому вигадки комуністичної пропаганди про співпрацю УПА з нацистами, як і вигадки про бандерівський терор, повністю спростовано архівними матеріалами, які відкрилися для громадськості після падіння комуністичного режиму. З гітлерівською Німеччиною співпрацював сталінський режим, а не УПА. Бо саме комуністичний режим пішов на підписання з нацистським режимом ганебного пакту Молотова—Ріббентропа. Каральні акції проти мирного населення здійснювали не вояки УПА, а спецзагони НКВС.

Всі ці факти документально підтверджено роботою спеціальної урядової комісії. Проте проблема УПА залишається не вирішеною і сьогодні. Практика ж інших країн яскраво свідчить — там, де влада працює на мир і злагоду в суспільстві, такого роду проблеми вже не існують. В Іспанії стоїть величний хрест над спільною могилою республіканців і франкістів, які воювали між собою. У Польщі ще 91-го року ухвалено Закон, який помирив Армію Крайову і Армію Людову. В Росії, на яку так часто люблять посилатися у цьому залі, вже давно немає ні «білих», ні «червоних», а нова влада задля національного примирення поклоняється останкам «царя-деспота», як казали про Миколу II комуністи.

В Україні все навпаки. За роки незалежності влада не лише належно не оцінила вклад УПА у боротьбу за українську державність, вона не вирішила і морально-етичну та соціальну складові цієї проблеми для тих небагатьох, хто ще залишився живим.

Фракція УНП вимагає від Президента та уряду визнання того факту, що без УПА не було б держави Україна.

Українська демократична громадськість наполягає на справедливості стосовно тих, хто віддав своє життя за українське сьогодення, про що свідчить близько 2 млн. підписів, зібраних Українською народною партією в усіх областях України та АР Крим.

Фракція Української народної партії звертається до колег-депутатів із закликом спільними зусиллями ліквідувати цю аморальну політичну барикаду, витворену тоталітарним режимом для роз'єднання українського суспільства.

Друкується в рахунок квоти фракції Української народної партії.

Фото Олега ДИКАНЯ (Укрінформ)

15 жовтня 2005 року. Київ. Потисли один одному руки боєць Радянської Армії Василь Скотар (ліворуч) і воїн Української повстанської армії Адам Кардаш.

Мовна політика України

Днями в Києві відбувся Міжнародний конгрес «Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі», організований НДІ українознавства та Міністерством освіти і науки України. Хочу зазначити, що проведення такого масштабного заходу засвідчило актуальність цього питання в нашій державі. І дуже добре, що до участі в зазначеному форумі були запрошені не політики, а мовознавці, експерти, освітяни і науковці — всі ті, хто щиро вболіває і своєю щоденною працею докладає зусиль до утвердження української мови в нашій державі. Вони засвідчили глибоке занепокоєння становищем державної мови в Україні і ситуацією, що нагнітається навколо будь-яких спроб його поліпшити.

Моя участь у конгресі, спілкування з його учасниками і заслуховування доповідей спонукали мене до написання цієї статті.

Ми — не глухі

На виборах Президента, вперше за всю новітню історію України, перемогли національно-демократичні сили. І саме на них покладалися надії всіх патріотів України щодо введення на належний рівень державної мови, проведення чіткої, послідовної, ефективної мовної політики. На жаль, поки що помітних змін не сталося. Маємо позитивну динаміку лише в теле- та радіомовленні. Національна Рада України з питань телебачення і радіомовлення взялася контролювати дотримання мовлення державною мовою. Та знову-таки найшли шпарину ті, хто вперто нехтує українську мову. Вони тепер замість повноцінного перекладу нескінченних російськомовних серіалів користуються україномовними титрами. Але ж українці не глухі! Прикро, але російськомовне середовище продовжує насаджуватись. Загрозливим вбачаю і зменшення коштів у проекті держбюджету на розвиток української мови із 30 млн. у 2005 році до 4 млн. на наступний рік. І тому хочу привернути увагу державних структур та громадськості до наявних мовних проблем.

Порив консолідації суспільства восени минулого року під час помаранчевої революції, що давав підстави заявляти про потужні процеси творення українського народу як політичної нації, не був використаний на зміцнення позицій державної мови як становою хребта нації. І тут вже не так важливо, що стало причиною — чи не вистачило усвідомлення важливості цього питання, чи забракло політичної волі, чи переважили вже вкотре економічні проблеми. Важливо те, що зберігається статус-кво у мовній ситуації, а це знову і знову ставатиме підгрунтям для спекуляцій.

Хто розігрує «мовну карту»

Уже стало традиційним, що кожної виборчої кампанії постає мовне питання. А точніше кажучи, російськомовне, бо питання мов інших національних меншин, навіть тих, що потребують захисту і підтримки, практично не звучить. Відтак стає зрозуміло, що порушується ця проблема лише з однією метою — зібрати електоральний врожай, адже російська національна меншина в Україні найчисленніша. Більше того, на виборах такі питання не вирішуються. Задурившi голови громадянам та налякавши їх «повальною українізацією», політики, які вболівали на виборах за врегулювання мовного питання, найчастіше забувають про свої обіцянки, ховаючи «мовну карту» в рукав.

Ось і знову, на порозі чергової виборчої кампанії, почастішали заяви про необхідність надати російській мові статусу офіційної, розширити сферу її застосування тощо. І все було б нічого, якби обговорення цього питання йшло в конструктивному руслі. Але ж відбувається його неприхована політизація. Роздмухуються наявні у цій сфері протиріччя і створюються нові. Все це негативно впливає на процеси консолідації українського народу, розколюючи його за мовною ознакою, підживлює проблему регіональної розрізненості. І найголовніше — підриває безпеку держави. Жодне із соціологічних досліджень не показувало, що громадяни нашої держави ставлять мовні питання на перше місце. Україна демонструє чи не найбільшу серед інших країн толерантність в мовних питаннях. Але є сили, які не зацікавлені в стабільності ситуації в державі і штучно актуалізують їх, розігруючи мовну карту. Цьому потрібно покласти край, адже лише об'єднаний народ може побудувати міцну і заможну державу.

Давайте спробуємо дати відповідь на запитання: що створює грунт для спекуляцій навколо цієї теми?

І відповідь буде однозначна: відсутність цілісної державної мовної політики. Особливо це виявляється у площині правового врегулювання мовних питань та організації виконання комплексу заходів у цій сфері.

Я хочу ще раз для тих, хто легковажить проблемами мовної політики, наголосити на тих істинах, які повинні бути не аргументом, а аксіомою у розумінні важливості статусу державної мови.

Найбільший скарб народу

Мова — найбільший скарб народу. Українська мова передавала з покоління в покоління мудрість, культуру і традиції нашого народу. Наш народ ріднило і єднало українське слово, незважаючи на те, що впродовж століть українська мова не визнавалася, заборонялася і переслідувалася. Вороги і поневолювачі добре розуміли, що втрата рідної мови веде до упокорення, безликості і зрештою зникнення нації. І тому українська мова методично і жорстоко знищувалася імперськими циркулярами, наказами і розпорядженнями, яких за 300 років було видано кілька сотень.

Здобувши незалежну Україну, ми отримали історичне право — відродити рідну мову і підняти її до рівня, гідного народу, який дав світу таких геніїв, як Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко.

Мова — це голос народу. Саме вона є засобом національної самоідентифікації українців. Без мови немає нації, без нації немає держави — це азбучна істина. Мові належить головна об'єднавча роль у процесах виникнення етносу, нації, держави. «Мова — залізний обруч, мова злютовує народ воєдино», — так сказав ще 1820 року фінський письменник Яакко Штейні.

Мова належить до атрибутів держави, тобто є одним з визначальних чинників державності разом з кордонами, територією, армією, податками. А тому питання становища державної мови — це такі самі питання національної безпеки держави, як проблеми прозорості наших східних кордонів, реформування Збройних сил, територіальна цілісність. Коли зазіхають на нашу територію, як, наприклад, недавні події навколо острова Тузла, органи влади може не так рішуче, як нам хотілося б, та все-таки реагують. А коли зазіхають на мовний суверенітет, належна реакція відсутня.

«Якщо існує загроза для мови народу, це означає, що є загроза і для існування держави», — сказав член Французької академії Жан Дютур після ухвалення парламентом Франції 11 липня 1994 р. закону про охорону французької мови. Наша влада повинна так само розуміти важливість української мови у справі збереження та розвитку Української держави і діяти на її користь як в усіх цивілізованих країнах.

Сирота у державі

За майже чотирнадцять років незалежності влада України (я зумисне не вживаю термін українська влада, бо влада, яку ми мали впродовж цього часу, не була українською у повному розумінні цього слова) так і не навчилася захищати мовний простір своєї країни. Як наслідок, ми маємо слабку й нестійку в мовному вимірі державу. Якщо характеризувати кількома словами, то державна мова в Україні залишається сиротою. Державна мова стала об'єктом нещадного витіснення і руйнівних впливів через ЗМІ, естраду, книговидання. Українська мова в незалежній Україні є предметом не державної опіки, а найбрудніших політичних спекуляцій та політичних торгів, про що свідчать усі без винятку парламентські та президентські кампанії. З цього приводу варто акцентувати увагу на тому, що проста констатація фактів підважує всі спроби експлуатувати мовне питання в інтересах антиукраїнських внутрішніх і зовнішніх сил. Оперування самими лише статистичними даними (про кількість шкіл, вищих навчальних закладів, театрів, бібліотек, періодичних видань, ЗМІ російською та іншими мовами в Україні), які не раз публікувалися і озвучувалися, приводить до спростовування всіх цих інсинуацій.

Україна має одне з найкращих в Європі законодавств у сфері захисту прав національних меншин. Ми ратифікували базові міжнародні документи у цій сфері і пішли одними з перших на ратифікацію Хартії регіональних мов та мов меншин. А стояти на принципових позиціях щодо державної мови, забезпечити мовні права титульної нації не можемо. І ця нація не мовчить. Люди пишуть і звертаються з приводу забезпечення прав україномовних українців в Україні. Я наведу тільки один приклад з таких листів. Пенсіонерка Є. Гамар з Бердянська запитує: «В якій країні, яка себе шанує, таке ще можливо? Колись виходила місцева газета «Південна зоря» повністю українською мовою, зараз на 99 відсотків російською. Неможливо купити навіть календарик українською». Така сама ситуація і в інших містах Сходу та Півдня України. Вдумайтеся: із семисот періодичних видань Донецького регіону лише одна газета — «Донеччина» — україномовна. Видається вона мізерним накладом, але й це комусь заважає, бо газету хочуть закрити. То чи не дискриміновані українці Донбасу, яких тут переважна більшість? Переконаний, що за таких умов у багатьох вірних рідній мові українців створюється відчуття належності до національної меншини.

Стан української мови в Україні не відповідає ані етнічному складу, ані мовним орієнтаціям населення. Так, згідно з переписом 2001 року українці становлять 76%, а росіяни — 17%. Українську вважають рідною мовою 67,5% населення України, що на 2,8 відсоткових пункта більше, ніж за даними перепису 1989 року. Російську мову визначили як рідну 29,6% населення (порівняно з минулим переписом населення цей показник знизився на 3,2 відсоткових пункта). 85,2% українців рідною вважають мову своєї національності, й лише 14,8% — російську: це розвінчує міф про переважну російськомовність етнічних українців.

Після прийняття Конституції ми мали всі підстави сподіватися, що закріплення за українською мовою статусу державної мови дасть їй можливість зайняти належне місце в усіх сферах суспільного життя і поступово перейти до виконання тієї ролі, яку повинна вико-

на сучасному етапі

нувати державна мова — функції державного управління, міжнаціонального спілкування та об'єднання народу країни.

Та цього не сталося. Для того, щоб досягти домінування державної мови в Україні, необхідно було здійснювати щодо неї послідовну протекціоністську політику. Та хто мав її здійснювати? Кучма, який йшов на вибори з гаслом зробити російську мову офіційною? Азаров, який не спромігся за роки перебування на урядових посадах опанувати державну мову? В нашій країні була практично відсутня державна і державницька за своєю суттю мовна політика. На жаль, вона відсутня і досі.

Заходи, що вживалися у сфері мовної політики, далекі до адекватних відносно ситуації, яка існувала і, на жаль, продовжує існувати у мовному просторі. Міркуйте самі: закріпивши в Конституції статус державної за українською мовою, парламент не спромігся до сьогодні прийняти нову редакцію закону «Про мови в Україні». Ми користуємося в цій надважливій для держави сфері законом УРСР, який прийняли ще 1989 року. До того ж цей закон є більш прийнятним для країни, ніж ті, що пропонуються і можуть бути ухвалені. І це за того, якщо навіть взяти до уваги, що чинний мовний закон не містить санкцій за порушення мовного законодавства. Я вже наводив приклад Франції. Так от, наслідуючи цю державу, Верховна Рада України повинна законодавчо закріпити домінуючі позиції державної мови у всіх сферах життя суспільства, передбачити відповідальність і визначити покарання за порушення мовного законодавства.

Мені боляче про це писати, але навіть сьогодні, після перемоги помаранчевої революції, вищий законодавчий орган держави не може знайти 226 голосів для внесення в порядок денний, вже не йдеться про прийняття, а лише про право розглянути в залі проект закону про українську мову як державну мову України. Натомість включаються до розгляду майже десяток законопроектів про гарантування вільного розвитку, використання і захисту російської мови, інших мов національних меншин, в яких або прямо передбачається надання російській мові статусу офіційної, або ж надаються їй рівні права з державною мовою. І повірте, що голосів для їх ухвалення не забракне.

У разі прийняття одного з таких законів будуть створені правові підстави для подальшої русифікації, що призведе до повного витіснення української мови.

Тому, називаючи речі своїми іменами, зазначу. Цей склад парламенту позиції української мови не зміцнить, а може їх лише погіршити.

Але наявна правова база, Конституція України, тлумачення її десятої статті, інші законодавчі акти, зокрема, державна програма розвитку і функціонування української мови, затверджена постановою Кабінету Міністрів, дають підстави вживати активні дії щодо утвердження державної мови.

У семи няньок

А що ми маємо на практиці? Для цього спочатку спробуємо дати відповідь на запитання: хто ж здійснює мовну політику в Україні? На мій погляд, саме у відповіді на це запитання і криються причини непослідовних, неадекватних стосовно існуючих викликів і завдань і, я сказав би, часто недолугих дій у сфері мовної політики.

Це парадокс, але в нашій державі відсутній орган виконавчої влади з питань мовної політики. Департамент з мовної політики Держкомнацміграції ліквідовано у 2000 році, відділ нагляду за мовною політикою в Кабінеті Міністрів України, раду з мовної політики при Президентові — у 2001 році. На сьогодні в структурі Міністерства освіти і науки, Міністерства культури і туризму, Держкомнацміграції, Держкомтелерадіо немає жодного управління чи департаменту з питань мовної політики.

До чого це призводить — проілюструю на прикладі. У Державному бюджеті України, починаючи з 2003 року, закладаються кошти на забезпечення розвитку та застосування української мови. Головним їх розпорядником є Міністерство культури і туризму України. У прийнятій урядом 2003 року державній програмі розвитку і функціонування української мови координацію роботи з її виконання покладено на Міністерство освіти і науки. Водночас у положенні про Державний комітет телебачення і радіомовлення, затвердженому указом Президента зазначено, що «Держкомтелерадіо України є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики в інформаційній та видавничій сферах, державної мовної політики». Чи не є це тим класичним прикладом, коли у семи няньок дитя без ока?

Така ситуація з розбалансуванням та розпорошенням повноважень підтверджує відсутність чіткого державного механізму управління всебічним розвитком і функціонуванням української мови. Тобто в державі немає єдиного органу, який на постійній основі займався б організацією, координацією та контролем за функціонуванням та розвитком української мови.

І цю ситуацію ніхто не поспішає виправляти. У рішенні, прийнятому ще 2004 року на спільному засіданні колегій Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури і туризму України, зазначалося, що підготовлено проекти постанов Кабінету Міністрів України «Про раду з питань мовної політики» та «Про утворення державного департаменту мовної політики». Але ці проекти так і залишилися на папері, адже відповідних постанов не схвалено і донині.

Залишаються на папері і більшість вимог парламентських слухань «Про функціонування української мови в Україні», які були проведені в травні 2003 року. Зокрема, в них пропонувалося Президенту України: створити в структурі центральних органів виконавчої влади центральний орган виконавчої влади з питань мовної політики; створити консультативно-дорадчу раду з питань мовної політики, підзвітну Президентові України, включивши до її складу провідних фахівців — представників галузевих інститутів Національної академії наук України. Кабінету Міністрів України створити у своїй структурі управління з питань мовної політики.

Як наслідок, за відсутності центрального органу виконавчої влади з питань мовної політики втрачено контроль над мовною ситуацією в державі. Проведення окремих заходів державними органами не відповідають вимогам сьогодення, не задовольняють інформаційні та духовні потреби українців, у тому числі і тих, що живуть за кордоном.

Звіт Рахункової палати України «Про результати аналізу виконання комплексних заходів щодо всебічного розвитку та функціонування української мови, планування та використання коштів Державного бюджету України на їхнє впровадження», зроблений у 2003 році, підтвердив повний провал державної політики у цьому напрямі. Висновок цього ґрунтовного дослідження говорить сам за себе. Зацитую його: «Як свідчать матеріали здійсненого аналізу, держава в особі центральних органів виконавчої влади, а саме Кабінету Міністрів України та підпорядкованих йому відомств і організацій, не виконувала положення статей 10 та 12 Конституції України щодо забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови у всіх сферах суспільного життя на всій території України та задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами держави».

Завидюще око сусіда

Єдиним, хто є послідовним у відстоюванні своїх інтересів у мовному питанні, це наш північний сусід. З боку Росії відбувається постійний моніторинг мовної ситуації в нашій державі, поза увагою не залишається жоден, навіть найобережніший, крок у зміцненні позицій української мови. Це означає лише одне — збереження і зміцнення позицій російської мови в Україні належить до сфери стратегічних інтересів Росії.

Торік Держдума Росії та чимало представників владних структур цієї країни здійняли просто таки ґвалт з приводу рішень Національної ради з питань телебачення та радіомовлення щодо нових умов ліцензування телеканалів та радіостанцій. Йшлося про забезпечення належного обсягу телерадіомовлення українською мовою. Президент Кучма тоді заявив, що рішення Національної ради «мають бути приведеними у відповідність до Основного Закону». І це в той час, як саме Конституція встановлює державність української мови.

Нещодавно ми знову почули реакцію з боку зовнішньополітичного відомства Росії щодо переходу судочинства в Україні на державну мову. Ось окремі цитати з коментарю «перехід українського судочинства виключно на державну мову завдає утисків майже 20 мільйонам російськомовних громадян України», це відбувається «в руслі неблаговидної кампанії навколо російської мови в Україні». На нинішній жовтневій сесії ПАРЄ делегація Держдуми підняла питання «що право російськомовного населення на отримання освіти Україна не гарантує в повному обсязі», висловлювалась стурбованість у зв'язку з намірами перевести навчання в школах Криму на українську мову та витісненням російської мови з інформаційного простору. І це в той час, коли ледь животіє єдина в Криму україномовна газета «Кримська світлиця».

Переконаний, що такі заяви наші сусіди роблять тому, що ми самі це дозволяємо. Більше того, тут, в середині країни, російська мова має таких захисників, які вже сьогодні готові її зробити якщо не другою державною, то офіційною, що, хоч як крути, за своїм змістом є одним і тим самим.

У цей час, коли українська мова переживає досить непростий період свого утвердження, продовжується принизлива практика переходу урядовців та навіть Президента України на російську мову під час візитів до нашого північного сусіда. Але ще жодна російська делегація не переходила на українську мову, перебуваючи в Україні. Та ще більш незрозумілим є перехід можновладців на російську мову в містах України, як це вони роблять, перебуваючи в Донецьку, Запоріжжі, Дніпропетровську чи Сімферополі.

І чи не є лицемірством, коли з високих трибун з їхніх вуст і особливо на державні свята лунає теза про важливість державної мови? Як бачимо, на практиці часто слова розходяться з ділом. І пояснення цього про всяк випадок є.

Скажуть, що Україна віками була колонією, що так історично склалося, що у нас двомовність. А може вже досить на це скаржитися? Бо це схоже на пошук причини, щоб пояснити бездіяльність держави в мовному просторі. Не ми одні мали колоніальне минуле. Але ми є чи не єдиними у тому, що, маючи власну державу, не спроможні удержавити ні де-юре, ні де-факто мову титульної нації.

Шлях важкий, але його пройти потрібно

Через складну мовну ситуацію пройшли Греція 1829 року (звільняючись від турецького панування і в державному, і у мовному плані), Італія 1870 року (завершення боротьби за об'єднання країни та закріплення державного статусу італійської), Польща 1917 року (здобуття незалежності розірваної між імперіями країни й піднесення польської), Ізраїль 1948 року (створення єврейської держави і відповідний статус івриту) та інші країни на початку їхнього незалежного існування. Важку мовну ситуацію мала Чехія, але вже на початку XX століття чеські мова й культура повернули належні їм провідні місця в суспільстві. Тепер греки, італійці, чехи, поляки, євреї розмовляють рідними мовами, а не колись панівними турецькою, німецькою, російською, англійською.

Сподіваюсь, що українська мова повторить цей шлях відродження. Тим паче, що деякі кроки задля цього українська влада, нарешті, почала робити. Найважливішим чинником, що нині може істотно впливати на повноцінне функціонування української мови, є зацікавленість держави у розв'язанні мовної проблеми.

Наші керманичі повинні усвідомити, що становлення України як незалежної держави залежить не лише від її економічного стану, а й від становища державної мови в ній. Держава має бути зацікавлена у домінантній позиції української мови. Вона зобов'язана генерувати, підтримувати й поширювати мовне середовище. І починати потрібно з себе, тобто з державних мужів, які представляють цю країну.

А поки що ми втрачаємо можливості. Якщо не активізується мовна політика, то з кожним роком ситуація погіршуватиметься, а не поліпшуватиметься. Скоро стане дорослим перше покоління незалежної України. А якою мовою воно говоритиме?

Але й без активної позиції громадян у підтримці державної мови не обійтися. Наші громадяни повинні нарешті збагнути, що знання української мови їм вкрай необхідне. Тут своє вагоме слово має сказати еліта нації — політична, творча, бізнесова, спортивна.

Адже не секрет, що у сфері бізнесу та послуг українську мову просто ігнорують. Зайдіть в будь-яку крамницю чи кав'ярню Києва і зверніться українською, за рідким винятком вам дадуть відповідь тією самою, а в переважній більшості російською, і то ще й перепитають, не розуміючи, про що йде мова. Навіть бізнесмени Львова дедалі частіше розмовляють російською. А про політиків я і не згадую, бо частина з них метою своєї діяльності вважає зміцнення позицій мови чужої держави.

Питання дерусифікації було б простіше вирішити, якби представники найбагатших та найвпливовіших сімей України не показово, а насправді перейшли на українську мову. Якби це зробили кумири нації Андрій Шевченко, брати Клички, адже зуміли опанувати німецьку і англійську для спілкування в тих країнах, в яких вони працюють. Це позитивно вплинуло б на ліквідацію ще існуючих стереотипів про непрестижність, неелітарність української мови. І все-таки маємо численні прояви громадської ініціативи. Наприклад, для поширення української мови такі співаки, як Руслана, Олег Скрипка та Вакарчук зробили набагато більше, ніж усі гілки влади, разом узяті.

Щоб змінити існуюче мовне становище, треба невідкладно розв'язати три першочергові завдання: розробити концепцію державної мовної політики України, яка дала б основу для формування всього масиву мовного законодавства і практичний механізм його втілення; прийняти новий закон про мови в Україні, який зміцнював би позиції української мови — важливого чинника єднання народу; створити орган державної виконавчої влади з питань мовної політики, який став би центром розробки і реалізації державних мовних програм, здійснював впровадження мовного законодавства.

Доки в Україні не утвердиться мова її народу, доти він почуватиметься ущемленим, «нижчим» за інші нації, адже насамперед мова є тим підмурівком, на якому можна збудувати міцну державу, утвердити свою націю як рівну іншим націям. Не можна здобути справжню незалежність, не відчуваючи потреби в мові своєї держави.

І тому я глибоко переконаний, що керівництво держави наважиться раз і назавжди зняти мовне питання в Україні. Бо необхідність у цьому вже давно визріла, робити вигляд, що все у цій царині добре, означає сховати голову в пісок. Українській мові у державотворчому процесі України, як і належить, має бути відведена провідна роль. Вона повинна стати повновартісною мовою нації і держави, потужним знаряддям українського націо і державотворення. Врешті виконати головне своє завдання консолідації українців — етнічної і політичної нації, піднесення їх до рівня сучасних цивілізованих державних народів.

Геннадій УДОВЕНКО,
голова Комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин.

■ ГРОМАДСЬКІ СЛУХАННЯ

Скорочення дає напругу

У Кременчуці відбулися громадські слухання, що стали першим дієвим кроком до консолідації міської громади та влади на шляху розбудови демократичного суспільства та відстоювання інтересів жителів міста.

Такий демократичний шлях спільних дій запропонувала міська громадська організація «Рідне місто». Громадськість отримала можливість на практиці реалізовувати надане їй законами України право брати безпосередню участь у здійсненні місцевого самоврядування, формувати місцеву політику, координувати кроки влади у розв'язанні нагальних проблем міста. А їх, як показує практика, чимало: підвищення житлово-комунальних тарифів, забудова нового житлового масиву та майже 50-відсоткове недофінансування освітньої галузі міста.

Унаслідок ухвалених місцевою владою рішень, що суперечать інтересам мешканців Кременчука, найближчим часом вартість комунальних послуг може зрости до 70 відсотків. Також без проведення попереднього тендера виділено 86 гектарів землі під забудову, є й інші порушення чинного законодавства будівельною корпорацією, яка зводить переважно елітне житло на невигідних для міста умовах, тоді як майже 6 тисяч сімей десятки років чекають на отримання житла. У місті складається напружена соціальна ситуація через загрозу скорочення педагогічних працівників, яким не вистачає бюджетних коштів на виплату зарплати. І хоча непопулярних заходів вдалося уникнути, однак проблему належного фінансування, а отже, і збереження наявної мережі дошкільних закладів та забезпечення їх нормальною роботою ще повністю не розв'язано.

У громадських слуханнях узяли участь міський голова, представники виконкому, прокуратури, керівники промислових підприємств. Під час обговорення було прийнято резолюції із запропонованими громадськістю альтернативними варіантами розв'язання наявних проблем. Згідно зі статутом міста вони підлягають розгляду на відкритому засіданні сесії міської ради.

За словами голови громадської організації «Рідне місто» Віктора Калашника, всі питання жваво та конструктивно обговорювалися на слуханнях, які засвідчили, що громаді під силу вирішувати на місцях найскладніші питання, об'єднуючи власні зусилля та можливості влади.

Вл. інф.

Для поширення української мови такі співаки, як Руслана, Олег Скрипка та Вакарчук зробили набагато більше, ніж усі гілки влади, разом узяті

■ ВІТЧИЗНЯНИЙ СТИЛЬ

Політики мають пам'ятати

Флагман вітчизняного компресоробудування — концерн «Укрросметал» активно працює не лише на вітчизняному ринку, а й на ринках десятків держав Європи, Азії, Америки. Працює з непоганими результатами. Так, серед провідних світових виробників компресорного обладнання, що експортують свою продукцію до Росії, за кількістю проданих машин ми нині посідаємо друге місце.

Завойовувати і втримувати позиції в умовах жорсткої конкуренції дуже і дуже непросто.

Навіть на власному, українському, ринку ми стали об'єктом демпінгового нападу з боку зарубіжних фірм кількох країн, і якби навесні цього року держава не вжила проти цих виробників антидемпінгових заходів, вітчизняному компресоробудуванню було б завдано чималої шкоди. Це в кращому разі, а невдовзі, можливо, Україна взагалі втратила б цю галузь.

За кордоном свою присутність відстоювати ще складніше. Задля цього ми відкриваємо там свої представництва, створюємо СП, розширюємо виробничу і навіть наукову кооперацію з провідними гравцями на ринку компресорного обладнання. Зокрема, з цією метою декілька місяців тому концерном створено МІКЕМ — Міжнародний інститут компресорного і енергетичного машинобудування, який уже провів першу міжнародну конференцію з питань компресоробудування для гірничодобувної галузі, започатковано випуск міжнародного журналу «Компресорне і енергетичне машинобудування».

Концерн веде активну виставкову діяльність (торік ми були експонентами виставок «Насоси. Компресори. Арматура» та «Кріоген-Експо» в Москві, нещодавно показували свої компресорні станції для гірників у Кузбасі, й цей перелік експозицій можна далі продовжувати, відкрили восени свій власний виставковий центр площею 2000 квадратних метрів у Сумах). Широко використовуємо друковані, електронні медіа, Інтернет для того, щоб інформувати потенційних покупців про свою продукцію, її можливості.

І це лише головні напрями діяльності, спрямовані на те, щоб концерн був знаним, щоб привертав увагу тих, хто шукає нове компресорне обладнання.

Такі потенційні покупці обирають на ринку «товар», аналізуючи відповідність пропозицій тим вимогам, які висуває їхнє власне виробництво до обладнання, зіставляють техніко-економічні характеристики з ціною. Але навіть тоді, як і цифри голосуватимуть «за», і всі параметри машин та умови поставки, гарантійного, післягарантійного обслуговування будуть прийнятні, це не означає успіху для продавця. Є ще один чинник. Він не має грошового еквівалента, його не можна охарактеризувати в будь-яких одиницях виміру. Але він здатен поставити хрест на всіх зусиллях конструкторів, виробників, маркетологів.

Цей чинник — імідж держави, ставлення до неї в країні, куди хочемо експортувати свою продукцію.

На жаль, останнім часом ми відчули негативні впливи цього чинника на російському напрямку.

Демонструючи північному сусідові, які ми «круті хлопці», наскільки ми більші за нього європейці тощо, деякі наші політики, здається, не замислюються над усіма наслідками таких «наїздів».

Не закликаю ламати картуза перед «старшим братом», поступатися якимись принципами, гідністю. Я про інше: про виваженість слів, про розуміння, що розраховувати на нормальну, цивілізовану співпрацю можна лише в разі взаємоповаги сторін. Я за політичну культуру під час розв'язання будь-яких гострих проблем між нашими державами. Це передумова того, що ці проблеми створюватимуть значно менше перешкод для вітчизняного бізнесу, для ділових зв'язків.

Не варто було б порушувати цю тему, коли лише ми відчували б охолодження стосунків, ускладнення роботи з російськими споживачами. Контакти з колегами, котрі працюють у РФ, пропонуючи не компресори, іншу продукцію, свідчать: це загальна тенденція.

Тисячі й тисячі робочих місць у державі існують завдяки тому, що є ємний ринок великої сусідньої країни. Люди, які працюють на цих місцях, наповнюють бюджет і за ці кошти на конкурсній основі (в тому числі й на виборах) наймають політиків. Наймають не для того, щоб ті задовольняли свої амбіції, а для того, щоб збільшувалася кількість отих самих робочих місць. І отже — добробут і благополуччя українців.

Тетяна ВЛАСЕНКО,
віце-президент концерну «Укрросметал» з питань економіки.

БИТВА ЗА «РОДИНУ»

«Донецьким Мукачевим» журналісти і політики охрестили Харцизьк — місто, в якому ось уже три роки не вщухають виборчі пристрасті. Останнім резонансним скандалом стало звільнення редактора газети «Родина» Світлани Коваль. Журналістка заявляє, що не отримувала жодного наказу про звільнення — просто за її відсутності в крісло редактора посадили іншу людину. Представники виконкому стверджують, що все відбувалося на законних підставах.

Розповідає Світлана Коваль:

— Протягом останніх двох місяців наша газета вела боротьбу із нелегітимним, я наполягаю на такому формулюванні, міським головою Анатолієм Ігнатенком. І моє звільнення — наслідок такої критики. Коли я була на семінарі в Києві, мені зателефонували і сказали, що мене звільнено. В принципі, я не здивувалася. Але коли наступного дня пролунав дзвінок: «Світлано, тут ламають двері до твоєї редакції», — я, чесно кажучи, не повірила. Як без мене можна увійти до приміщення? Адже там матеріальні цінності, записані на мене, там мої особисті речі...

Однак коли я вийшла на роботу після відрядження, то побачила, що на дверях до редакції та мого кабінету врізано нові замки, а в моєму кріслі сидить інша людина. На сьогоднішній день у мене на руках немає розпорядження міського голови про моє звільнення, немає трудової книжки, не здійснено розрахунок. Я не знаю, чи зникло щось із редакції, із оргтехніки, моїх особистих речей, грошей.

Я хотіла довести, що боротися із беззаконням можна хоча б в одному окремо взятому місті. Виявилося, що це або неможливо, або дуже важко. Результатом боротьби стало моє звільнення і «відвідування» редакції. Обурює позиція правоохоронних органів. Виявилося, що сподіватися на допомогу правоохоронців у нашому місті не можна, правдиво відбивати дійсність теж не можна.

Передісторія харцизького скандалу тягнеться з 2002 року. Тоді на виборах міського голови переможцем було визнано Олега Ляшенка, хоча опозиція твердила про фальсифікації і про те, що насправді більшість голосів набрав інший кандидат — Анатолій Ігнатенко. У листопаді 2002 року після виїзного засідання в Донецьку Комітету із боротьби з корупцією та організованою злочинністю було порушено кримінальну справу за фактом фальсифікації виборів міського голови. За час розслідування влада в місті змінювалася тричі: О. Ляшенко вже у 2003 році подав у відставку — начебто у зв'язку із переходом на іншу роботу. Його наступник теж невдовзі був усунутий з посади. Обов'язки міського голови виконувала секретар міськради Людмила Авдєєва. У червні суд виніс вирок у фальшуванні протоколів голосування на виборах міського голови одній із голів дільничних комісій. Після чого А. Ігнатенко звернувся до територіальної виборчої комісії з проханням переглянути результати голосування в 2002 році. 22 липня цього року члени ТВК склали новий протокол, визнавши Ігнатенка міським головою Харцизька. При цьому, як стверджує колишній начальник юридичного відділу міськради Микола Дюжих, членів комісії привозили з допомогою правоохоронних органів, до будівлі міськвиконкому звезли учасників мітингу.

Співзасновниками газети є міська рада та колектив редакції. Влада Харцизька не вбачає порушення закону в діях стосовно редактора.

Юрій Халангот, завідувач відділу з питань внутрішньої політики виконкому Харцизької міськради:

— Ніхто двері до редакції не ламав, просто перепиляли «язичок» замка. Речі 16 вересня ніхто із редакції не виносив, слюсар вставив два нових замки. Було складено акт із описом майна кабінету редактора. Новий редактор зайняла своє робоче місце. Причому два співробітники в числі перших увійшли до приміщення, коли відкриваи, а не зламали двері. Різниця суттєва.

Мал. Олексія КУСТОВСЬКОГО.

Анатолій Ігнатенко, міський голова:

— Стосовно того, що Ігнатенко начебто незаконно зайняв крісло міського голови. Я тут ні в чому не винен. Вибори я виграв, про це всі у місті знають. Я звернувся, як належить, до територіальної комісії. Комісія визнала, що я — міський голова. Те, що комісія начебто нелегітимна, — я не знав. Але юристи, які знали це протягом двох років і приховували, — вважаю, вчинили службовий злочин, за який треба відповідати. Я, звичайно, подав апеляцію на рішення Гірницького суду Макіївки, однак сумніваюся, що цю апеляцію розглянуть.

Щодо газети. Бруд почали лити ще з того часу, як я став вигравати суди. Щоб створити громадську думку. Все подавалося так, щоб очорнити мою особу, що я там брав участь у пограбуванні міста. Це свідчить про те, що люди або абсолютно дурні, або переслідували певні цілі.

Була вимога депутатського корпусу звільнити редактора. Питання було винесене на розгляд сесії, і більшість проголосували. Світлану Коваль звільнено за неодноразове грубе порушення трудових обов'язків. Газета міської ради повинна друкувати офіційні матеріали, вона отримує дотацію в розмірі 100 тисяч гривень на рік. А редактор не надрукувала інформацію про скликання сесії, хоча це важлива інформація, не друкувала інші оголошення. Юридично ці порушення оформлені. Так, я був присутній при відкриванні редакції, однак сам Ігнатенко двері не відчиняв. А якщо хтось вважає, що це незаконно, нехай звертається до суду.

Національна спілка журналістів звернулася до Генерального прокурора України та міністра внутрішніх справ з проханням втрутитися в ситуацію та вирішити її у відповідності із законом. А поки тривають юридичні розборки, журналісти «Родини» не отримують зарплату. Світлана Коваль стверджує — через те, що «підпис нового редактора відмовляються завірити всі нотаріуси — оскільки через всі ці суди досі немає правовстановлюючого документу, що Ігнатенко — таки легітимний міський голова». Сам Анатолій Ігнатенко запевнив: «якщо є проблеми, будемо вирішувати», однак зазначив, що в місті виникли труднощі із виплатою грошей бюджетникам. На бік нової влади стали інші газети Харцизька, не вбачаючи нічого особливого у звільненні редактора «Родини» після низки необ'єктивних та упереджених, на погляд колег, публікацій.

«Чому коли звільняють із роботи сантехніка, це сприймають нормально, а коли редактора газети — одразу кричать про наступ на свободу слова?» — полемізував зі мною один із донецьких колег, з яким ми обговорювали ситуацію в Харцизьку. Про позицію колишнього редактора «Родини» можна посперечатися, але факт залишається фактом: з усіх можливих шляхів владнання ситуації нові господарі міста обрали той, який виставляє їх у найневигіднішому світлі. Адже варіанти, як на мене, були. Наприклад, Анатолію Ігнатенку — подати до суду на авторів публікацій та газету і домогтися спростування. Або міській владі укласти договір із будь-якою іншою газетою і спокійно оприлюднювати інформацію. Нарешті, навіть якщо дійшло до ламання дверей у редакцію, невже так необхідно було заходити саме до кабінету редактора?

Незалежно від того, як розвиватиметься ситуація із визнанням чи невизнанням апеляційним судом повноважень А. Ігнатенка, конфлікт із журналістом аж ніяк не додав балів новим «батькам міста».

Апеляційний суд Донецької області відхилив скаргу Харцизької міської ради і залишив без змін рішення Гірницького районного суду Макіївки від 30 серпня 2005 року. Таким чином, підтверджено, що постанова і протокол територіальної виборчої комісії про визнання міським головою А. Ігнатенка були незаконними. Ухвала набирає законної сили з моменту її проголошення та може бути оскаржена до Верховного Суду протягом місяця.

Ліна КУЩ.
Донецька обл.

Усмішка на удачу

Таку назву має інноваційна акція, яку розпочинає торгова марка «Blend-a-med». Використавши найновітніші досягнення у науці і техніці, «Blend-a-med» пропонує споживачам не тільки високоякісний продукт для комплексного захисту зубів та ясен. Придбавши зубну пасту Blend-a-med з логотипом «Усмішка на удачу», споживач також отримує можливість зіграти у цікаву гру і отримати грошові призи.

Правила гри незвичні і прості. Всередині кожної акційної упаковки знаходиться спеціальна картка з прозорим пластиковим віконцем — ТБ-чіп. На кожному такому чіпі надрукований номер, згенерований комп'ютером за принципом випадкових чисел. Власне, гра починається тоді, коли по телевізору транслюватиметься рекламний ролик Blend-a-med, що анонсує цю акцію. Свій чіп гравець має прикласти прозорою стороною до синього поля екрану телевізора і терміново дізнатися про виграш. Якщо у прозорому віконці ТБ-чіпа висвітився напис «100», «10000» або «електрощітка» — можна телефонувати за номером гарячої лінії і отримувати виграш. Учасники зможуть виграти 10 призів по 10000 гривень, 1000 призів по 100 гривень та 14000 заохочувальних призів (ефективні електричні зубні щітки Spinbrush і Energy).

Важливо пам'ятати, що ТБ-чіп працює тільки на кольорових телевізорах і тільки під час рекламного ролика Blend-a-med, що анонсує цю акцію.

Акція триватиме до 31 грудня 2005 року.

Фото Анастасії СИРОТКІНОЇ.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до Закону України «Про якість та безпеку харчових продуктів та продовольчої сировини»

Верховна Рада України **постановляє**:

Внести зміни до Закону України «Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини» (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 19, ст. 98), виклавши його в такій редакції:

«ЗАКОН УКРАЇНИ «Про безпечність та якість харчових продуктів»

Цей Закон регулює відносини між органами виконавчої влади, виробниками, продавцями (постачальниками) та споживачами харчових продуктів і визначає правовий порядок забезпечення безпечності та якості харчових продуктів, що виробляються, знаходяться в обігу, імпортуються, експортуються.

Розділ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Терміни та їх визначення

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

агропродовольчий ринок — спеціально оснащене та відведене місце, що використовується для надання послуг зі створення належних умов для продажу сільськогосподарської продукції, що визначена цим Законом;

акредитована лабораторія — Лабораторія, що акредитована згідно з відповідним законодавством України або міжнародними процедурами акредитації;

аналіз ризику — процес, що складається з трьох взаємопов'язаних компонентів: оцінка ризику, управління (керування) ризиком та повідомлення про ризик;

арбітражне дослідження — лабораторні дослідження, що проводяться на вимогу особи, яка оскаржує результати попереднього лабораторного дослідження;

ароматизатори — ароматичні речовини, ароматичні препарати, технологічні ароматизатори, коптильні ароматизатори та їх суміші;

ароматичний препарат — продукт, який не є ароматичною речовиною, концентрований чи неконцентрований, який має ароматичні властивості та який отримують шляхом здійснення відповідних фізичних процесів (у тому числі дистиляції та екстрагування розчинника) або за допомогою ензиматичних чи мікробіологічних процесів з матеріалів рослинного чи тваринного походження, які беруться в сирому вигляді або після переробки в цілях споживання людиною із застосуванням традиційних способів приготування харчових продуктів (у тому числі обезводнення, висушування та ферментації);

ароматична речовина — певна хімічна речовина, що надає аромат (ароматизує):

шляхом здійснення відповідних фізичних процесів (у тому числі дистиляції та екстрагування розчинника) або за допомогою ензиматичних чи мікробіологічних процесів у матеріалах рослинного чи тваринного походження, які беруться в сирому вигляді або після переробки в цілях споживання людиною із застосуванням традиційних способів приготування харчових продуктів (у тому числі обезводнення, висушування та ферментації);

шляхом хімічного синтезу або виділення хімічними способами, причому цей ароматизатор за хімічними властивостями є ідентичним природній субстанції, що міститься в цій речовині рослинного чи тваринного походження, як зазначено в абзаці дев'ятому цієї статті;

шляхом хімічного синтезу, але цей ароматизатор за хімічними властивостями не є ідентичним природній субстанції, що міститься в цій речовині рослинного чи тваринного походження, як зазначено в абзаці дев'ятому цієї статті;

безпечність харчового продукту — стан харчового продукту, що є результатом діяльності з виробництва та обігу, яка здійснюється з дотриманням вимог, встановлених санітарними заходами та/або технічними регламентами, та забезпечує впевненість у тому, що харчовий продукт не завдає шкоди здоров'ю людини (споживача), якщо він спожитий за призначенням;

безпечний харчовий продукт — харчовий продукт, який не створює шкідливого впливу на здоров'я людини безпосередньо чи опосередковано за умов його виробництва та обігу з дотриманням вимог санітарних заходів та споживання (використання) за призначенням;

державний інспектор ветеринарної медицини (далі — ветеринарний інспектор) — лікар ветеринарної медицини, який працює у Державному департаменті ветеринарної медицини (далі — Департамент) та його територіальних органах, регіональній службі ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті, інших державних установах ветеринарної медицини, які мають повноваження державного інспектора ветеринарної медицини за посадою, або лікарі ветеринарної медицини, які уповноважені Департаментом або у випадку іноземної країни її відповідним державним ветеринарним органом здійснювати інспектування тварин та харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, з метою захисту здоров'я людини та/або здоров'я тварин та, якщо це необхідно для міжнародної або внутрішньої торгівлі, здійснювати їх сертифікацію згідно з вимогами відповідних міжнародних організацій та законодавства України;

ветеринарні документи — міжнародний ветеринарний сертифікат, ветеринарне свідоцтво, ветеринарна картка та довідки, видані державними інспекторами ветеринарної медицини або уповноваженими лікарями ветеринарної медицини, що підтверджують ветеринарно-санітарний стан харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі.

Державна ветеринарно-санітарна експертиза — комплекс необхідних лабораторних та спеціальних досліджень, які проводяться спеціалістами ветеринарної медицини державних установ ветеринарної медицини, стосовно визначення безпечності та якості харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, подальшої переробки або іншого використання, аналізу виробничої технології та технологічного обладнання, яких повинен дотримуватися виробник і постачальник для забезпечення безпечності харчового продукту;

ветеринарно-санітарний стан — підтвердження ветеринарним інспектором додержання ветеринарно-санітарних вимог на потужностях (об'єктах), підконтрольних ветеринарній службі;

ветеринарно-санітарні вимоги — будь-які заходи, спрямовані на захист життя і здоров'я тварин, а також на захист здоров'я людини від спільних з тваринами захворювань (зоонозів), включаючи всі відповідні закони, накази, постанови, зводи правил, вимоги та процедури, зокрема протиепізоотичні заходи, критерії безпеки кінцевого продукту, методи переробки та виробництва, процедури тестування, інспектування, сертифікації та ухвалення, карантинні заходи, положення щодо відповідних статистичних методів, процедур відбору зразків та методів оцінки ризику, пов'язані з виробництвом та обігом харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі;

виробник — фізична або юридична особа (її філії, відділення, інші відокремлені підрозділи, представництва), що здійснює господарську діяльність з виробництва харчових продуктів, харчових добавок, ароматизаторів, дієтичних добавок, допоміжних матеріалів для переробки та допоміжних засобів і матеріалів для виробництва з метою введення їх в обіг, а також обіг;

виробництво — господарська діяльність, пов'язана з виробленням об'єктів санітарних заходів, включаючи всі стадії технологічного процесу, у тому числі виготовлення, підготовку, змішування та пов'язані з цим процедури, обробку, наповнення, пакування, переробку, відновлення та інші зміни стану об'єкта;

висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи щодо безпечності харчових продуктів — документ установленої форми, в якому на підставі результатів аналізу ризику та перевірки (розширеного контролю), наданих виробником або постачальником зразка харчового продукту, допоміжних засобів та матеріалів для виробництва та обігу харчових прфдуктів, його виробничої технології і технологічного обладнання, що використовується при його виробництві, визначається перелік санітарних заходів та технічних регламентів, яких повинен дотримуватися виробник і постачальник для забезпечення безпечності харчового продукту;

експертний висновок (ветеринарний) — документ, виданий державною лабораторією ветеринарної медицини, який засвідчує придатність або непридатність до споживання людиною харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, або подальшої їх переробки чи іншого використання, а також щодо аналізу виробничої технології, якої повинен дотримуватися виробник і постачальник для забезпечення безпечності харчового продукту;

відповідні міжнародні організації — Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Комісія з Кодексу Аліментаріус, Всесвітня організація охорони здоров'я тварин (МЕБ) та інші міжнародні організації, якими розробляються рекомендації, інструкції та стандарти, пов'язані із захистом здоров'я та життя людей від харчових ризиків;

дата «Вжити до» (кінцевий термін споживання) — термін, після закінчення якого, за будь-яких встановлених умов зберігання, харчовий продукт, вірогідно, не буде мати показників якості, зазвичай очікуваних споживачами, та не вважається придатним для реалізації;

державна санітарно-епідеміологічна експертиза щодо безпечності харчових продуктів — професійна діяльність, яку провадять органи, установи та заклади державної санітарно-епідеміологічної служби з метою запобігання, зменшення та усунення можливого шкідливого впливу на здоров'я людини харчового продукту і яка полягає в оцінці ризику, визначенні відповідних санітарних заходів та/або технічних регламентів щодо виробництва та/або введення в обіг харчових продуктів і проведення перевірки (розширеного контролю) на відповідність цим заходам та регламентам наданого виробником або постачальником зразка харчового продукту, допоміжних засобів та матеріалів для виробництва та обігу харчових продуктів, а також нових виробничих технологій і технологічного обладнання;

державний контроль — діяльність державних органів виконавчої влади, що здійснюється протягом усього процесу виробництва та/або обігу об'єктів санітарних заходів з метою забезпечення дотримання відповідних санітарних заходів і технічних регламентів особами, які здійснюють виробництво та/або обіг таких об'єктів;

державний моніторинг залишків ветеринарних препаратів, забруднювачів у необроблених харчових продуктах тваринного походження та кормах — виконання програм, передбачених Санітарним кодексом наземних тварин МЕБ;

державний нагляд — діяльність органів виконавчої влади, що здійснюється періодично з метою забезпечення дотримання відповідних санітарних заходів і технічних регламентів особами, які здійснюють виробництво та/або обіг об'єктів санітарних заходів і технічних регламентів;

дієтична добавка — вітамінні, вітамінно-мінеральні або трав'яні добавки окремо та/або в поєднанні у формі пігулок, таблеток, порошків, що приймаються перорально разом з їжею або додаються до їжі в межах фізіологічних норм, для додаткового порівняно із звичайним харчуванням вживання цих речовин; дієтичні добавки також містять або включають різні речовини або суміші речовин, у тому числі протеїн, вуглеводи, амінокислоти, їстівні масла та екстракти рослинних і тваринних матеріалів, що вважаються необхідними або корисними для харчування та загального здоров'я людини;

допоміжний матеріал для переробки — будь-який матеріал, за винятком матеріалів харчового обладнання та інвентарю, які не споживаються у їжу самі по собі, а використовуються під час виробництва або переробки харчового продукту або його складових для досягнення певної виробничої мети, результатом чого є присутність залишків або формування похідних речовин у кінцевому продукті;

допоміжні засоби та матеріали для виробництва та обігу — матеріали або речовини, включаючи обладнання та інвентар, одиниці упаковки (контейнери), які контактують з харчовими продуктами і таким чином можуть впливати на їх безпечність;

експлуатаційний дозвіл — дозвіл, який видається відповідним головним державним санітарним лікарем та/або відповідним головним державним інспектором ветеринарної медицини оператору потужностей (об'єкта) на підставі перевірки дотримання цими потужностями (об'єктами) санітарних заходів і технічних регламентів, та дозволяє оператору потужностей (об'єкта) здійснювати господарську діяльність згідно з цим Законом;

етикетка — будь-яка бирка, напис, ярлик, що містить малюнки чи надписи, написані, надруковані, нанесені за допомогою трафарету, витиснені або вдавлені та прикріплені до одиниці упаковки (контейнера) з харчовими продуктами;

непридатний («едалтерований») харчовий продукт — харчовий продукт вважається непридатним до споживання людиною («едалтерованим»), якщо він:

містить отруйну або шкідливу речовину, яка робить його небезпечним для здоров'я людини (за винятком речовин, які не є доданими речовинами, якщо такі речовини є присутніми на рівнях, що не вважаються шкідливими для здоров'я людини);

містить додані отруйні або шкідливі речовини (за винятком пестицидів у сільськогосподарській сировині, а також харчових добавок, барвників або лікарських препаратів для тварин, які дозволені і не перевищують встановлених максимальних меж залишків або рівнів включення);

не відповідає обов'язковим мінімальним специфікаціям якості;

підготовлений, запакований чи у будь-який інший спосіб вироблений або знаходиться в обігу у такий спосіб чи за таких умов, що може спричинити його забруднення та небезпеку для здоров'я людини;

повністю або частково отриманий з хворої тварини або тварини, що була забитою у будь-який інший спосіб, ніж на скотобійні, яка знаходиться під наглядом;

знаходиться у контейнері або упаковці, який частково або повністю складається з отруйних або шкідливих речовин (речовини), що може зробити харчовий продукт небезпечним для здоров'я людини;

цілеспрямовано підданий іррадіації, за винятком використання іррадіаційної технології для прийнятних технічних цілей і відповідно до встановлених міжнародних вимог безпечного використання та застосування радіаційної іонізуючої технології;

містить харчову добавку, яка не затверджена для використання в Україні, або харчову добавку, яка не дозволена для використання у певному харчовому продукті, або харчову добавку, яка затверджена для використання у певному харчовому продукті, але була включена в обсязі, що перевищує рівень включень, встановлений санітарними заходами або технічними регламентами, або, якщо такі відсутні, — рівень включень, встановлений відповідними міжнародними організаціями;

містить пестициди або ветеринарні препарати чи їх залишки, які не дозволені у харчовому продукті, або залишки пестицидів чи ветеринарних препаратів у харчовому продукті перевищують максимальні межі залишку, встановлені санітарними заходами, або, якщо останні відсутні, — максимальні межі залишку, встановлені відповідними міжнародними організаціями;

якщо будь-який корисний інгредієнт був частково або повністю виключений з харчового продукту, якщо будь-яка речовина була частково або повністю замінена в харчовому продукті, якщо пошкодження або недоброякісність харчового продукту була прихована у будь-який спосіб або для збільшення обсягу чи ваги, або для зменшення його якості чи властивостей, або необґрунтовано (безпідставно) робить його більш привабливим чи таким, що має більшу цінність;

іншим чином не відповідає відповідним санітарним заходам або технічним регламентам;

забруднення — внесення або наявність (потрапляння або контамінація) забруднюючої речовини у харчовому продукті або в об'єктах, з якими харчовий продукт контактує;

забруднююча речовина — будь-яка біологічна речовина, в тому числі організми, мікроорганізми та їх частини, або хімічна речовина, стороння домішка чи інша речовина, що ставить під загрозу безпечність та придатність харчового продукту;

заінтересовані торгові партнери — держави та інші суб'єкти міжнародного права, що є учасниками багатосторонніх та двосторонніх угод, учасником яких є також Україна, які регулюють застосування санітарних заходів, а також члени відповідних міжнародних організацій, членом яких є Україна;

звід правил — збірник підзаконних актів у сфері безпечності та якості харчових продуктів;

ідентифікація — процедура підтвердження відповідності органолептичних, біологічних, фізичних та хімічних параметрів і властивостей, специфічних для даного виду харчового продукту, тим параметрам і властивостям, які зазначаються при етикетуванні цього харчового продукту, а також процедура підтвердження загальновизнаної назви даного виду продукту, торговельної марки та/або комерційного (фірмового) найменування;

коптильний ароматизатор — коптильний екстракт, що використовується при традиційних процесах коптіння харчових продуктів;

м'ясо — всі їстівні частини тварини;

максимальна межа залишків (максимально допустимий рівень залишків) — максимально допустимий вміст у харчових продуктах або тваринних кормах певної речовини, включаючи пестициди, ветеринарні препарати, кормові добавки, залишки допоміжного матеріалу для переробки та іншу хімічну чи біологічну речовину, яка свідомо застосовується та/або вимагається технологією вирощування, зберігання, транспортування, виробництва харчових продуктів і залишки якої, включаючи похідні цієї речовини, такі як продукти конверсії, обміну речовин, реакції, що мають токсикологічне значення і є небезпечними для людей у разі перевищення їх максимально допустимого вмісту у харчових продуктах, що споживаються людьми;

максимальний рівень — максимальний вміст (концентрація) забруднюючої речовини у харчовому продукті або кормах для тварин, які є допустимими для такого продукту;

міжнародний ветеринарний (санітарний) сертифікат — сертифікат, форма та зміст якого відповідає рекомендаціям відповідних міжнародних організацій та видається державним лікарем ветеринарної медицини в країні експорту згідно з інструкціями відповідних міжнародних організацій і засвідчує стан здоров'я тварин та/або вимоги щодо охорони здоров'я людини, яким повинен відповідати харчовий продукт, що експортується;

міжнародні стандарти, інструкції та рекомендації — стандарти, інструкції та рекомендації, що розроблені та прийняті Комісією з Кодексу Аліментаріус, ВООЗ, МЕБ та іншими міжнародними організаціями, якими розробляються рекомендації, інструкції та стандарти, пов'язані із захистом здоров'я та життя людей від харчових ризиків;

мінімальні специфікації якості — характеристики якості, встановлені у вигляді органолептичних, хімічних, біологічних та фізичних характеристик харчового продукту, яким повинен відповідати певний харчовий продукт для того, щоб вважатися придатним для споживання людиною протягом його терміну придатності;

належна практика виробництва — практика виробництва харчових продуктів і допоміжних засобів та матеріалів для виробництва та обігу харчових продуктів, яка необхідна для виробництва безпечних та якісних продуктів, що відповідають технічним регламентам, санітарним заходам та іншим вимогам, що визначені у цьому Законі;

належний рівень захисту здоров'я людей — рівень захисту, що вважається достатнім при розробці санітарних заходів для захисту здоров'я та життя людей від несприятливого впливу, стосовно якого розробляються ці санітарні заходи, тобто прийнятний рівень ризику від настання несприятливого впливу;

небезпечний фактор (у харчових продуктах) — будь-який хімічний, фізичний, біологічний чинник, речовина, матеріал або продукт, що впливає або за певних умов чи рівнів концентрації може негативно впливати через харчування на здоров'я людини;

небезпечний харчовий продукт — харчовий продукт, який не відповідає вимогам, встановленим цим Законом;

недійсний міжнародний ветеринарний (санітарний) сертифікат — сертифікат, який оформлений нерозбірливо, містить неповні або недостовірні відомості, строк дії якого закінчився, має незасвідчені виправлення або підчистки, містить суперечливу або несумісну інформацію, складений мовою, яка не сумісна із офіційними зразками сертифікатів, виданий на харчові продукти, імпорт яких заборонено, або іншим чином не відповідає вимогам країни призначення харчового продукту;

необроблений харчовий продукт тваринного походження — м'ясо, риба, молюски і ракоподібні, у тому числі свіжі, охолоджені або заморожені, та яйця, молоко, мед та їх продукти, які були вироблені шляхом зміни їх первинного стану без додавання харчових добавок, ароматизаторів або інших харчових продуктів;

неправильно маркований харчовий продукт — харчовий продукт вважається неправильно маркованим, якщо:

етикетка підроблена або вводить в оману;

харчовий продукт продається під назвою іншого продукту;

інформація на етикетці представлена недержавною мовою;

харчовий продукт упакований, заповнений у тару або підготовлений таким чином, що це вводить в оману;

етикетка харчового продукту не відповідає обов'язковим вимогам цього Закону щодо етикетування харчового продукту;

етикетка містить слова, словосполучення або дані, які важко прочитати або зрозуміти звичайному споживачу за звичайних умов використання, показу та продажу товару;

харчовий продукт піддавався дозволеній радіоактивній обробці у будь-якій формі з метою збереження та забезпечення безпечності харчового продукту, а інформація про назву та адресу виробника, який здійснив радіоактивну обробку, не зазначена на етикетці згідно з вимогами етикетування, що визначені у цьому Законі, за винятком нефасованого товару, який не має етикеток та інформація стосовно якого повинна супроводжувати обіг, зазначатися у супровідному документі, який засвідчує те, що нефасований харчовий продукт піддавався радіоактивній обробці;

новий харчовий продукт — харчовий продукт, включаючи інгредієнти такого харчового продукту, який ще не виходив на споживчий ринок України, тому що цей харчовий продукт:

має нову або цілеспрямовано модифіковану первісну молекулярну структуру;

містить або складається з генетично модифікованих організмів;

виготовлений з, але не містить генетично модифікованих організмів;

містить або виділений з мікроорганізмів, грибів та водоростей;

містить або виділений з рослин та інгредієнтів харчових продуктів, виділених із тварин, за винятком харчових продуктів, включаючи інгредієнти цих харчових продуктів, що отримані за традиційними методами розведення тварин та мають історію безпечного харчового споживання;

вироблений шляхом застосовування виробничого процесу, що раніше не використовувався і який може призвести до значних змін у складі та структурі харчових продуктів або інгредієнтів цих харчових продуктів та вплинути на їх поживну цінність, обмін речовин або рівень небезпечних факторів;

об'єкти санітарних заходів — харчові продукти, включаючи харчові продукти для спеціального дієтичного споживання, функціональні харчові продукти, а також харчові добавки, ароматизатори, дієтичні добавки та допоміжні матеріали для переробки, допоміжні засоби та матеріали для виробництва та обігу;

обіг — переміщення (транспортування) або зберігання та будь-які дії, пов'язані з переходом права власності чи володіння, включаючи продаж, обмін або дарування;

обладнання та інвентар — устаткування, машини, кухонні приладдя, кухонна техніка, столові приладдя, інструменти та інші засоби, поверхні яких безпосередньо контактують з харчовим продуктом під час його виробництва та обігу;

обов'язкові параметри безпечності — науково обґрунтовані та затверджені у встановленому законодавством порядку параметри (санітарні нормативи), включаючи максимальні межі залишків (далі — ММЗ), максимальні рівні (далі — МР), допустимі добові дози (далі — ДДД), рівні включень, недотримання яких у харчових продуктах може призвести до шкідливого впливу на здоров'я людини;

одиниця упаковки (контейнер) — будь-яка упаковка, включаючи обгортку, незалежно від матеріалу і форми, яка частково або повністю покриває харчовий продукт, для його постачання як окремої одиниці (контейнер може містити кілька упаковок);

оператор потужностей — виробник, який здійснює передбачені цим Законом види діяльності, використовуючи потужності (об'єкти), які належать йому на правах власності або користування;

оцінка ризику — науково обґрунтований процес, який складається з ідентифікації небезпеки, характеристики небезпеки, оцінки впливу, характеристики ризику;

партія — будь-яка визначена кількість харчового продукту з однаковою назвою та властивостями, який вироблений за однакових умов на одній і тій самій потужності (об'єкті);

пестициди — токсичні речовини, їх сполуки або суміші речовин хімічного чи біологічного походження, призначені для знищення, регуляції та припинення розвитку гризунів, бур'янів, деревної або чагарникової рослинності, засмічуючих видів риб та шкідливих організмів, внаслідок дії яких уражаються рослини, тварини, люди і завдається шкода матеріальним цінностям та людям, які споживають харчові продукти, якщо залишкові рівні пестицидів у таких продуктах перевищують ММЗ. Крім пестицидів, включають також речовини, призначені для регулювання росту рослин, дефоліанти, десиканти, засоби проріджування зав'язей або стримування пророщування, а також речовини, що застосовуються до або після збору врожаю з метою захисту товарів від псування протягом періоду зберігання та транспортування, за винятком добрив, поживних речовин для рослин і тварин та ветеринарних препаратів;

повідомлення про ризик — взаємний обмін інформацією про ризик між спеціалістами з оцінки ризику, особами, що здійснюють управління ризиком, заінтересованими торговими партнерами та іншими заінтересованими сторонами;

поживна цінність — усі основні природні компоненти харчового продукту, включаючи вуглеводи, білки, жири, вітаміни, мінерали та солі;

позначка придатності — позначка, яка застосовується згідно з положеннями цього Закону для підтвердження придатності необробленого харчового продукту тваринного походження для споживання людиною;

потужності (об'єкти) — територія, споруди або комплекс споруд, приміщення, будівлі, обладнання та інші засоби, включаючи транспортні засоби, що використовуються у виробництві або обігу об'єктів санітарних заходів;

прийнятний сертифікат — міжнародний санітарний або ветеринарний сертифікат, який не є недійсним або фальсифікованим;

придатність харчового продукту або придатний харчовий продукт — стан харчового продукту або харчовий продукт, який є прийнятним для споживання людиною, тобто є безпечним та відповідає мінімальним специфікаціям якості згідно з його призначенням;

прикордонний державний інспектор ветеринарної медицини (далі — прикордонний ветеринарний інспектор) — ветеринарний інспектор відповідної кваліфікації, який уповноважений Департаментом перевіряти імпортні, транзитні та експортні вантажі харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, а також дозволяти ввезення або вивезення продуктів залежно від їх придатності для споживання людиною та видавати міжнародні ветеринарні сертифікати;

прикордонні інспекційні пости — потужності (об'єкти), що розташовані у пункті пропуску через державний кордон України, включаючи пункти на автомобільних шляхах, залізничних станціях, аеропортах, морських і річкових портах, де здійснюється відповідний державний контроль (інспектування) імпортованих та експортованих вантажів з товарами, що переміщуються через державний кордон України;

прикордонний санітарний інспектор — посадова особа державної санітарно-епідеміологічної служби відповідної кваліфікації, яка уповноважена Головним державним санітарним лікарем України перевіряти імпортні, експортні та транзитні вантажі з об'єктами санітарних заходів, за винятком харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, а також дозволяти ввезення або вивезення продуктів залежно від їх придатності для споживання людиною;

референс (арбітражна) лабораторія — уповноважена відповідно Головним державним санітарним лікарем України та/або Головним державним ветеринарним інспектором України лабораторія, що залучається в якості «третьої сторони» при вирішенні спірних питань за результатами лабораторних досліджень;

ризик — можливість виникнення та вірогідні масштаби наслідків від негативного впливу об'єктів санітарних заходів протягом певного періоду часу;

рівень включень — максимально допустима кількість (вміст) речовини, яка може використовуватися в харчовому продукті або додаватися до нього;

розчинник для екстрагування — будь-яка речовина для розчинення харчового продукту або будь-якого його компонента, в тому числі для будь-якої забруднюючої речовини, що міститься в харчовому продукті або на його поверхні, яка використовується при здійсненні процедури екстрагування під час переробки харчових продуктів або компонентів цих харчових продуктів та яка повинна видалятися, оскільки може призвести до ненавмисної, але з технічної точки зору неминучої появи залишків або похідних речовин у харчових продуктах;

розширений контроль — процес перевірки безпечності та мінімальних показників якості об'єкта санітарних заходів на підставі його лабораторного дослідження, що проводиться ветеринарною або санітарною службами згідно з їх компетенцією;

рослинні продукти (харчові продукти рослинного походження) — гриби, ягоди, овочі, фрукти та інші харчові продукти рослинного походження, призначені для споживання людиною;

санітарний захід безпечності харчових продуктів (далі — санітарний захід) — застосування будь-яких законів, постанов, інших нормативно-правових актів, вимог та процедур для захисту життя та здоров'я людей від ризику, що виникає від харчових домішок, забруднюючих речовин, токсинів або хвороботворних організмів у харчових продуктах, підконтрольних санітарній службі, та харчових продуктах, підконтрольних ветеринарній службі, виконання яких є обов'язковим. Санітарні заходи включають, зокрема, обов'язкові параметри безпечності кінцевого продукту; методи переробки та виробництва; процедури експертизи, інспектування, сертифікації та ухвалення; положення щодо відповідних статистичних методів; процедури відбору зразків та методи оцінки ризику; вимоги щодо пакування та етикетування, які безпосередньо стосуються безпечності харчових продуктів;

санітарний інспектор — посадова особа державної санітарно-епідеміологічної служби, що має спеціальну медичну освіту та уповноважена здійснювати державний санітарно-епідеміологічний нагляд;

сертифікат придатності для споживання людиною — разовий документ суворої звітності, що видається за результатами державного контролю або розширеного контролю відповідно головним державним санітарним лікарем або головним державним ветеринарним інспектором згідно з компетенцією та засвідчує придатність харчового продукту для споживання людиною за призначенням;

сільськогосподарська продукція — сільськогосподарські харчові продукти тваринного і рослинного походження, що призначені для споживання людиною у сирому або переробленому стані як інгредієнти для їжі;

стандарт — документ, затверджений центральним органом виконавчої влади з питань технічного регулювання та споживчої політики, яким встановлено для загального та систематичного використання правила, інструкції або характеристики продуктів, пов'язаних з ними процесів або послуг, додержання яких є обов'язковим. Стандарт не містить вимог щодо безпечності харчових продуктів, встановлених санітарними заходами, та може включати або бути цілком присвячений вимогам щодо позначення, упаковки, маркування та етикетування продукту чи процесу, а також вимогам до термінології, яка вживається щодо процесу, продукту чи послуги;

строк придатності — проміжок часу, визначений виробником харчового продукту, протягом якого, у разі додержання відповідних умов зберігання, транспортування, харчовий продукт зберігає відповідність обов'язковим параметрам безпечності та мінімальним специфікаціям якості;

технічний регламент — нормативно-правовий акт, затверджений центральним органом виконавчої влади з питань технічного регулювання та споживчої політики, в якому зазначаються характеристики продукту чи пов'язані з ним процеси і методи виробництва, включаючи відповідні адміністративні положення, виконання яких є обов'язковим. Технічний регламент не містить вимог щодо безпечності харчових продуктів, встановлених санітарними заходами, та може включати або бути цілком присвяченим вимогам щодо термінології, позначення, пакування, маркування та етикетування стосовно продукту, процесу чи методу виробництва;

технологічний ароматизатор — продукт, одержаний з дотриманням належної практики виробництва, шляхом нагрівання (до температури, що не перевищує 180°C, не довше 15 хвилин) суміші інгредієнтів, які не обов'язково повинні мати ароматизуючі властивості і принаймні один з яких повинен містити азот, а інший — бути відновлюючим цукром;

уповноважена лабораторія — акредитована лабораторія, якій відповідним державним органом надано право випробовувати (вимірювати параметри, аналізувати) відповідно до спеціальних методів та процедур харчові продукти, харчові добавки, дієтичні добавки, допоміжні матеріали для переробки, допоміжні засоби і матеріали для виробництва та обігу з метою проведення розширеного контролю (перевірки);

управління ризиком — процес вибору альтернативних рішень на підставі результатів оцінки ризику та в разі необхідності вибору і впровадження відповідних засобів управління (контролю), включаючи регуляторні заходи;

фальсифікований (міжнародний санітарний або ветеринарний) сертифікат — сертифікат, який не затверджений до використання або виданий з порушенням форми, встановленої офіційним органом сертифікації країни-експортера, або виданий не уповноваженими на це особами, організаціями, іншими суб'єктами, або містить неправдиву чи недостовірну інформацію;

функціональний харчовий продукт — харчовий продукт, який містить як компонент лікарські засоби та/або пропонується для профілактики або пом'якшення перебігу хвороби людини;

харчова добавка — будь-яка речовина, яка зазвичай не вважається харчовим продуктом або його складником, але додається до харчового продукту з технологічною метою в процесі виробництва, та яка у результаті стає невід'ємною частиною продукту (термін не включає забруднюючі речовини, пестициди або речовини, додані до харчових продуктів для поліпшення їх поживних властивостей);

харчовий продукт (їжа) — будь-яка речовина або продукт (сирий, включаючи сільськогосподарську продукцію, необроблений, напівоброблений або оброблений), призначений для споживання людиною. Харчовий продукт включає напій, жувальну гумку та будь-яку іншу речовину, включаючи воду, які навмисно включені до харчового продукту під час виробництва, підготовки або обробки;

харчові продукти для спеціального дієтичного споживання (використання) — харчові продукти, які спеціально перероблені або розроблені для задоволення конкретних дієтичних потреб, що існують через конкретний фізичний чи фізіологічний стан людини та/або специфічну хворобу або розлад, і які реалізуються як такі, у тому числі продукти дитячого харчування, харчування для спортсменів та осіб похилого віку. Склад таких харчових продуктів повинен значною мірою відрізнятися від складу звичайних продуктів подібного роду, якщо такі звичайні харчові продукти існують, але не можуть бути замінниками лікарських засобів;

НАССР (Система аналізу ризиків та контролю (регулювання) у критичних точках) — система для ідентифікації, оцінки, аналізу та контролю ризиків, що є важливими для безпечності харчових продуктів;

якість харчового продукту — ступінь досконалості властивостей та характерних рис харчового продукту, які здатні задовольнити потреби (вимоги) та побажання тих, хто споживає або використовує цей харчовий продукт;

міжнародний санітарний сертифікат — сертифікат, форма і зміст якого відповідає рекомендаціям відповідних міжнародних організацій та видається уповноваженим органом країни походження і засвідчує придатність харчового продукту для споживання людиною, крім продукції, підконтрольної ветеринарній службі;

м'ясопереробні, рибодобувні, рибопереробні, молокопереробні підприємства — потужності будь-якої форми власності, що здійснюють переробку м'яса, сирого товарного молока, живої, охолодженої або мороженої риби, інших морепродуктів з метою отримання готових харчових продуктів;

підприємства гуртового зберігання необроблених харчових продуктів тваринного походження (холодокомбінати, холодильники, спеціалізовані гуртівні) — потужності будь-якої форми власності, що здійснюють зберігання сировини та готових харчових продуктів за визначених умов з метою їх подальшої гуртової реалізації;

офіційний (уповноважений) лікар ветеринарної медицини — спеціаліст ветеринарної медицини, призначений Департаментом та/або його територіальними органами для виконання наданих йому офіційних повноважень, що пов'язані із захистом життя і здоров'я тварин та захистом здоров'я людей від спільних з тваринами захворювань (зоонозів), інспектування підконтрольних вантажів (товарів) та видачі необхідних супровідних ветеринарних документів.

Стаття 2. Законодавство про безпечність та якість харчових продуктів

Законодавство про безпечність та якість харчових продуктів складається з цього Закону та інших актів законодавства, що видаються відповідно до нього.

Спеціальне законодавство України щодо окремих категорій харчових продуктів повинне відповідати положенням цього Закону.

Дія цього Закону не поширюється на тютюн і тютюнові вироби та спеціальні вимоги до харчових продуктів, пов'язані з наявністю у них генетично модифікованих організмів чи їх компонентів, що є предметом регулювання спеціального законодавства, а також на харчові продукти, вироблені для особистого споживання.

Розділ II. УЧАСТЬ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕЧНОСТІ ТА ЯКОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Стаття 3. Державне забезпечення безпечності та якості харчових продуктів

Держава забезпечує безпечність та якість харчових продуктів з метою захисту життя і здоров'я населення від шкідливих факторів, які можуть бути присутніми у харчових продуктах, шляхом:

встановлення обов'язкових параметрів безпечності для харчових продуктів;

встановлення мінімальних специфікацій якості харчових продуктів у технічних регламентах;

встановлення санітарних заходів і ветеринарно-санітарних вимог для потужностей (об'єктів) та осіб, які зайняті у процесі виробництва, продажу (постачання), зберігання (експонування) харчових продуктів;

забезпечення безпечності нових харчових продуктів для споживання людьми до початку їх обігу в Україні;

встановлення стандартів для харчових продуктів з метою їх ідентифікації;

забезпечення наявності у харчових продуктах для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктах і дієтичних добавках заявлених особливих характеристик та їх безпечності для споживання людьми, зокрема особами, які мають особливі дієтичні потреби;

інформування та підвищення обізнаності виробників, продавців (постачальників) і споживачів стосовно безпечності харчових продуктів та належної виробничої практики;

встановлення вимог щодо знань та умінь відповідального персоналу виробників, продавців (постачальників);

встановлення вимог щодо стану здоров'я відповідального персоналу виробників, продавців (постачальників);

участі у роботі відповідних міжнародних організацій, які встановлюють санітарні заходи та стандарти харчових продуктів на регіональному і світовому рівнях;

здійснення державного контролю на потужностях (об'єктах), де виробляються та переробляються продукти, що становлять значний ризик для здоров'я і життя людей;

здійснення державного нагляду з метою перевірки виконання виробниками та продавцями (постачальниками) об'єктів санітарних заходів вимог цього Закону;

виявлення порушень цього Закону та здійснення необхідних заходів щодо притягнення до відповідальності осіб, які не виконують положення цього Закону.

Стаття 4. Державні органи, що забезпечують розробку, затвердження та впровадження санітарних заходів щодо безпечності та якості харчових продуктів

1. До системи державних органів, які в межах їх компетенції забезпечують розроб-

ку, затвердження та впровадження санітарних заходів, а також державний контроль та нагляд за їх виконанням входять:

Кабінет Міністрів України;

центральний орган виконавчої влади з питань охорони здоров'я;

Державна санітарно-епідеміологічна служба України (далі — Санітарна служба);

Державна служба ветеринарної медицини України (далі — Ветеринарна служба);

центральний орган виконавчої влади з питань аграрної політики;

центральний орган виконавчої влади з питань технічного регулювання та споживчої політики.

2. Центральний орган виконавчої влади у сфері охорони здоров'я є органом, який затверджує належний рівень захисту здоров'я людей, обов'язкові параметри безпечності та мінімальні специфікації якості харчових продуктів, звід правил і належну практику виробництва харчових продуктів та координує діяльність органів виконавчої влади з питань безпечності та якості харчових продуктів.

Стаття 5. Харчові продукти та потужності (об'єкти), підконтрольні Санітарній службі та Ветеринарній службі

1. Санітарна служба здійснює державний нагляд (державний санітарно-епідеміологічний нагляд) за всіма об'єктами санітарних заходів. Санітарна служба здійснює державний контроль у визначених санітарним законодавством випадках за такими харчовими продуктами на потужностях (об'єктах) з їх виробництва та/або обігу (далі — харчові продукти, підконтрольні санітарній службі):

1) усі харчові продукти для спеціального дієтичного споживання;

2) усі функціональні харчові продукти;

3) усі харчові продукти, крім визначених у частині другій цієї статті.

2. Ветеринарна служба здійснює державний контроль та державний нагляд за такими харчовими продуктами (далі — харчові продукти, підконтрольні ветеринарній службі):

1) необроблені харчові продукти тваринного походження на потужностях (об'єктах) з їх виробництва;

2) усі рослинні продукти, сільськогосподарська продукція та необроблені харчові продукти тваринного походження, що продаються на агропродовольчих ринках.

3. Ветеринарна служба здійснює державний контроль за виробництвом і готовою продукцією на м'ясопереробних, рибодобувних, рибопереробних, молокопереробних підприємствах, які використовують необроблені харчові продукти тваринного походження як сировину, та підприємствах гуртового зберігання необроблених харчових продуктів тваринного походження.

Стаття 6. Повноваження Санітарної служби

Санітарна служба:

1) бере участь у роботі Національної Комісії України з Кодексу Аліментаріус з питань, що належать до її компетенції, включаючи розробку та перегляд санітарних заходів;

2) встановлює санітарні (гігієнічні) вимоги для потужностей (об'єктів) з виробництва та обігу харчових продуктів, харчових добавок, ароматизаторів, дієтичних добавок, допоміжних засобів та матеріалів для виробництва та обігу, допоміжних матеріалів для переробки;

3) затверджує обов'язкові параметри безпечності харчових продуктів та інших об'єктів санітарних заходів;

4) впроваджує та здійснює державний нагляд за виконанням санітарних заходів у частині дотримання вимог санітарного законодавства щодо об'єктів санітарних заходів, які регулюють захист життя і здоров'я людини, та веде державний моніторинг його результатів;

5) консультує та проводить навчання виробників та продавців (постачальників) стосовно систем НАССР або аналогічних систем забезпечення безпечності виробництва харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі;

6) здійснює державний нагляд за запровадженням систем НАССР та аналогічних систем забезпечення якості та безпечності, які використовуються виробниками харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі, харчових добавок, ароматизаторів, дієтичних добавок і допоміжних матеріалів для переробки та продавцями (постачальниками) харчових продуктів, харчових добавок, ароматизаторів, дієтичних добавок та допоміжних матеріалів для переробки;

7) проводить державний контроль та/або державний нагляд на потужностях (об'єктах) з виробництва харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі, харчових добавок, ароматизаторів, дієтичних добавок та допоміжних матеріалів для переробки;

8) проводить державний контроль та/або державний нагляд на всіх потужностях (об'єктах) з обігу харчових продуктів, харчових добавок, ароматизаторів, дієтичних добавок та допоміжних матеріалів для переробки;

9) видає сертифікат придатності для споживання людиною на запит заінтересованих сторін на підставі результатів розширеного контролю харчових продуктів;

10) запроваджує програми вибіркового та стандартного контролю харчових продуктів під час їх обігу;

11) проводить розширений контроль на підставі професійної оцінки санітарного інспектора або в рамках програми вибіркового контролю харчових продуктів, що здійснюється в порядку державного нагляду, для перевірки:

а) заявленої виробником поживної цінності харчового продукту;

б) дотримання обов'язкових параметрів безпечності та мінімальних специфікацій якості харчових продуктів;

в) безпечності об'єктів санітарних заходів;

г) правильності умов використання харчових продуктів, у тому числі дотримання інструкцій виробника щодо зберігання, транспортування, виставлення на продаж та приготування, у разі виконання яких гарантується безпечність харчового продукту;

12) разом з іншими відповідними державними органами бере участь у розробленні стандартів для харчових продуктів, допоміжних засобів і матеріалів для виробництва та обігу;

13) разом з іншими відповідними державними органами бере участь у розробленні технічних регламентів, що встановлюють мінімальні специфікації якості для харчових продуктів;

14) разом з іншими відповідними державними органами бере участь у розробленні технічних регламентів для харчових добавок, ароматизаторів, допоміжних засобів для переробки, допоміжних засобів і матеріалів для виробництва та обігу і потужностей (об'єктів);

15) призначає та проводить лабораторні дослідження для оцінки безпечності та якості харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі;

16) організовує та проводить державну санітарно-епідеміологічну експертизу;

17) встановлює періодичність державного нагляду для потужностей (об'єктів) з виробництва та обігу харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі, на підставі аналізу ризиків;

18) здійснює стандартний та розширений санітарний прикордонний контроль вантажів з харчовими продуктами, підконтрольними санітарній службі, що імпортуються або експортуються;

19) визначає та затверджує перелік харчових продуктів, які звичайно представляють високий та низький ризик для здоров'я людей;

20) разом з іншими відповідними державними органами уповноважує акредитовані лабораторії на проведення досліджень (випробувань) для перевірки параметрів безпечності та якості харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі;

21) здійснює погодження:

а) технічних умов виробництва харчових продуктів;

б) технічних регламентів, стандартів, що застосовуються до об'єктів санітарних заходів;

в) проекти потужностей (об'єктів) для виробництва та обігу харчових продуктів;

г) методик вимірювань та методів випробувань харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі, на предмет дотримання відповідних санітарних заходів;

22) затверджує переліки:

а) методик вимірювань та методів випробувань харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі, на предмет дотримання відповідних санітарних заходів;

б) лабораторій, призначених для ідентифікації, випробування та оцінки ефективності харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок;

23) видає експлуатаційні дозволи операторам потужностей (об'єктів), які займаються виробництвом харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі, та веде реєстри таких експлуатаційних дозволів;

24) видає експлуатаційні дозволи операторам потужностей (об'єктів), які здійснюють введення в обіг харчових продуктів, та веде реєстри таких експлуатаційних дозволів;

25) визначає форму та зміст інформації про придбання та використання харчових продуктів, харчових добавок, ароматизаторів та допоміжних матеріалів для переробки, які повинні вести особи, що здійснюють виробництво з метою забезпечення відслідковування таких продуктів;

26) здійснює реєстрацію та веде Державний реєстр харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання і функціональних харчових продуктів, дієтичних добавок; реєстр харчових добавок, ароматизаторів та допоміжних матеріалів для переробки; реєстр висновків санітарно-епідеміологічної експертизи;

27) проводить санітарно-епідеміологічне розслідування, спрямоване на виявлення причин та умов, що призводять до надходження в обіг небезпечних або непридатних до споживання харчових продуктів, виникнення і поширення інфекційних хвороб через харчові продукти, групових та індивідуальних харчових отруєнь та вживає заходів щодо припинення їх подальшого поширення;

28) у межах компетенції вживає заходів для усунення порушень цього Закону та притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні таких правопорушень, у порядку, встановленому законом.

Стаття 7. Повноваження Ветеринарної служби

Ветеринарна служба:

1) бере участь у роботі Національної Комісії України з Кодексу Аліментаріус з питань, що належать до її компетенції, включаючи розробку та перегляд санітарних заходів;

2) проводить державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд на потужностях (об'єктах) для вирощування (виробництва) тварин, необроблених харчових продуктів тваринного походження та обігу сільськогосподарської продукції і видає відповідні ветеринарні документи, що засвідчують їх ветеринарно-санітарний стан;

3) проводить дозабійне інспектування тварин та післязабійне інспектування їх продуктів на бойнях, а також післязабійне інспектування тварин, забитих на полюванні, на потужностях (об'єктах), призначених для цих цілей;

4) впроваджує та здійснює нагляд за виконанням санітарних заходів у частині дотримання вимог Закону України «Про ветеринарну медицину» та інших нормативно-правових актів, які регулюють захист життя і здоров'я тварин, а також людей від захворювань, спільних з тваринами (зоонозів), що застосовуються до об'єктів санітарних заходів, їй підконтрольних;

5) надає консультації та проводить навчання виробників харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, з питань систем НАССР або аналогічних систем забезпечення безпечності та якості;

6) здійснює державний нагляд за запровадженням систем НАССР або аналогічних систем забезпечення безпечності та якості, які використовуються виробниками харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі;

7) здійснює державний контроль та/або державний нагляд на потужностях (об'єктах) з виробництва та обігу харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, та агропродовольчих ринках;

8) видає сертифікати придатності для споживання людиною на запит заінтересованих сторін на підставі державного контролю або результатів розширеного контролю харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі;

9) проводить розширений контроль на підставі професійної оцінки ветеринарного інспектора або в рамках програми вибіркового контролю харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, з метою перевірки:

а) заявленої виробником поживної цінності харчового продукту;

б) дотримання мінімальних специфікацій якості харчових продуктів;

в) дотримання обов'язкових параметрів безпечності харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі;

г) правильності умов використання харчових продуктів, у тому числі інструкцій виробника щодо впливу зберігання, транспортування, виставлення на продаж та приготування на безпечність харчового продукту, підконтрольних ветеринарній службі;

10) проводить стандартний та розширений прикордонний санітарний контроль імпортних, транзитних та експортних вантажів харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі;

11) видає експлуатаційні дозволи операторам потужностей (об'єктів), які займаються виробництвом харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, та для агропродовольчих ринків, а також веде їх реєстри;

12) видає міжнародні ветеринарні сертифікати на харчові продукти, підконтрольні ветеринарній службі;

13) уповноважує акредитовані лабораторії на проведення досліджень (випробувань) для перевірки параметрів безпечності та якості харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі;

14) затверджує методики вимірювань, методи випробувань харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, та їх переліки;

15) затверджує перелік референс лабораторій на проведення арбітражних досліджень харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі;

16) запроваджує програми вибіркового та стандартного контролю харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, під час їх обігу та виконання загальнодержавних програм державного моніторингу максимальних меж залишків ветеринарних препаратів та інших забруднюючих речовин у харчових продуктах, підконтрольних ветеринарній службі;

17) встановлює періодичність проведення державного нагляду за потужностями (об'єктами) з виробництва харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, на підставі аналізу ризику;

18) призначає та проводить лабораторні дослідження для оцінки безпечності та якості харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі;

19) разом з іншими відповідними державними органами розробляє стандарти для харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі;

20) бере участь у розробці технічних регламентів, що встановлюють мінімальні специфікації якості для харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі;

21) проводить епізоотичне або за необхідності бере участь у санітарно-епідеміологічних розслідуваннях, спрямованих на встановлення причин та умов, що призводять до надходження в обіг небезпечних або непридатних для споживання харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі;

22) у межах своєї компетенції вживає заходів для усунення порушень цього Закону та притягнення до відповідальності осіб, які є винними в таких порушеннях, у порядку, встановленому законом;

23) встановлює та затверджує ветеринарно-санітарні вимоги для потужностей (об'єктів) з виробництва та обігу харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі;

24) бере участь або затверджує обов'язкові параметри безпечності харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі;

25) організовує та проводить державну ветеринарно-санітарну експертизу;

26) погоджує технічні умови виробництва, технічні регламенти, стандарти, проекти потужностей (об'єктів) харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі.

Стаття 8. Національна Комісія України з Кодексу Аліментаріус

1. Національна Комісія України з Кодексу Аліментаріус рекомендує, а Головний державний санітарний лікар України затверджує:

1) максимальні межі залишків пестицидів та ветеринарних препаратів для харчових продуктів;

2) рівні включень або максимальні рівні вмісту у харчових продуктах забруднюючих речовин, харчових добавок, допоміжних матеріалів для переробки;

3) методи та процедури впровадження державного нагляду, державного контролю, розширеного контролю та контролю ризиків, які становлять харчові продукти, підконтрольні санітарній службі;

4) рекомендовані допустимі добові дози споживання дієтичних добавок;

5) вимоги до запровадження системи НАССР або аналогічних систем забезпечення безпечності та якості під час виробництва та обігу харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі;

6) щорічну програму проведення вибіркового розширеного контролю всіх харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі, що перебувають в обігу в Україні.

2. Національна Комісія України з Кодексу Аліментаріус рекомендує, а Головний державний санітарний лікар України та Головний державний ветеринарний інспектор України разом затверджують:

1) вимоги до запровадження Системи аналізу ризиків та контролю (регулювання) у критичних точках або аналогічних систем забезпечення безпечності під час виробництва підконтрольних харчових продуктів.

3. Національна Комісія України з Кодексу Аліментаріус рекомендує, а Головний державний ветеринарний інспектор України затверджує:

1) методи контролю зоонозів, патологоанатомічні методи на післязабійному етапі;

2) максимальні межі залишків ветеринарних препаратів для кожного компонента, що вводиться в корм для тварин, та готового корму для тварин;

3) рівні включень кормових домішок до корму для тварин або на його поверхні.

4. Національна Комісія України з Кодексу Аліментаріус:

1) координує діяльність щодо гармонізації вітчизняного законодавства до міжнародного у сфері безпечності та якості харчових продуктів;

2) розробляє проекти нових та зміни до існуючих санітарних заходів;

3) здійснює уніфікацію науково-методичних підходів до розроблення санітарних заходів та технічних регламентів, оцінки ризику та визначення обов'язкових параметрів безпечності харчових продуктів, а також розробки методів та процедур для забезпечення безпечності харчових продуктів у процесі їх виробництва та обігу;

4) сприяє впровадженню нових технологій виробництва харчових продуктів, міжнародних стандартів та вітчизняних технічних регламентів щодо технологій виробництва харчових продуктів, міжнародних санітарних заходів та нових методів аналізу харчових продуктів, рекомендованих відповідними міжнародними організаціями;

5) виконує функції інформаційно-довідкової служби, що забезпечує надання інформації з питань роботи Комісії з Кодексу Аліментаріус і впровадження в Україні її рекомендацій та рішень;

6) бере участь у засіданнях Комісії з Кодексу Аліментаріус та її комітетів;

7) організовує проведення наукових, експертних досліджень з питань, що належать до її компетенції.

5. Національна Комісія України з Кодексу Аліментаріус діє на підставі положення, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

Стаття 9. Лабораторії, що проводять оцінку безпечності та якості харчових продуктів

1. Лабораторні вимірювання, випробування та/або дослідження харчових продуктів з метою оцінки їх безпечності та якості можуть проводитися такими акредитованими лабораторіями:

1) лабораторіями потужностей (об'єктів), що здійснюють виробництво та/або введення в обіг харчових продуктів;

2) лабораторіями Санітарної та Ветеринарної служб;

3) лабораторіями центрального органу виконавчої влади з питань технічного регулювання та споживчої політики;

4) іншими лабораторіями.

2. Лабораторії, зазначені в частині першій цієї статті, підлягають акредитації для проведення вимірювань згідно з міжнародними вимогами, а також підлягають акредитації для проведення лабораторних досліджень харчових продуктів згідно з міжнародними стандартами, інструкціями та рекомендаціями національним органом України з акредитації або відповідним іноземним органом з акредитації.

3. Лабораторні вимірювання, випробування та/або дослідження харчових продуктів з метою державного контролю та державного нагляду, в тому числі при імпорті або експорті, проводяться акредитованими лабораторіями, уповноваженими Головним державним санітарним лікарем України щодо харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі, та Головним державним ветеринарним інспектором України щодо харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі.

4. Процедура та критерії уповноваження лабораторій, у тому числі арбітражних, для проведення діагностичних досліджень з метою державного контролю або державного нагляду розробляються Національною Комісією України з Кодексу Аліментаріус та затверджуються Головним державним санітарним лікарем України або Головним державним ветеринарної медицини України в межах їх компетенції.

5. Методи вимірювань та методології досліджень харчових продуктів для перевірки обов'язкових параметрів безпечності та міні-

мальних специфікацій якості повинні відповідати міжнародним стандартам, інструкціям і рекомендаціям та затверджуватися Головним державним санітарним лікарем України для харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі, та Головним державним ветеринарним інспектором України для харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі.

Стаття 10. Повноваження санітарного інспектора

1. При здійсненні державного контролю та/або державного нагляду санітарний інспектор має право:

1) безперешкодного доступу без попередження до потужностей (об'єктів), що здійснюють виробництво або обіг об'єктів санітарних заходів, у будь-який час протягом звичайного часу роботи;

2) інспектувати, з дотриманням вимог законодавства, будь-які будівлі, транспортні засоби, тимчасові та інші потужності (об'єкти), випробувальні лабораторії, що знаходяться на потужностях (об'єктах);

3) інспектувати санітарний стан потужностей (об'єктів) для виробництва та/або обігу об'єктів санітарних заходів;

4) інспектувати додержання гігієнічних вимог, встановлених термінів проходження медичного огляду персоналом, що опосередковано або безпосередньо контактує з харчовими продуктами, та в разі порушення цих вимог і термінів видавати припис про відсторонення їх від роботи до усунення порушення;

5) під час державного нагляду проводити оцінку систем, що засновані на принципах НАССР;

6) інспектувати і відбирати зразки харчових продуктів на всіх етапах виробництва та їх етикетування, нехарчових субстанцій і об'єктів, допоміжних засобів і матеріалів для виробництва та обігу, матеріалів та обладнання, що використовуються для виробництва, контролювання технологічних процесів, очищення та технічного обслуговування приміщень;

7) перевіряти та отримувати копії документів для перевірки їх відповідності вимогам цього Закону, а також матеріалів про системи внутрішнього контролю безпечності та якості, в тому числі системи НАССР;

8) проводити оцінку результатів лабораторних досліджень зразків об'єктів, зазначених у пункті 6 частини першої цієї статті;

9) видавати припис про тимчасову заборону обігу харчових продуктів, якщо є підозра, що вони небезпечні, непридатні для споживання або неправильно марковані, до отримання результатів лабораторного дослідження цих харчових продуктів;

10) видавати припис щодо усунення порушень умов використання експлуатаційного дозволу;

11) збирати докази, які необхідні для обґрунтування підозри порушення санітарних заходів та умов використання експлуатаційного дозволу, в тому числі відбирати зразки матеріалів і речовин, які підтверджують підозру або документально фіксують порушення;

12) проводити санітарно-епідеміологічне розслідування порушень цього Закону.

2. Головні державні санітарні лікарі або їх заступники мають такі повноваження:

1) видавати постанову про виправлення етикетування або іншого виправлення неправильного маркування будь-яких харчових продуктів або інших об'єктів санітарних заходів;

2) видавати постанову щодо обробки, переробки (зміни стану) або утилізації (зміни призначеного використання) харчового продукту;

3) видавати постанову щодо знищення об'єкта санітарних заходів його власником під наглядом санітарного інспектора;

4) звертатися до суду із заявою про прийняття рішення про конфіскацію та знищення об'єкта санітарних заходів у передбачених цим Законом випадках;

5) видавати постанову про призупинення виробництва;

6) видавати, призупиняти дію та скасовувати експлуатаційні дозволи на потужності (об'єкти) з виробництва та/або обігу харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі.

Стаття 11. Повноваження ветеринарного інспектора

1. При здійсненні державного контролю та/або державного нагляду за харчовими продуктами, підконтрольними ветеринарній службі, на потужностях (об'єктах), що займаються виробництвом та обігом таких харчових продуктів, ветеринарний інспектор має права, зазначені у пунктах 2, 3, 5—11 частини першої статті 10, а головні державні ветеринарні інспектори мають права, зазначені в частині другій статті 10.

2. Ветеринарні інспектори та головні державні ветеринарні інспектори також мають право:

1) безперешкодного доступу без попередження до потужностей (об'єктів), що здійснюють виробництво та обіг харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, у будь-який час протягом звичайного часу роботи;

2) наносити позначку придатності для споживання людиною на туші тварин або їх частини, одиницю упаковки або контейнер з необробленими харчовими продуктами тваринного походження.

Стаття 12. Принципи та порядок здійснення державного контролю та державного нагляду

1. Методи, які використовуються при здійсненні державного контролю та державного нагляду за харчовими продуктами та іншими об'єктами санітарних заходів, повинні відповідати поставленим цілям. Державний контроль здійснюється постійно та вибірково (вибірковий контроль) і може бути розширеним або стандартним.

2. Державний нагляд за об'єктами санітарних заходів здійснюється без попереднього повідомлення, регулярно, згідно із складеними програмами інспектування, що визначають періодичність проведення інспекцій та порядок здійснення державного нагляду за відповідністю об'єктів санітарних заходів вимогам, що встановлені цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

3. Періодичність проведення державного нагляду будь-якої конкретної потужності (об'єкта), на яку поширюються положення цього Закону, або будь-яких об'єктів санітарних заходів, включаючи такий, що здійснюється в рамках програм вибіркового контролю харчових продуктів, повинна відображати:

1) визначені ризики, пов'язані з об'єктом санітарних заходів або потужностями (об'єктами), а також з технологією виробництва та/або переробки;

2) результати попереднього державного нагляду;

3) надійність процедур контролю, які застосовуються оператором потужностей (об'єкта) для забезпечення дотримання відповідних санітарних заходів та технічних регламентів;

4) існуючу підозру про невиконання оператором потужностей (об'єкта) вимог цього Закону та інших нормативно-правових актів.

4. Якщо при проведенні державного нагляду, за професійною оцінкою санітарного інспектора, існує підозра, що харчовий продукт або інший об'єкт санітарних заходів, підконтрольний санітарній службі, є небезпечним, непридатним для споживання або неправильно маркованим, або якщо, за професійною оцінкою ветеринарного інспектора, існує підозра, що харчовий продукт, підконтрольний ветеринарній службі, є небезпечним або непридатним до споживання, санітарний інспектор або ветеринарний інспектор (далі — відповідний інспектор) відбирає зразки об'єкта без надання компенсації власнику та видає припис про тимчасову заборону обігу такого харчового продукту або іншого об'єкта санітарних заходів, про що інформує відповідного головного державного санітарного лікаря або відповідного головного державного інспектора ветеринарної медицини чи їх заступників.

5. Зразки об'єктів санітарних заходів, відібрані у зв'язку з підозрою або встановленням факту їх небезпечності чи непридатності до споживання, повинні негайно направлятися до уповноваженої лабораторії на дослідження. Уповноважена лабораторія після проведення досліджень негайно повинна надати звіт про результати дослідження відповідному головному державному санітарному лікарю або відповідному головному державному інспектору ветеринарної медицини чи їх заступникам для прийняття рішення щодо подальшого поводження із зазначеним об'єктом санітарних заходів.

6. Після отримання результатів лабораторного дослідження зразків відповідний головний державний санітарний лікар або головний державний інспектор ветеринарної медицини чи їх заступники приймають рішення щодо дій, яких необхідно вжити відповідно до частин сьомої та восьмої цієї статті.

7. Якщо на підставі лабораторних досліджень харчового продукту або іншого об'єкта санітарних заходів виявляється порушення положень цього Закону, відповідний головний державний санітарний лікар або головний державний інспектор ветеринарної медицини чи їх заступники повинні вжити таких заходів:

1) у разі неправильного маркування — видати постанову про виправлення етикетування або іншим чином виправлення неправильного маркування;

2) у разі непридатності до споживання:

а) якщо харчовий продукт залишається безпечним для споживання людиною або інший об'єкт санітарних заходів можна зробити придатним для використання у виробництві харчових продуктів або для іншого використання — видати постанову про його обробку, переробку або утилізацію (зміну призначеного використання);

б) якщо харчовий продукт є небезпечним для споживання людиною, але безпечним для іншого використання — видати постанову про вилучення з обігу та заборону використання за призначенням.

8. Якщо лабораторне дослідження підтверджує, що об'єкт санітарних заходів є небезпечним для споживання людиною та для іншого використання, відповідний головний державний санітарний лікар, головний державний інспектор ветеринарної медицини чи їх заступники видають постанову про вилучення цього об'єкта з використання або обігу та зобов'язує власника цього об'єкта знищити цей об'єкт під наглядом відповідного інспектора.

9. Рішення щодо подальшого поводження з об'єктом санітарних заходів, зразки якого були відібрані у зв'язку з підозрою або встановленням факту їх небезпечності або непридатності до споживання, повинно бути доведено до відома виробника та/або продавця (постачальника) протягом одного робочого дня після отримання звіту лабораторії, зазначеного у частині п'ятій цієї статті.

10. Рішення відповідного головного державного санітарного лікаря або відповідного державного інспектора ветеринарної медицини щодо поводження з харчовими продуктами або іншими об'єктами санітарних заходів може бути оскаржено вищестоящій посадовій особі або до суду.

11. Збитки, завдані оператору потужностей (об'єкта) у зв'язку з неправомірною забороною обігу об'єкта санітарних заходів, зупиненням або припиненням виробничого процесу або застосуванням до цієї особи інших адміністративно-господарських санкцій, передбачених цією статтею, підлягають відшкодуванню в порядку, встановленому Господарським кодексом та іншими законами України.

Стаття 13. Обов'язки санітарних і ветеринарних інспекторів

1. При здійсненні державного контролю та/або державного нагляду санітарний інспектор або ветеринарний інспектор повинен:

1) дотримуватися вимог цього Закону та інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цього Закону;

2) забезпечувати конфіденційність будь-якої інформації, яка становить комерційну таємницю, за винятком випадків, передбачених законодавством України;

3) надавати документи, що посвідчують його особу як санітарного або ветеринарного інспектора;

4) перевіряти виконання відповідних санітарних заходів, що встановлені для потужностей (об'єктів), які інспектуються;

5) складати та надавати документи про проведення інспекції та відбір зразків, які передбачені відповідними нормативно-правовими актами, виданими відповідно до цього Закону.

2. Відповідний інспектор, який порушує вимоги цього Закону та інших нормативно-правових актів, виданих відповідно до цього Закону, несе передбачену законом відповідальність.

Стаття 14. Розробка, перегляд, внесення змін, прийняття та застосування санітарних заходів

1. Санітарні заходи розробляються, переглядаються, змінюються Національною Комісією України з Кодексу Аліментаріус, відповідними органами державної влади згідно з цим Законом та затверджуються Головним державним санітарним лікарем України, центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я та/або Головним державним інспектором ветеринарної медицини України в межах їх компетенції та відповідно до таких вимог:

1) усі санітарні заходи ґрунтуються на наукових принципах та існуючих наукових обґрунтуваннях, за винятком випадків, зазначених у пункті 4 частини першої цієї статті;

2) у разі якщо існують міжнародні стандарти, інструкції чи рекомендації, санітарні заходи розробляються на їх основі, крім випадків, якщо ці міжнародні стандарти, інструкції чи рекомендації недостатні для забезпечення належного рівня захисту здоров'я людини;

3) у разі відсутності або недостатності міжнародних стандартів, інструкцій чи рекомендацій для забезпечення належного рівня захисту здоров'я людини санітарні заходи розробляються виходячи з оцінки ризику, з урахуванням методів оцінки ризику згідно з нормами, встановленими відповідними міжнародними організаціями;

4) у разі недостатності наукових обґрунтувань, необхідних для здійснення оцінки ризику, або у разі виникнення надзвичайних обставин, що можуть спричинити або загрожувати виникненням проблем для здоров'я людини, санітарні заходи розробляються на підставі існуючої відповідної інформації, отриманої від відповідних міжнародних організацій, або санітарних заходів, що застосовуються заінтересованими торговими партнерами.

2. Усі санітарні заходи, включаючи заходи, прийняті за надзвичайних обставин, підлягають перегляду та оновленню з метою забезпечення умов, за яких такі заходи застосовувалися б лише в межах, необхідних для захисту здоров'я людини, якщо:

1) надходить нова наукова інформація;

2) надходять суттєві коментарі від зацікавлених торгових партнерів.

3. Санітарні заходи не повинні обмежувати торгівлю більше, ніж це є необхідним для досягнення належного рівня захисту здоров'я людини, враховуючи технічну та економічну доцільність.

4. Огляд запропонованих санітарних заходів та порядок отримання інформації щодо них, а також коментарі щодо їх застосування підлягають опублікуванню у засобах масової інформації.

5. Усі запропоновані санітарні заходи, які не узгоджуються з міжнародними стандартами або для яких не існує міжнародних стандартів і щодо яких очікується, що вони можуть значно вплинути на експортні можливості заінтересованих торгових партнерів, підлягають повідомленню через центр обробки запитів та надання повідомлень (далі — центр обробки запитів та надання повідомлень) не менш як за 60 днів до підготовки остаточного проекту санітарного заходу згідно з положеннями відповідних міжнародних угод.

6. Коментарі, отримані в результаті повідомлення та публікації запропонованих нових або змінених санітарних заходів, беруться до уваги на недискримінаційній основі до прийняття таких заходів. За письмовим запитом осіб або заінтересованих торгових партнерів центр обробки запитів та надання повідомлень надає текст запропонованого санітарного заходу із зазначенням, якщо це можливо, положень, що суттєво відрізняються від міжнародних стандартів, інструкцій та рекомендацій.

7. У разі виникнення надзвичайних обставин санітарні заходи можуть прийматися до повідомлення за умови, що таке повідомлення здійснюється негайно та невідкладно.

8. Усі нові та змінені санітарні заходи негайно публікуються після їх прийняття у відповідному офіційному друкованому виданні і набирають чинності не раніше ніж через шість місяців після дати відповідної публікації.

9. За надзвичайних обставин, а також у разі вжиття заходів, що зменшують обмеження щодо імпорту, санітарний захід може вступати в силу з дати прийняття, за умови наступного опублікування у відповідному офіційному друкованому виданні.

10. При розробці, перегляді, внесенні змін, прийнятті та застосуванні санітарних заходів відповідні заходи, які застосовуються в іншій країні, вважаються еквівалентними заходам, які застосовуються та приймаються в Україні, якщо така країна об'єктивно доведе, що ці заходи досягають такого або вищого рівня захисту здоров'я людини порівняно з тими, що вимагаються Україною.

11. Усі санітарні заходи застосовуються лише в обсязі, необхідному для захисту здоров'я людини і без необґрунтованої дискримінації між вітчизняними та імпортними харчовими продуктами або між різними постачальниками харчових продуктів, що імпортуються.

12. Кабінет Міністрів України за рекомендацією Національної Комісії України з Кодексу Аліментаріус забезпечує прийняття нормативно-правових актів на виконання положень цієї статті.

Стаття 15. Належний рівень захисту здоров'я людей

1. Головний державний санітарний лікар України за рекомендацією Національної Комісії України з Кодексу Аліментаріус визначає належний рівень захисту здоров'я людини від ризиків, пов'язаних з харчовими продуктами.

2. Належний рівень захисту здоров'я людини визначається на підставі такого:

1) загального стану здоров'я населення та ризиків, які є властивими для середовища життєдіяльності людини;

2) стандартів, інструкцій та рекомендацій відповідних міжнародних організацій;

3) мінімізації негативного впливу на міжнародну та внутрішню торгівлю при застосуванні санітарних заходів.

Стаття 16. Надання інформації про відповідні санітарні заходи та технічні регламенти

1. Центр обробки запитів та надання повідомлень на запит будь-якої особи України або будь-якої особи іншої держави надає будь-яку інформацію про санітарні заходи та відповідні технічні регламенти щодо об'єктів санітарних заходів.

Ця інформація включає:

1) наукове обґрунтування санітарних заходів, які вживаються до імпортних та вітчизняних харчових продуктів;

2) процедури і засоби оцінки ризиків для здоров'я людини, пов'язаних з харчовими продуктами, та дані звітів щодо оцінки таких ризиків;

3) процедури та засоби контролю харчових продуктів в Україні;

4) чинні інструкції, вимоги та процедури інспектування та контролю харчових продуктів;

5) відомості щодо членства та участі України у відповідних міжнародних організаціях або міжнародних угодах стосовно санітарних заходів та тексти таких угод;

6) будь-яку іншу відповідну інформацію.

2. Положення про центр обробки запитів та надання повідомлень, порядок надання інформації та оплати витрат на проведення зазначених робіт і надання послуг встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 17. Процедури контролю, інспектування та ухвалення

1. Санітарна і ветеринарна служби передбачають до всіх процедур державного контролю та державного нагляду (далі — процедури) такі вимоги:

1) проведення процедур повинно відповідати міжнародним стандартам, інструкціям та рекомендаціям відповідних міжнародних організацій;

2) процедури виконуються швидко та без невиправданої затримки;

3) відбір зразків обмежується обсягами, що є необхідними та обґрунтованими;

4) заявника, який звертається із заявою про проведення процедур контролю, інспектування та ухвалення, негайно інформують про будь-які недоліки поданої заяви;

5) результати процедур негайно повідомляються заявнику у письмовій формі та в повному обсязі;

6) заявнику за його запитом повідомляється про очікуваний час завершення таких процедур;

7) зазначені процедури рівною мірою застосовуються до об'єктів санітарних заходів як іноземного, так і вітчизняного походження;

8) усі затверджені процедури, включаючи процедури, що забезпечують відповідність харчового продукту, що був змінений (підданий обробці, переробці або зміні в інший спосіб), вимогам санітарних заходів, а також інформацію, необхідну для проведення процедур, обмежують обсягами, що необхідні для здійснення санітарних заходів;

9) з метою захисту комерційних інтересів заявника виконуються правила щодо збереження конфіденційності наданої заявником інформації;

10) плата, що стягується за процедури контролю, інспектування та ухвалення, є однаковою як для об'єктів санітарних заходів вітчизняного походження, так і іноземного походження;

11) відбір зразків та проведення процедур щодо використання потужностей (об'єктів) зводять до мінімуму пов'язані з цим незручності та є справедливими стосовно імпортних, експортних чи вітчизняних об'єктів санітарних заходів;

12) розгляд скарг щодо проведення процедур контролю, якщо скарга виявилась обґрунтованою.

2. Процедури контролю, інспектування та ухвалення здійснюються Санітарною та Ветеринарною службами для забезпечення виконання вимог санітарних заходів.

Стаття 18. Державна санітарно-епідеміоло-

гічна експертиза та ветеринарно-санітарна експертиза

1. Державній санітарно-епідеміологічній експертизі підлягають:

1) нові харчові продукти;

2) харчові продукти для спеціального дієтичного споживання, функціональні харчові продукти, дієтичні добавки, харчові добавки, ароматизатори та допоміжні матеріали для переробки з метою їх затвердження для реєстрації і використання в Україні;

3) допоміжні засоби та матеріали для виробництва та обігу, що вводяться в обіг;

4) проекти потужностей (об'єктів) для виробництва та обігу харчових продуктів;

5) системи забезпечення якості та безпечності на потужностях (об'єктах) для виробництва та обігу харчових продуктів;

6) технології, що раніше не використовувалися в Україні;

7) харчові продукти, які вперше ввозяться в Україну і на які у постачальника немає дійсного висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи або виданої цьому постачальнику декларації виробника.

2. Порядок, методи та обсяг необхідних досліджень державної санітарно-епідеміологічної експертизи повинні враховувати ступінь ризику об'єктів цієї експертизи для здоров'я людини, а також факт схвалення відповідними міжнародними організаціями об'єктів, систем забезпечення якості та безпечності технологій, що підлягають державній санітарно-епідеміологічній експертизі, для використання у, на або разом із харчовими продуктами.

3. Державна санітарно-епідеміологічна експертиза об'єктів, зазначених у частині першій цієї статті, за винятком нових харчових продуктів, проводиться протягом 30 робочих днів після отримання повної заявки на таку експертизу. Державна санітарно-епідеміологічна експертиза нових харчових продуктів проводиться протягом 90 робочих днів після отримання повної заявки на експертизу нових харчових продуктів.

4. Якщо державна санітарно-епідеміологічна експертиза не закінчена протягом терміну, визначеного у частині третій цієї статті, замовнику експертизи надається письмове обґрунтування причин подовження термінів проведення експертизи.

5. Головний державний санітарний лікар України встановлює вимоги до заявки, процедуру для проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи та ведення реєстру висновків державної санітарно-епідеміологічної експертизи, надання інформації з реєстру висновків державної санітарно-епідеміологічної експертизи та її публікації.

6. Порядок оплати та вартість робіт з проведення державної санітарно-епідеміологічної та ветеринарно-санітарної експертизи встановлюється Кабінетом Міністрів України.

7. Державній ветеринарно-санітарній експертизі підлягають:

1) харчові продукти тваринного походження, підконтрольні ветеринарній службі;

2) проекти потужностей (об'єктів) для виробництва та обігу харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі;

3) потужності (об'єкти) для виробництва та обігу харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, з метою видачі експлуатаційного дозволу або відновлення його дії після призупинення;

4) потужності (об'єкти), що виробляють харчові продукти, підконтрольні ветеринарній службі, для імпорту в Україну та експортні потужності (об'єкти) з метою відповідної реєстрації;

5) системи забезпечення якості та безпечності на потужностях (об'єктах) для виробництва та обігу харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі.

Розділ III. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ВИРОБНИКІВ І ПРОДАВЦІВ (ПОСТАЧАЛЬНИКІВ)

Стаття 19. Права виробників та продавців (постачальників)

Особи, які відповідно до цього Закону займаються виробництвом та обігом харчових продуктів, мають право:

1) одержувати в установленому порядку необхідну, доступну та достовірну інформацію від відповідних органів виконавчої влади про результати державного контролю та державного нагляду за виробництвом та обігом їх харчових продуктів;

2) одержувати від постачальників сільськогосподарської продукції, харчових продуктів, харчових добавок, ароматизаторів та матеріалів для виробництва (переробки) харчових продуктів декларацію виробника, зазначену у статті 21 цього Закону;

3) вимагати зберігання конфіденційності будь-якої інформації та нерозголошення конфіденційної інформації, за винятком випадків, передбачених чинним законодавством;

4) оскаржувати результати лабораторних досліджень, якщо ці результати відрізняються від результатів, отриманих виробником з використанням таких самих або ідентичних методів аналізу, та проводити арбітражні дослідження в уповноваженій та акредитованій арбітражній лабораторії;

5) оскаржувати будь-які рішення відповідних інспекторів, що стосуються їх господарської діяльності, відповідно до законодавства;

6) звертатися за захистом своїх прав до суду;

7) вимагати відшкодування збитків, заподіяних внаслідок постачання їм непридатних до споживання, неправильно маркованих або небезпечних об'єктів санітарних заходів, за умови їх використання та зберігання відповідно до інструкцій, наданих їх постачальником;

8) бути звільненим від відшкодування збитків, пов'язаних із непридатністю до споживання або небезпечністю харчового продукту, завданих внаслідок порушення іншими особами, в тому числі споживачами, відповідних санітарних заходів.

Стаття 20. Обов'язки виробників та продавців (постачальників)

1. Особам, які займаються діяльністю з виробництва або введення в обіг харчових продуктів, забороняється виробляти та/або вводити в обіг небезпечні, непридатні до споживання або неправильно марковані харчові продукти.

2. Введення в обіг об'єктів санітарних заходів виробником та/або продавцем (постачальником) слід розуміти як декларацію про безпечність цього об'єкта та його відповідність вимогам цього Закону та іншим обов'язковим вимогам, встановленим відповідними технічними регламентами.

3. За 30 днів до першого введення в обіг в Україні об'єктів санітарних заходів, за винятком харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, виробник або продавець (постачальник), який вперше вводить ці об'єкти в обіг, зобов'язаний надати повідомлення про це та декларацію виробника Головному державному санітарному лікарю України.

4. За 30 днів до першого введення в обіг в Україні харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, виробник або продавець (постачальник), який вперше вводить ці харчові продукти в обіг, зобов'язаний надати повідомлення про це та декларацію виробника Головному державному ветеринарному інспектору України.

5. Головний державний санітарний лікар України та Головний державний інспектор ветеринарної медицини України затверджують форму та порядок надання повідомлення, зазначеного у частинах третій і четвертій цієї статті.

6. Особи, які займаються виробництвом або введенням в обіг харчових продуктів, повинні:

1) виконувати вимоги цього Закону;

2) застосовувати санітарні заходи та належну практику виробництва, системи НАССР та/або інші системи забезпечення безпечності та якості під час виробництва та обігу харчових продуктів;

3) забезпечувати використання у харчових продуктах дозволених інгредієнтів, які використовуються у дозволених межах, є безпечними та належної якості;

4) забезпечувати наявність достатньої та надійної інформації щодо поживної цінності, складу, належних умов зберігання, застережень та приготування харчових продуктів;

5) надавати декларацію виробника згідно із статтею 21 цього Закону;

6) забезпечувати належні умови зберігання та/або експонування харчових продуктів;

7) запобігати продажу небезпечних, непридатних до споживання та неправильно маркованих харчових продуктів;

8) добровільно вилучати харчові продукти, які вони виробили або вводять у обіг, у разі виявлення факту, що такі харчові продукти небезпечні, непридатні до споживання або неправильно марковані;

9) виправляти недоліки харчових продуктів, які вироблені або знаходяться в обігу та не відповідають вимогам цього Закону;

10) забезпечувати безперешкодний доступ відповідного інспектора, який здійснює державний контроль або державний нагляд, до потужностей (об'єктів) з виробництва або обігу харчових продуктів протягом звичайного часу роботи та дозволяти відбір зразків об'єктів санітарних заходів, а також інших матеріалів і речовин на зазначених потужностях (об'єктах), та надавати за вимогою відповідного інспектора документи, необхідні для цієї мети;

11) компенсувати відповідно до закону шкоду, заподіяну споживачам внаслідок споживання непридатних до споживання або неправильно маркованих харчових продуктів та споживання харчових продуктів, які були визнані небезпечними, за умови їх зберігання, приготування та/або споживання згідно з інструкціями, наданими виробником та/або продавцем;

12) вести облік придбання, з посиланням на відповідну декларацію виробника, та використання харчових продуктів, харчових добавок, ароматизаторів та допоміжних матеріалів для переробки, що застосовуються для виробництва або обігу харчових продуктів, протягом трьох років для забезпечення відслідковування таких харчових продуктів. У разі серійного виробництва харчових продуктів, харчових добавок, ароматизаторів та допоміжних матеріалів для переробки такий облік здійснюється за номером партії.

Стаття 21. Декларація виробника

Виробник сільськогосподарської продукції, призначеної для споживання людиною, харчових продуктів, харчових добавок, ароматизаторів або допоміжних матеріалів для переробки зобов'язаний видавати декларацію виробника на такі об'єкти під час введення їх в обіг.

Декларація виробника засвідчує відповідність харчових продуктів, харчових добавок, ароматизаторів або допоміжних матеріалів для переробки вимогам, визначеним у декларації за умови, що вимоги, встановлені виробником, виконуються протягом подальших дій.

Декларація виробника видається на визначений період часу для серійного виробництва одного й того самого харчового продукту, харчової добавки, ароматизатора, допоміжного засобу для переробки або для партії.

Якщо декларація виробника видається на серійне виробництво продукту, включені до неї партії повинні зазначатись у такій декларації виробника. Декларація виробника, що видається на партію, повинна містити посилання на конкретну партію.

Декларація виробника повинна містити таку інформацію:

1) назву та адресу виробника;

2) назву харчового продукту, харчової добавки, ароматизатора, допоміжного матеріалу для переробки та іншу інформацію, необхідну для ідентифікації продукту;

3) посилання на санітарні заходи, технічні регламенти або стандарти, відповідність з якими засвідчується, та умови, за яких така відповідність буде підтримуватися (умови транспортування, зберігання та інші умови обігу);

4) дату видачі, ім'я, підпис та посаду особи, яка видала декларацію виробника;

5) для продуктів, вироблених в Україні, контрольний (реєстраційний) номер, наданий виробнику після отримання експлуатаційного дозволу відповідно до положень статті 22 цього Закону.

Виробник, що видає декларацію виробника, повинен мати документальні докази дійсності його декларації. Такими документальними доказами визнаються, зокрема, протоколи вимірювань, досліджень, проведених акредитованою лабораторією, документи про впровадження на виробництві систем НАССР або аналогічних систем забезпечення безпечності та якості вироблених товарів, експлуатаційні дозволи і документи про результати державного контролю та державного нагляду санітарної та/або ветеринарної служби відповідно.

Розділ IV. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕЧНОСТІ ТА ЯКОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Стаття 22. Експлуатаційний дозвіл для потужностей (об'єктів) з виробництва, переробки або реалізації харчових продуктів

1. Оператори потужностей (об'єктів), що здійснюють в Україні діяльність з виробництва та/або обігу харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі, повинні отримати експлуатаційний дозвіл відповідного головного державного санітарного лікаря, який видається на кожну з таких потужностей (об'єктів), що використовуються для здійснення вищезазначеної діяльності. Потужностям (об'єктам), які потребують експлуатаційного дозволу, присвоюється персональний контрольний (реєстраційний) номер. Потужності (об'єкти) та їх оператори заносяться до реєстру потужностей (об'єктів), який ведеться в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я.

2. Оператори потужностей (об'єктів), що здійснюють діяльність з виробництва харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, та оператори агропродовольчих ринків повинні отримати експлуатаційний дозвіл відповідного головного державного інспектора ветеринарної медицини для кожної з таких потужностей (об'єктів). Потужностям (об'єктам), які потребують експлуатаційного дозволу, присвоюється персональний контрольний (реєстраційний) номер. Потужності (об'єкти) та їх оператори заносяться до реєстру потужностей (об'єктів), який ведеться в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики.

3. Реєстри, зазначені у частинах першій і другій цієї статті, повинні бути доступними для громадськості в електронному та/або іншому вигляді.

4. Форма та умови експлуатаційного дозволу, порядок його отримання, призупинення, скасування та поновлення, а також оплати за отримання експлуатаційного дозволу встановлюються Кабінетом Міністрів України на підставі спільного подання центральних органів виконавчої влади у сфері охорони здоров'я та з питань аграрної політики.

Стаття 23. Призупинення дії, скасування та поновлення експлуатаційного дозволу для потужностей (об'єктів)

1. Дія експлуатаційного дозволу не призупиняється у разі:

1) якщо під час державного контролю або державного нагляду відповідний інспектор виявляє порушення умов експлуатаційного дозволу, яке можна негайно усунути у його присутності;

2) якщо під час державного контролю або державного нагляду відповідний інспектор виявляє порушення умов експлуатаційного дозволу, яке неможливо негайно усунути, але яке не становить безпосередньої загрози для життя та здоров'я населення.

2. У випадку, зазначеному у пункті 2 частини першої цієї статті, відповідний інспектор видає припис про усунення допущених порушень та/або тимчасову заборону обігу відповідних об'єктів санітарних заходів, про що негайно звітує відповідному головному державному санітарному лікарю або відповідному головному державному інспектору ветеринарної медицини чи їх заступникам, та бере на контроль виконання вимог цього припису.

3. Якщо під час державного контролю або державного нагляду відповідний інспектор виявляє порушення умов експлуатаційного дозволу, що становить безпосередню загрозу для здоров'я або життя населення, відповідний інспектор видає припис про призупинення функціонування потужності (об'єкта) та/або тимчасову заборону обігу об'єктів санітарних заходів, що пов'язані з такими порушеннями, про що негайно інформує відповідного головного державного санітарного лікаря або відповідного головного державного інспектора ветеринарної медицини чи їх заступників, які на підставі цього припису видають постанову про призупинення експлуатаційного дозволу.

4. Якщо оператор потужностей (об'єктів), що підлягають державному контролю або державному нагляду не виконає у встановлені терміни вимоги приписів, зазначених у частинах другій і третій цієї статті, відповідний головний державний санітарний лікар або відповідний головний державний інспектор ветеринарної медицини чи їх заступники повинні винести постанову про скасування дії експлуатаційного дозволу, виданого на ці потужності (об'єкти), та виключити ці потужності (об'єкти) з відповідного реєстру у встановленому порядку.

5. Призупинення та/або скасування експлуатаційного дозволу на потужності (об'єкт) оприлюднюється з метою захисту здоров'я споживачів.

6. Оператор потужностей (об'єкта), експлуатаційний дозвіл на які був скасований, має право подавати заяву на одержання іншого експлуатаційного дозволу не раніше, ніж через шість місяців після дати скасування попереднього дозволу.

7. Оператор потужностей (об'єкта), експлуатаційний дозвіл на які був призупинений або скасований, може оскаржити рішення про призупинення чи скасування цього експлуатаційного дозволу вищестоящому головному державному санітарному лікарю або головному державному інспектору ветеринарної медицини протягом десяти днів після отримання рішення або до суду.

Оскарження прийнятого рішення не припиняє його дії.

Стаття 24. Затверджені експортні потужності (об'єкти)

1. Особи, які мають експлуатаційний дозвіл на потужності (об'єкти) з виробництва харчових продуктів та мають намір здійснювати експорт харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі, до країн призначення, які мають особливі вимоги до потужностей (об'єктів), процесів виробництва, умов зберігання або інші подібні вимоги, що стосуються харчових продуктів, можуть звертатися до санітарної служби із запитом про проведення офіційної перевірки виконання ними цих вимог, а стосовно харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, — до ветеринарної служби (далі — відповідна служба).

2. Відповідна служба на підставі результатів офіційної перевірки виконання всіх вимог, встановлених країною призначення, до якої мають намір здійснювати експорт харчових продуктів потужності (об'єкти), затверджує ці потужності (об'єкти) (далі — затверджені експортні потужності (об'єкти), про що вносить відповідні відомості до експлуатаційного дозволу.

3. Будь-який продукт, який експортується до країни призначення і який походить із затверджених експортних потужностей (об'єктів), повинен бути маркований відповідно до вимог країни призначення. У разі необхідності таке маркування може включати контрольний (реєстраційний) номер, передбачений статтею 22 цього Закону.

4. Відповідна служба веде реєстр затверджених експортних потужностей (об'єктів) із зазначенням країни призначення та кожного виду харчового продукту, для якого перевірено виконання встановлених вимог. Реєстр повинен бути доступним для громадськості в електронному та/або друкованому вигляді.

5. Порядок проведення офіційної перевірки виконання всіх вимог, встановлених країною призначення, до якої мають намір здійснювати експорт харчових продуктів оператори затверджених експортних потужностей (об'єктів), процедура затвердження експортних потужностей (об'єктів), реєстрації та вилучення з реєстру встановлюються відповідно центральним органом виконавчої влади в галузі охорони здоров'я та центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики.

6. Кабінет Міністрів України встановлює розмір плати за проведення офіційної перевірки виконання вимог, передбачених країною призначення.

Стаття 25. Вилучення затверджених експортних потужностей (об'єктів) з реєстру затверджених експортних потужностей (об'єктів)

1. Якщо в процесі здійснення державного контролю та/або державного нагляду відповідний інспектор встановить, що затверджені експортні потужності (об'єкти) не відповідають вимогам країни призначення, відповідний інспектор повинен зафіксувати порушення цих вимог у документі про проведення інспекції та негайно поінформувати про це відповідного головного державного санітарного лікаря або відповідного головного державного інспектора ветеринарної медицини чи їх заступників.

2. Відповідний головний державний санітарний лікар або головний державний інспектор ветеринарної медицини чи їх заступник повинні прийняти рішення щодо вилучення таких потужностей (об'єктів) або певних видів харчових продуктів, вироблених на таких потужностях (об'єктах), з реєстру затверджених експортних потужностей (об'єктів) у встановленому порядку.

3. Оператор затверджених експортних потужностей (об'єктів) може оскаржити рішення про тимчасове або постійне вилучення таких потужностей (об'єктів) або певного виду харчових продуктів, вироблених на таких потужностях (об'єктах), з реєстру затверджених експортних потужностей (об'єктів) вищестоящому головному державному санітарному лікарю або головному державному інспектору ветеринарної медицини протягом десяти днів після отримання рішення або до суду.

Оскарження прийнятого рішення не припиняє його дії.

4. У разі прийняття рішення про тимчасове або постійне вилучення затверджених експортних потужностей (об'єктів) або певного виду харчових продуктів, вироблених на таких потужностях (об'єктах), з реєстру затверджених експортних потужностей (об'єктів) відповідна служба повинна невідкладно повідомити про це компетентний орган країни призначення.

5. Компетентний орган будь-якої країни призначення, для якої відповідною службою проведено офіційну перевірку виконання встановлених вимог, повинен мати безперешкодний доступ до затверджених експортних потужностей (об'єктів) з метою інспектування таких потужностей для перевірки виконання встановлених вимог. Компетентний орган країни призначення зобов'язаний повідомити відповідну службу про зазначене інспектування принаймні за 48 годин.

6. Якщо в результаті інспектування затверджених експортних потужностей (об'єктів) для перевірки виконання встановлених вимог компетентний орган країни призначення дійде висновку, що такі потужності (об'єкти) не виконують встановлені вимоги, відповідна служба призупиняє або вилучає з реєстру своє затвердження потужності для експорту харчових продуктів до відповідної країни призначення згідно з рішенням зазначеного компетентного органу країни призначення. Рішення компетентного органу країни призначення про призупинення або вилучення з реєстру затвердження потужності для експорту харчових продуктів до відповідної країни призначення не підлягає оскарженню.

Стаття 26. Вимоги до потужностей (об'єктів), що виробляють харчові продукти для імпорту в Україну

1. Санітарна служба та Ветеринарна служба (далі — відповідна служба) відповідно до компетенції можуть встановлювати вимоги до потужностей (об'єктів), виробничих процесів, умов зберігання або інші вимоги стосовно харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі, та харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, що імпортуються в Україну. Такі вимоги не повинні перевищувати аналогічні вимоги, які встановлені для вітчизняних виробників, що здійснюють виробництво та/або обіг таких харчових продуктів.

2. Відповідна служба може перевіряти дотримання вимог до потужностей (об'єктів), виробничих процесів, умов зберігання та інших вимог у країнах, з яких імпортуються харчові продукти (далі — потужності (об'єкти) для імпорту в Україну). Відповідна служба повинна мати безперешкодний доступ до потужностей (об'єктів) для імпорту в Україну з метою інспектування таких потужностей для перевірки виконання вимог, визначених у частині першій цієї статті. Відповідна служба України зобов'язана повідомити відповідну компетентну службу країни-імпортера про зазначене інспектування принаймні за 48 годин.

3. Імпорт харчових продуктів або інших об'єктів санітарних заходів з потужностей (об'єктів) для імпорту в Україну, під час інспектування яких відповідна служба виявила недотримання встановлених вимог, не дозволяється.

4. Центральний орган виконавчої влади у сфері охорони здоров'я веде реєстр потужностей (об'єктів) для імпорту в Україну харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі.

5. Центральний орган виконавчої влади з питань аграрної політики веде реєстр потужностей (об'єктів) для імпорту в Україну харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі.

6. Порядок проведення перевірки виконання вимог, визначених у частині першій цієї статті, реєстрації та вилучення з реєстру потужностей (об'єктів) для імпорту в Україну встановлюється відповідно центральним органом виконавчої влади в галузі охорони здоров'я та центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики.

Розділ V. ВИРОБНИЦТВО ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Стаття 27. Вимоги до виробництва харчових продуктів

1. Харчові продукти, вироблені в Україні, повинні бути безпечними, придатними до споживання, правильно маркованими та відповідати санітарним заходам і технічним регламентам.

2. Для забезпечення безпечності харчових продуктів, вироблених в Україні, забороняється:

1) використання харчових добавок, які не зареєстровані для використання в Україні;

2) використання ароматизаторів та допоміжних матеріалів для переробки, які не зареєстровані для використання в Україні;

3) використання дієтичних добавок, які не зареєстровані для використання в Україні;

4) використання допоміжних засобів і матеріалів для виробництва та обігу, які не дозволені для прямого контакту з харчовими продуктами;

5) використання допоміжних засобів і матеріалів для виробництва та обігу, які за своєю природою та складом можуть передавати забруднюючі речовини харчовим продуктам;

6) використання харчових продуктів як інгредієнтів для виробництва, включаючи сільськогосподарську продукцію, якщо вони містять небезпечні фактори на рівнях, що перевищують обов'язкові параметри безпечності.

3. Виробники, що здійснюють діяльність з виробництва харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі, зобов'язані погодити технологію виробництва з центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я.

4. Виробники, що здійснюють діяльність з виробництва харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, зобов'язані погодити технологію виробництва з центральним органом виконавчої влади у сфері аграрної політики.

Стаття 28. Державна реєстрація харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок

1. Забороняється введення в обіг харчових продуктів спеціального дієтичного використання, функціональних продуктів та дієтичних добавок, які не пройшли державну санітарно-епідеміологічну експертизу та державну реєстрацію.

2. Кабінет Міністрів України встановлює:

1) порядок віднесення харчових продуктів до категорії харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок;

2) процедуру державної реєстрації харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок;

3) процедуру ведення Державного реєстру харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок;

4) процедуру надання інформації, яка міститься у Державному реєстрі харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок;

5) вартість робіт, пов'язаних з Державною реєстрацією харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок, відповідно до положень статті 57 цього Закону.

Стаття 29. Вимоги до виробництва харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок

1. Забороняється виробництво харчових продуктів спеціального дієтичного використання, функціональних продуктів та дієтичних добавок, які не пройшли державну санітарно-епідеміологічну експертизу та державну реєстрацію.

2. Харчові продукти, що використовуються для виробництва харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок, повинні відповідати обов'язковим параметрам безпечності і мінімальним специфікаціям якості, що є прийнятними для споживача з особливими дієтичними потребами відповідно до санітарних заходів та технічних регламентів.

3. Дієтичні добавки можуть додаватися до окремих харчових продуктів з урахуванням рівня включень, визначеного у відповідних санітарних заходах, а також вироблятися для безпосереднього споживання як самостійний харчовий продукт.

Стаття 30. Реєстрація харчових добавок для харчових продуктів

1. Дозволяється використання харчових добавок у виробництві харчових продуктів та у харчових продуктах, що знаходяться в обігу, після їх реєстрації центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я.

2. Харчові добавки заносяться до відповідного реєстру за зверненням виробника та/або продавця (постачальника) або за рекомендацією Національної Комісії України з Кодексу Аліментаріус на підставі затверджених Головним державним санітарним лікарем України санітарно-епідеміологічних нормативів стосовно рівня включень таких харчових добавок у певних видах харчових продуктів та висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи.

3. У процесі реєстрації харчової добавки необхідно:

1) визначати харчові продукти, до яких ця добавка може додаватися, та умови, за яких вона може додаватися;

2) обмежувати харчову добавку до найнижчого рівня використання, який необхідний для досягнення бажаного ефекту;

3) враховувати будь-яке допустиме щоденне споживання або іншу еквівалентну оцінку обсягів споживання харчової добавки та її вірогідне щоденне споживання від усіх джерел, включаючи можливе щоденне споживання харчової добавки спеціальними групами споживачів.

4. Харчова добавка дозволяється до використання в Україні за умов, якщо:

1) існує обґрунтована технологічна необхідність у харчовій добавці і ця мета не може бути досягнута іншими технологічно доступними засобами;

2) харчова добавка не являє собою небезпеки для здоров'я споживача на рівні використання, на якому пропонується, що може бути встановлено на підставі доступних наукових доказів;

3) харчова добавка не вводить споживача в оману.

5. Будь-який виробник може звернутись із запитом на реєстрацію харчової добавки шляхом подання до центрального органу виконавчої влади у сфері охорони здоров'я заяви про реєстрацію харчової добавки, що супроводжується відповідною документацією, яка свідчить про те, що харчова добавка відповідає положенням частин другої, третьої і четвертої цієї статті. Якщо харчова добавка дозволена до використання відповідними міжнародними організаціями, інформація, що це підтверджує, додається до заяви про реєстрацію. Рішення щодо реєстрації або відмови в реєстрації харчової добавки для виробництва харчових продуктів в Україні чи обігу харчових продуктів, які містять таку харчову добавку, повинне бути видане протягом 120 робочих днів після одержання повної заяви.

6. Будь-яка харчова добавка, стосовно реєстрації якої було подано запит і яка була дозволена до використання відповідними міжнародними організаціями, підлягає експрес-реєстрації. Експрес-реєстрація має включати огляд звіту відповідних міжнародних організацій, які обґрунтовують можливість використання харчової добавки. Цей огляд повинен враховувати обставини та умови, специфічні для населення України, а також технічні та економічні можливості визначення присутності та/або рівні використання харчових добавок у харчових продуктах відносно рівнів включень, що затверджені відповідними міжнародними організаціями. Згідно з процедурою експрес-реєстрації рішення щодо реєстрації або відмови в реєстрації харчової добавки для виробництва харчових продуктів в Україні чи обігу харчових продуктів, які містять таку харчову добавку, повинне бути видане протягом 30 робочих днів після одержання повної заяви.

7. Порядок реєстрації харчових добавок встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я.

8. Вартість робіт, пов'язаних з реєстрацією харчових добавок, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 31. Вимоги до використання ароматизаторів

1. Положення цієї статті не застосовуються щодо:

1) їстівних речовин та продуктів, призначених для безпосереднього споживання, з відновленням або без нього;

2) речовин, що мають виключно солодкий, кислий чи солоний смак;

3) матеріалів рослинного та тваринного походження, що мають природні ароматичні властивості, які не використовуються як ароматичні джерела.

2. Ароматизатори не повинні містити будь-які шкідливі фактори у кількостях, що перевищують максимальні рівні, та спричиняти присутність небажаних речовин у харчових продуктах у кількостях, що перевищують рівні, визначені обов'язковими показниками безпечності.

3. Ароматизатори, які можуть використовуватися у харчових продуктах, що виробляються та знаходяться в обігу в Україні, підлягають реєстрації центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я за зверненням виробника та/або продавця (постачальника) або за рекомендацією Національної Комісії України з Кодексу Аліментаріус на підставі затверджених Головним державним санітарним лікарем України гігієнічних нормативів стосовно рівня включень таких ароматизаторів у певних видах харчових продуктів та висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи.

4. Будь-який виробник може звернутись із запитом на реєстрацію ароматизаторів шляхом подання до центрального органу виконавчої влади у сфері охорони здоров'я заяви про реєстрацію ароматизатора, що супроводжується відповідною документацією, яка свідчить про те, що ароматизатор відповідає положенням частини другої цієї статті. Якщо ароматизатор дозволений до використання компетентними міжнародними організаціями, інформація, яка це підтверджує, додається до заяви про реєстрацію. Рішення щодо реєстрації або відмови у реєстрації ароматизатора для виробництва харчових продуктів в Україні чи обігу харчових продуктів, які містять такий ароматизатор, повинне бути видане протягом 120 робочих днів після одержання повної заяви.

5. Будь-який ароматизатор, стосовно реєстрації якого було подано запит і який було дозволено до використання у харчових продуктах відповідними міжнародними організаціями, підлягає експрес-реєстрації. Експрес-реєстрація має включати огляд звіту відповідних міжнародних організацій, який обґрунтовує можливість використання ароматизатора. Цей огляд повинен враховувати обставини та умови, специфічні для населення України, а також технічні та економічні можливості визначення присутності та/або рівні використання ароматизатора у харчових продуктах відносно рівнів включень, що затверджені відповідними міжнародними організаціями. Згідно з процедурою експрес-реєстрації рішення щодо реєстрації або відмови у реєстрації ароматизатора для виробництва харчових продуктів в Україні чи обігу харчових продуктів, які містять такий ароматизатор, повинне бути видане протягом 30 робочих днів після одержання повної заяви.

6. Порядок реєстрації ароматизаторів встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я.

7. Вартість робіт, пов'язаних з реєстрацією ароматизаторів, встановлюється Кабінетом Міністрів України відповідно до статті 57 цього Закону.

Стаття 32. Вимоги до використання допоміжних матеріалів для переробки

Допоміжні матеріли для переробки, що використовуються у виробництві харчових продуктів, обіг яких здійснюється в Україні, не повинні спричиняти присутність шкідливих факторів у харчових продуктах у кількостях, що перевищують максимальні межі залишків.

Умови використання, максимальні межі залишків у харчовому продукті та мінімальні специфікації якості для допоміжних матеріалів для переробки, що використовуються у виробництві харчових продуктів, визначаються Головним державним санітарним лікарем України з урахуванням рекомендацій Національної Комісії України з Кодексу Аліментаріус.

Стаття 33. Забій тварин

1. Забороняється забій тварин, які не супроводжуються ветеринарним документом, що засвідчує здоров'я тварин, які направляються на забій, та ветеринарно-санітарний стан потужності (об'єкта) походження таких тварин.

2. Забороняється здійснювати забій парнокопитних та інших копитних, а також забій свійської птиці та кролів в обсягах, що перевищують 5 голів на день, не на бойні, що має експлуатаційний дозвіл і зареєстрована ветеринарною службою.

3. Бойні, обсяги щоденного виробництва яких не перевищують у середньому 10 голів великої рогатої худоби, 30 голів свиней, 50 голів овець або кіз, 500 голів свійської птиці або 250 голів кролів, звільняються від вимоги застосовувати систему НАССР.

4. Державний ветеринарний контроль є обов'язковим для всіх тварин перед забоєм, крім тварин вимушеного забою та диких тварин, забитих під час полювання, якщо їх продукти призначаються для споживання людиною.

5. Усі тварини підлягають обов'язковому державному ветеринарно-санітарному контролю після забою, включаючи тварин вимушеного забою та диких тварин, забитих під час полювання, незалежно від того, призначені їх продукти для споживання людиною чи для годівлі тварин.

6. Ветеринарний інспектор проводить інспекцію до та після забою всіх здорових і хворих парнокопитних та інших копитних, а також свійської птиці та кролів.

7. На бойнях, визначених частиною третьою цієї статті, присутність ветеринарного інспектора є обов'язковою до забою, під час забою та після забою. Усі бійні, на яких відповідно до обсягів щоденного виробництва ветеринарний інспектор не присутній постійно, повинні організувати державний ветеринарний контроль під час забою згідно з процедурою, визначеною Ветеринарною службою.

8. Ветеринарний інспектор клеймує всі туші та їх частини, що визнані придатними для споживання людиною, позначкою про придатність. Якщо це передбачено відповідними санітарними заходами, позначка про придатність проставляється у формі штампа на упаковку продукту та ветеринарний інспектор видає відповідний ветеринарний документ, де зазначається придатність продукту для споживання людиною та містить вказану позначку про придатність.

9. Ветеринарний інспектор відбирає зразки всіх туш або їх частин, щодо яких існує підозра про непридатність для споживання людиною (далі —непридатний продукт) згідно з відповідним зводом правил та зберігає ці зразки в умовах, прийнятних для лабораторного дослідження, не менше ніж 72 години. Протягом цього періоду часу ветеринарний інспектор повідомляє власника туші про свою підозру і встановлює відповідні умови зберігання для непридатного продукту.

10. Власник непридатного продукту може замовити лабораторне дослідження зразків непридатного продукту протягом 72 годин з моменту їх відбору. Це дослідження проводить акредитована лабораторія, уповноважена на проведення дослідження з метою визначення придатності для споживання людиною.

11. Власник необроблених харчових продуктів тваринного походження, які були визнані непридатними для споживання людиною і твариною на підставі лабораторного дослідження та стосовно яких було прийнято рішення про їх знищення, може знищити такі продукти самостійно під контролем ветеринарного інспектора.

12. Мисливські організації та юридичні особи, які провадять діяльність з полювання, забезпечують тимчасове зберігання диких тварин та їх туш, а також забезпечують потужності (об'єкти) для державного післязабійного контролю після того, як вони були піймані чи застрелені. На вимогу мисливських організацій та юридичних осіб відповідний ветеринарний інспектор проводить інспектування. Якщо дичина є придатною для споживання людиною, ветеринарний інспектор наносить на тушу позначку придатності. Якщо неможливо нанести на тушу позначку придатності, ветеринарний інспектор видає сертифікат придатності для споживання людиною, що містить позначку придатності.

13. Позначка придатності повинна включати контрольний (реєстраційний) номер бойні або, якщо тварини не підлягають забою на бойні, персональний номер лабораторії або інших потужностей (об'єкта), де інспектор ветеринарної медицини наносить позначку придатності.

14. Головний державний інспектор ветеринарної медицини України встановлює форму та зміст позначки про придатність, а також способи і процедури нанесення позначки про придатність на туші, частини туш, упаковку для туш та частин туш і видає сертифікат придатності для споживання людиною.

Стаття 34. Здійснення державного ветеринарно-санітарного контролю на м'ясопереробних, рибодобувних, рибопереробних та молокопереробних підприємствах, а також на підприємствах гуртового зберігання необроблених харчових продуктів тваринного походження (холодокомбінатах, холодильниках, спеціалізованих гуртівнях)

1. Державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд (у межах своєї компетенції) на м'ясопереробних, рибодобувних, рибопереробних, молокопереробних підприємствах та підприємствах із зберігання продукції тваринного походження здійснюється з метою забезпечення епізоотичного благополуччя при надходженні та переробці сировини тваринного походження, а також контролю за дотриманням необхідних ветеринарно-санітарних, санітарних (гігієнічних) вимог щодо забезпечення безпеки готової продукції тваринного походження.

2. Державний ветеринарно-санітарний контроль здійснюють офіційні лікарі ветеринарної медицини (у межах своєї компетенції). Залежно від обсягів виробництва суб'єкта господарювання офіційний лікар може мати заступника.

3. Офіційні лікарі ветеринарної медицини підпорядковуються головним державним інспекторам ветеринарної медицини районів, міст, міст Києва та Севастополя, областей, Автономної Республіки Крим, знаходяться у штаті районної (міської) державної лікарні

ветеринарної медицини, а в місті Києві — об'єднання державної ветеринарної медицини та утримуються за рахунок коштів загального та спеціального фондів Державного бюджету України. Роботу офіційних лікарів контролює Державний департамент ветеринарної медицини та його територіальні органи. Втручання в роботу офіційних лікарів інших служб забороняється.

4. Офіційні лікарі ветеринарної медицини у своїй роботі є незалежними, повинні професійно виконувати свої обов'язки, керуються відповідним положенням, затвердженим в установленому законодавством порядку, цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

5. Офіційний лікар ветеринарної медицини погоджує призначення та звільнення працівників служби ветеринарної медицини суб'єкта господарювання, контролює їх роботу, організовує професійне навчання і підвищення кваліфікації, визначає їх посадові права та обов'язки.

6. Ветеринарно-санітарний контроль за дотриманням суб'єктом господарювання ветеринарних, санітарних вимог, правил та заходів при переробці, зберіганні, транспортуванні та реалізації продукції тваринного походження здійснюють спеціалісти ветеринарної медицини суб'єкта господарювання під контролем офіційного лікаря ветеринарної медицини. Структуру та штатну чисельність спеціалістів ветеринарної медицини суб'єкта господарювання визначає державний інспектор ветеринарної медицини.

7. До обов'язків офіційного лікаря ветеринарної медицини належить контроль за:

1) відповідністю сировини тваринного походження супровідним ветеринарним документам та позначкам придатності;

2) дотриманням санітарних (гігієнічних) вимог при технології переробки сировини тваринного походження;

3) дотриманням технологічних режимів переробки сировини тваринного походження, що має певні обмеження щодо використання;

4) дотриманням температурних режимів при виробництві харчових продуктів тваринного походження;

5) проведенням ветеринарно-санітарної оцінки сировини тваринного походження (у тому числі паразитологічної);

6) проведенням відбору проб сировини та готових харчових продуктів для виконання Загальнодержавного плану моніторингу, а також у разі виробничої необхідності з метою визначення їх безпеки при здійсненні відомчого контролю та експорту;

7) здійсненням утилізації харчових відходів тваринного походження;

8) дотриманням власниками підприємств системи НАССР та наданням при цьому відповідних рекомендацій, необхідних до виконання.

8. Власники потужностей (об'єктів) мають право реалізовувати лише ту продукцію тваринного походження, що вироблена під державним ветеринарно-санітарним контролем та наглядом (у межах компетенції) та дозволена для реалізації або зберігання з оформленням за необхідності відповідних ветеринарних документів, що засвідчують її безпеку.

9. Офіційні лікарі ветеринарної медицини періодично, для вжиття необхідних заходів, інформують відповідних головних державних інспекторів ветеринарної медицини щодо порушень санітарних заходів, які можуть призвести до погіршення безпеки продукції тваринного походження, загрози ускладнення епідемічної та епізоотичної ситуації.

10. Функції щодо здійснення офіційними лікарями ветеринарної медицини державного ветеринарно-санітарного контролю на м'ясопереробних, рибодобувних, рибопереробних, молокопереробних підприємствах та підприємствах гуртового зберігання необроблених харчових продуктів тваринного походження визначаються типовими інструкціями для відповідних підприємств із здійснення ветеринарно-санітарного контролю спільним наказом Головного державного інспектора ветеринарної медицини України та Головного державного санітарного лікаря України.

Державний нагляд на цих потужностях (об'єктах) санітарною службою та ветеринарною службою здійснюється в межах їх компетенції.

Здійснення планових заходів державного нагляду санітарною та ветеринарною службою на цих потужностях проводиться за погодженим графіком, який затверджується спільним наказом головного державного інспектора ветеринарної медицини та головного державного санітарного лікаря відповідних територій.

11. Діяльність спеціалістів ветеринарної медицини та санітарно-епідеміологічної служби здійснюється у взаємному узгодженні, уникненні дублювання функцій та максимальному сприянні роботі підприємства.

Стаття 35. Агропродовольчі ринки

1. Забороняється реалізація та обіг необробленого молока та сиру домашнього виробництва, а також туш або частин туш парнокопитних та інших копитних подвірного забою на агропродовольчих ринках.

2. Цілі туші свійської птиці, кроликів та малих диких тварин, риба, мед, яйця і рослинні продукти можуть продаватись на агропродовольчих ринках за умови їх перевірки на придатність для споживання людиною перед їх продажем. Власник таких туш зобов'язаний надати їх для дослідження у державну лабораторію ветеринарно-санітарної експертизи на агропродовольчому ринку. Ця лабораторія проводить дослідження зазначених харчових продуктів щодо їх придатності для споживання людиною згідно з відповідними зводами правил.

3. Головний державний ветеринарний інспектор України та Головний державний санітарний лікар України визначають перелік харчових продуктів тваринного та рослинного походження, які можуть продаватися на агропродовольчих ринках.

4. Сертифікат придатності для споживання людиною з позначкою придатності видається ветеринарним інспектором на кожну тушу або за необхідності на партію туш свійської птиці, кроликів та малих диких тварин, щодо яких підтверджено придатність для споживання людиною.

5. На тушах, непридатних для споживання людиною, які на підставі результатів лабораторних досліджень можуть використовуватися для споживання тваринами, ветеринарний інспектор наносить насічки по поверхні усієї туші, що вказують на непридатність продукту для споживання людиною.

6. Власники рослинних продуктів, призначених для продажу на агропродовольчому ринку, зобов'язані надати ці продукти для дослідження в державну лабораторію ветеринарно-санітарної експертизи на агропродовольчому ринку. Придатність для споживання людиною рослинних продуктів підтверджується відповідним сертифікатом лабораторії.

7. Харчовий продукт, зазначений у частинах другій і п'ятій цієї статті, який непридатний для споживання людиною, не становить безпосередню загрозу (низький ризик) для здоров'я людини, підлягає недопущенню до реалізації або утилізації власником. Харчовий продукт, який непридатний для споживання людиною, становить безпосередню загрозу (високий ризик) для здоров'я людини, підлягає негайному вилученню власником та утилізації або знищенню під контролем інспектора ветеринарної медицини відповідно до законодавства.

8. У разі якщо власник непридатного харчового продукту відмовляється знищити такий харчовий продукт добровільно, державний інспектор ветеринарної медицини звертається до відповідного суду із заявою про прийняття рішення щодо такого знищення.

9. Торгові місця на агропродовольчих ринках надаються їх операторами особам, які здійснюють продаж туш або частин туш парнокопитних та інших копитних забитих на бойні, цілих туш свійської птиці, кроликів та малих диких тварин, риби, меду, яєць та рослинних продуктів лише після пред'явлення ними сертифіката придатності для споживання людиною зазначених продуктів, що видається державною лабораторією ветеринарно-санітарної експертизи на агропродовольчому ринку. Адміністрація (власник) агропродовольчого ринку зобов'язана надавати у користування лабораторії пристосовані службові приміщення.

Лабораторії не несуть відповідальності за реалізацію продукції, що не пройшла ветеринарно-санітарної експертизи. Відповідальність за надання дозволу на реалізацію такої продукції несе адміністрація (власник) агропродовольчого ринку. Функціонування агропродовольчого ринку за відсутності лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи забороняється.

Розділ VI. ОБІГ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Стаття 36. Вимоги до обігу об'єктів санітарних заходів

1. Забороняється:

1) обіг харчових продуктів на потужностях (об'єктах), що не відповідають вимогам санітарних заходів;

2) продаж харчових продуктів домашнього виготовлення;

3) обіг необроблених харчових продуктів тваринного походження, у тому числі туш тварин, на яких безпосередньо та/або на упаковці відсутня позначка придатності (маркування у формі позначки придатності) за відсутності відповідних ветеринарних документів.

2. Забороняється також обіг об'єктів санітарних заходів, якщо ці об'єкти:

1) небезпечні;

2) непридатні до споживання;

3) неправильно марковані;

4) не зареєстровані або не затверджені відповідно до положень цього Закону або містять харчові добавки, ароматизатори, які не зареєстровані відповідно до цього Закону;

5) не відповідають технічним регламентам;

6) завезені на територію України контрабандно;

7) дата споживання «Вжити до» яких минула.

3. Зазначені у пунктах 2 і 3 частини першої цієї статті харчові продукти підлягають вилученню у порядку, встановленому цим Законом.

4. Харчові продукти, що вилучені з обігу у зв'язку з порушеннями, визначеними у пунктах 3 і 4 частини другої цієї статті, можуть бути повернуті в обіг за умови забезпечення виправлення маркування та проведення реєстрації в порядку, встановленому цим Законом.

5. Вилучені харчові продукти, які неможливо повернути в обіг, використовуються для інших, ніж споживання людьми, цілей або підлягають знищенню у порядку, встановленому законом.

6. Знищення харчових продуктів, повернення їх в обіг для споживання людиною або для інших, ніж споживання людиною, цілей здійснюється виробником (власником) за його рахунок. Порядок знищення харчових продуктів або умови, які повинні виконуватися для повернення їх в обіг для споживання людиною або для інших, ніж споживання людиною, цілей, встановлюються відповідним головним санітарним лікарем або головним ветеринарним інспектором.

Стаття 37. Обіг нового харчового продукту

1. Новий харчовий продукт, який вміщує, складається або виробляється з генетично модифікованих організмів, регулюється положеннями спеціального законодавства. Положення цієї статті не застосовуються до харчових добавок, ароматизаторів та розчинників для екстрагування.

2. Новий харчовий продукт не повинен:

1) становити загрозу для споживача;

2) вводити споживача в оману;

3) відрізнятися від харчових продуктів, які він призначений замінити, настільки, щоб його звичайне споживання було для споживача несприятливим з точки зору поживності.

3. Виробник, імпортер або продавець, який вводить новий харчовий продукт в обіг в Україні (далі — заявник), подає заяву на проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи до центрального органу виконавчої влади у сфері охорони здоров'я. Заява повинна містити інформацію про те, що новий харчовий продукт відповідає положенням частини другої цієї статті, а також відповідну пропозицію щодо його представлення та етикетування відповідно до вимог цієї статті.

4. Державна санітарно-епідеміологічна експертиза здійснюється протягом строку, зазначеного у статті 18 цього Закону.

5. Висновки державної санітарно-епідеміологічної експертизи видаються заявнику та повинні містити рішення про те, чи допускається новий харчовий продукт в обіг, умови дозволу та, якщо це необхідно:

1) умови використання харчового продукту;

2) призначення харчового продукту та його специфікацію;

3) всі особливі вимоги до етикетування, зазначені у статті 38 цього Закону.

6. Заявник може оскаржити висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи, який не дозволяє обіг нового харчового продукту, до Головного державного санітарного лікаря України протягом 30 днів після отримання цього висновку або до суду.

Стаття 38. Вимоги до етикетування харчових продуктів

1. Забороняється обіг харчових продуктів, етикетування яких не відповідає цьому Закону та відповідним технічним регламентам. Усі харчові продукти, що знаходяться в обігу в Україні, етикетуються державною мовою України та містять у доступній для сприймання споживачем формі інформацію про:

1) назву харчового продукту;

2) назву та повну адресу і телефон виробника, адресу потужностей (об'єкта) виробництва, а для імпортованих харчових продуктів — назву, повну адресу і телефон імпортера;

3) кількість нетто харчового продукту у встановлених одиницях виміру (вага, об'єм або поштучно);

4) склад харчового продукту у порядку переваги складників, у тому числі харчових добавок та ароматизаторів, що використовувались у його виробництві;

5) калорійність та поживну цінність із вказівкою на кількість білка, вуглеводів та жирів у встановлених одиницях виміру на 100 грамів харчового продукту;

6) кінцеву дату споживання «Вжити до» або дату виробництва та строк придатності;

7) номер партії виробництва;

8) умови зберігання та використання, якщо харчовий продукт потребує певних умов зберігання та використання для забезпечення його безпечності та якості;

9) застереження щодо споживання харчового продукту певними категоріями населення (дітьми, вагітними жінками, літніми людьми, спортсменами та алергіками), якщо такий продукт може негативно впливати на їх здоров'я при його споживанні.

2. Для деяких категорій харчових продуктів відповідними технічними регламентами можуть встановлюватися специфічні обов'язкові вимоги до етикетування, крім тих, що передбачені у цій статті.

3. Етикетування нефасованих харчових продуктів здійснюється державною мовою України у порядку, встановленому технічними регламентами для певних харчових продуктів.

4. Забороняється надавати на етикетці інформацію про дієтичні та функціональні властивості харчового продукту без дозволу центрального органу виконавчої влади у сфері охорони здоров'я.

5. Текст для етикетування харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок підлягає обов'язковому затвердженню центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я. Порядок затвердження тексту для етикетування харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я.

6. Етикетки харчових продуктів, на яких використовуються символи, повинні містити тільки такі символи, які були затверджені відповідними міжнародними та регіональними організаціями з питань стандартизації.

7. Написи на етикетці харчового продукту, що представляють інтерес для споживачів та призначені запобігати шахрайству або відрізняти один харчовий продукт від іншого, такі як «повністю натуральний», «органічний», «оригінальний», «без ГМО» (генетично модифікованих організмів) тощо, та інша інформація, на додаток до тієї, що зазначена у цій статті, підлягає перевірці у порядку, встановленому відповідними нормативно-правовими актами, виданими на виконання цього Закону.

8. Опис специфічних символів, їх використання та маркування харчових продуктів штриховими кодами здійснюються в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 39. Вимоги до реклами харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок

1. Забороняється реклама харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок без попереднього погодження її тексту з центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я.

2. Забороняється для реклами харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок використовувати:

1) вислови щодо можливої лікувальної дії, втамування болю;

2) листи подяки, визнання, поради, якщо вони пов'язані з лікуванням чи полегшенням умов перебігу захворювань, а також посилання на таку інформацію;

3) вислови, які спричиняють чи сприяють виникненню відчуття негативного психологічного стану.

Розділ VII. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ

Стаття 40. Харчові продукти, заборонені до імпорту

Забороняється імпорт харчових продуктів, які є небезпечними, непридатними до споживання, неправильно маркованими або такими, що не відповідають технічним регламентам або санітарним заходам.

Стаття 41. Ввезення харчових продуктів для власного споживання в Україну

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які в'їжджають на територію України, повинні декларувати відповідному прикордонному інспектору види та обсяги всіх харчових продуктів тваринного походження та свіжих (сирих) рослинних продуктів, які вони ввозять для власного споживання. Забороняється ввезення зазначених продуктів, якщо вони представляють високий ризик для здоров'я людини, високий ризик занесення або передачі хвороби тварин або високий ризик занесення шкідливих організмів в Україну, як визначено у цьому та інших відповідних законах.

Стаття 42. Вимоги до вантажів з об'єктами санітарних заходів, що імпортуються

Відповідно до вимог чинних санітарних заходів вантажі з об'єктами санітарних заходів, що імпортуються, супроводжуються:

1) для харчових продуктів — оригіналом міжнародного ветеринарного (санітарного) сертифіката (далі — міжнародний сертифікат), що засвідчує придатність для споживання людиною;

2) для інших об'єктів санітарних заходів — документацією та/або маркуванням, що визначає потужності (об'єкти), на яких вироблено об'єкт санітарних заходів (далі — потужності (об'єкти) походження).

Стаття 43. Прикордонні інспекційні пости

1. Імпорт та експорт харчових продуктів та інших об'єктів санітарних заходів дозволяється тільки через прикордонні інспекційні пости, які призначені для цього (далі — призначені прикордонні інспекційні пости).

2. Усі вантажі, зазначені у частині першій цієї статті, що приходять на інший, ніж призначений інспекційний пост, направляються до найближчого призначеного прикордонного інспекційного посту та переміщаються територією України у режимі транзиту.

Стаття 44. Прикордонний контроль вантажів з харчовими продуктами, що імпортуються

1. Будь-який вантаж харчових продуктів, що імпортуються, підлягає прикордонному контролю санітарним або ветеринарним прикордонним інспектором (далі — відповідний прикордонний інспектор) з метою забезпечення дотримання відповідних санітарних заходів та технічних регламентів, які діють на момент застосування.

2. Усі вантажі з харчовими продуктами, що імпортуються, підлягають стандартному ветеринарному або санітарному прикордонному контролю, який здійснюється на призначених прикордонних інспекційних постах та передбачає перевірку документів та візуальну інспекцію.

3. Розширений ветеринарний або санітарний контроль вантажів з харчовими продуктами, що імпортуються, здійснюється на митницях за місцем призначення вантажу та є обов'язковим, якщо:

1) вантаж призначається для такого контролю згідно з програмою вибіркового ветеринарного або санітарного контролю, передбаченого у статті 46 цього Закону;

2) харчовий продукт принаймні в одному з останніх п'яти вантажів певного харчового продукту з певних потужностей (об'єктів) походження був визнаний небезпечним, непридатним до споживання, неправильно маркованим або іншим чином не відповідає технічним регламентам та санітарним заходам;

3) візуальне інспектування під час ветеринарного або стандартного санітарного прикордонного контролю виявило очевидне порушення відповідних санітарних заходів;

4) харчовий продукт ввозиться на митну територію України виробником чи постачальником вперше та не має декларації виробника, виданої даному постачальнику.

4. Вантажі з харчовими продуктами, що імпортуються та зазвичай представляють високий ризик для здоров'я людей, підлягають розширеному санітарному контролю відповідно до плану, заснованому на результатах попереднього розширеного санітарного контролю таких харчових продуктів, що імпортуються з тих самих потужностей (об'єктів) походження та/або тим самим імпортером або експортером з країни походження та/або з тієї самої країни походження.

5. Розширений ветеринарний або санітарний прикордонний контроль не проводиться щодо вантажів з харчовими продуктами, які імпортуються, якщо до них не зас-

тосовуються положення частин другої і третьої цієї статті та якщо:

1) вантаж підпадає під дію двосторонньої угоди про визнання еквівалентності загальних санітарних заходів або санітарних заходів, специфічних для окремих видів або груп харчових продуктів, між країною експортером та Україною, яка поширюється на харчовий продукт у вантажі;

2) усі харчові продукти вантажу, що походять з потужностей (об'єктів), які визначені для імпорту в Україну та зареєстровані у встановленому порядку;

3) усі харчові продукти з вантажу представляють низький ступінь ризику для здоров'я людини через природні властивості харчових продуктів.

6. Головний державний санітарний лікар України за погодженням з Головним державним інспектором ветеринарної медицини України та рекомендацією Національної Комісії України з Кодексу Аліментаріус затверджує перелік харчових продуктів, які звичайно представляють високий та низький ризик для здоров'я людей та критерії для складання програми, що зазначена у частині третій цієї статті.

Стаття 45. Прикордонний контроль вантажів з об'єктами санітарних заходів, що імпортуються

1. Прикордонний санітарний контроль вантажів з харчовими добавками, ароматизаторами, дієтичними добавками, допоміжними матеріалами для переробки та допоміжними засобами і матеріалами для виробництва та обігу включає документальну перевірку та за необхідності перевірку етикетування цих об'єктів та розширений контроль.

2. Розширений контроль об'єктів санітарних заходів, за винятком харчових продуктів, проводиться за встановленою періодичністю, з урахуванням:

1) можливих ризиків, що можуть бути пов'язані з цим об'єктом;

2) історичних даних дотримання цим об'єктом та потужностями (об'єктами) походження та/або імпортером або експортером з країни походження та/або країною походження відповідних санітарних заходів.

3. Порядок проведення розширеного контролю щодо вантажів з іншими, ніж харчові продукти, об'єктами санітарних заходів, що імпортуються, встановлює Головний державний санітарний лікар України та Головний державний інспектор ветеринарної медицини України.

Стаття 46. Вибірковий санітарний прикордонний контроль вантажів з харчовими продуктами, що імпортуються

1. Обов'язковий розширений ветеринарний або санітарний контроль згідно з програмою вибіркового санітарного контролю застосовується протягом календарного року до визначеного відсотка вантажів з харчовими продуктами, за винятком харчових продуктів, які звичайно представляють високий ризик для здоров'я людей відповідно до положення частини третьої статті 44 цього Закону.

2. Спеціально визначений відсоток вантажів, зазначений у частині першій цієї статті, визначається на підставі даних моніторингу та розширеного контролю.

3. Головний державний санітарний лікар України та Головний державний інспектор ветеринарної медицини України за рекомендацією Національної Комісії України з Кодексу Аліментаріус до початку кожного календарного року затверджують спеціально визначений відсоток вантажів, зазначених у частині першій цієї статті.

Стаття 47. Стандартний ветеринарний та санітарний прикордонний контроль вантажів з харчовими продуктами, що імпортуються

1. Стандартний прикордонний ветеринарний або санітарний контроль здійснюється відповідним прикордонним інспектором та передбачає:

1) якщо харчові продукти згідно з чинним законодавством України підлягають фіто-санітарному або ветеринарно-санітарному прикордонному контролю, перевірку проходження вантажем такого контролю, що здійснюється державними органами, для подальшого митного оформлення згідно з чинним законодавством України;

2) перевірку того, що вантаж супроводжується прийнятними відповідними міжнародними сертифікатами, якщо такі міжнародні сертифікати вимагаються чинними санітарними заходами;

3) вибіркову перевірку відповідності харчових продуктів у вантажі відповідним міжнародним сертифікатам, якщо такі міжнародні сертифікати вимагаються чинними санітарними заходами;

4) вибіркову перевірку відповідності етикеток харчових продуктів технічним регламентам та санітарним заходам та правильності маркування харчових продуктів;

5) виявлення видимих порушень санітарних заходів шляхом огляду упаковок з харчовими продуктами на наявність дефектів та за необхідності розкриття упаковок для пошуку забруднення;

6) перевірку нанесення позначки про придатність на туші, частини туш або упаковку для туш та частин туш у країні походження із зазначенням потужностей (об'єкта) походження.

2. Якщо вантаж, який повинен супроводжуватися відповідним міжнародним сертифікатом, не супроводжується прийнятним сертифікатом або наявний міжнародний сертифікат не відповідає харчовому продукту у вантажі, застосовуються положення статті 48 цього Закону.

3. Якщо харчовий продукт у вантажі не має етикетки відповідно до технічних регламентів чи санітарних заходів або є підозра, що він іншим чином неправильно маркований, вантаж підпадає під дію положень статті 49 цього Закону.

4. У разі виявлення очевидних порушень санітарних заходів під час огляду упаковок з харчовими продуктами на предмет дефектів та у разі виявлення забруднення в упаковках, або якщо за професійною оцінкою відповідного інспектора існує обґрунтована підозра порушення відповідних санітарних заходів, або якщо туші чи упаковки з частинами туш не мають позначки придатності, вантаж підлягає розширеному ветеринарному або санітарному контролю.

Стаття 48. Вантажі з неприйнятними міжнародними сертифікатами

1. Якщо вантаж з харчовими продуктами повинен супроводжуватися відповідним міжнародним сертифікатом і відповідний прикордонний інспектор виявляє, що відповідний міжнародний сертифікат, який супроводжує вантаж з харчовими продуктами, є неприйнятним або харчові продукти у вантажі не є тими, що вказані у супровідному відповідному міжнародному сертифікаті, відповідний прикордонний інспектор повідомляє про це відповідного головного державного санітарного лікаря або відповідного головного державного інспектора ветеринарної медицини чи їх заступників, а такий вантаж зберігається у відповідному місці на призначеному прикордонному інспекційному посту.

2. Відповідний головний державний санітарний лікар або відповідний головний державний інспектор ветеринарної медицини чи їх заступники негайно повідомляють імпортера або його уповноваженого представника та встановлює зв'язок з відповідним офіційним органом країни експортера, який видав сертифікат для проведення консультацій щодо подальших дій із зазначеним вантажем.

3. Якщо під час консультацій з офіційним компетентним органом країни експортера було встановлено, що відповідний міжнародний сертифікат не є підробленим або в інший спосіб сфальсифікованим, за вимогою імпортера або його уповноваженого представника харчові продукти у вантажі можуть піддаватися розширеному ветеринарному або санітарному контролю для визначення придатності харчових продуктів та можливості їх подальшого імпорту.

4. Якщо під час консультацій з офіційним компетентним органом країни експортера було встановлено, що відповідний міжнародний сертифікат є підробленим або в інший спосіб сфальсифікованим, такому вантажу відмовляється у ввезенні і він підлягає знищенню у відповідний спосіб за рахунок імпортера або власника.

Стаття 49. Вантажі з неправильно маркованими харчовими продуктами, що імпортуються

1. Вантаж з харчовими продуктами, що імпортуються та які етикетовані з порушенням вимог цього Закону, може за погодженням відповідного прикордонного інспектора транспортуватися до митниці, визначеної митним органом, з метою виправлення етикетування для приведення його у відповідність із цим Законом. Після завершення виправлення вантаж з харчовими продуктами підлягає розширеному ветеринарному або санітарному контролю згідно з положеннями статті 50 цього Закону.

2. Якщо відповідний прикордонний інспектор встановить, що виправлення етикетування харчового продукту з вантажу є неможливим або недоцільним, цей вантаж підпадає під дію положень статті 51 цього Закону.

Стаття 50. Розширений санітарний контроль вантажів з харчовими продуктами, що імпортуються

1. У випадках, передбачених статтями 47—49 цього Закону, імпортер або його уповноважений представник повинен бути письмово поінформований про рішення щодо застосування розширеного контролю до вантажу з харчовими продуктами, що імпортується. Імпортер або його уповноважений представник повинен зафіксувати дату та час отримання такого повідомлення.

2. Вантажі з харчовими продуктами, що імпортуються та які становлять безпосередню загрозу для здоров'я людини або тварини через можливість передачі зоонозу або інших хвороб тварин і які у зв'язку з цим підлягають розширеному ветеринарному або санітарному контролю, утримуються на призначеному прикордонному інспекційному посту у відповідному місті (об'єкті), де ризик для здоров'я людини або тварини мінімізовано.

3. За винятком випадків, передбачених у частині другій цієї статті, вантажі з харчовими продуктами, що імпортуються та підлягають розширеному ветеринарному або санітарному контролю, транспортуються під наглядом митного органу до митниці за місцем призначення вантажу.

4. Зразки харчових продуктів з вантажу відбираються згідно з планом відбору зразків та/або процедурами, що визначені у відповідних санітарних заходах. Обсяг зразків повинен бути достатнім для проведення арбітражного дослідження у відповідній арбітражній лабораторії у разі оскарження результатів розширеного контролю.

5. Зразки з вантажу підлягають лабораторному дослідженню, що визначене відповідним інспектором як необхідне, на основі потенційного ризику для здоров'я людини, який становлять об'єкти у вантажу, зокрема:

1) дослідження на предмет потенційних джерел (джерела) ризику для здоров'я людини, як визначено у відповідних санітарних заходах стосовно харчових продуктів з високим ступенем ризику для здоров'я людини — якщо вантаж містить харчові продукти, які звичайно становлять високий ризик для здоров'я людини;

2) дослідження стосовно візуально встановлених порушень або щодо яких є підозра — якщо під час стандартного прикордонного ветеринарного або санітарного контролю візуально встановлюється порушення відповідних санітарних заходів або відповідний прикордонний інспектор підозрює, що харчовий продукт є небезпечним або непридатним до споживання;

3) дослідження на предмет найбільш типових ризиків для здоров'я людини для конкретного харчового продукту із вантажу згідно з відповідними санітарними заходами — якщо вантаж підлягає розширеному санітарному контролю в межах програми вибіркового ветеринарного чи санітарного контролю або харчовий продукт піддавався повторному етикетуванню;

4) дослідження за показниками, які були раніше підставою для заборони ввезення такого харчового продукту згідно з відповідними санітарними заходами, дослідження на предмет найбільш типових ризиків для здоров'я людини стосовно конкретного харчового продукту із вантажу згідно з відповідними санітарними заходами, якщо вантаж підлягає розширеному санітарному контролю через те, що харчовий продукт було раніше визнано небезпечним, непридатним до споживання або неправильно маркованим, або таким, що іншим чином не відповідає технічним регламентам або санітарним заходам;

5) дослідження на предмет найбільш типових ризиків для здоров'я людини стосовно конкретного харчового продукту із вантажу згідно з відповідними санітарними заходами, якщо харчовий продукт уперше імпортується з певних потужностей (об'єкта) походження.

6. Якщо протокол (звіт) лабораторного дослідження або експертного висновку, зазначеного у частині п'ятій цієї статті, свідчить, що ці харчові продукти безпечні, придатні до споживання, відповідають технічним регламентам та санітарним заходам, відповідний інспектор інформує митні органи у встановленому порядку для забезпечення завершення митного оформлення цього вантажу.

7. Якщо протокол (звіт) лабораторного дослідження або експертного висновку, зазначеного у частині п'ятій цієї статті, свідчить про те, що харчові продукти небезпечні, непридатні до споживання або не відповідають технічним регламентам та санітарним заходам, такі харчові продукти у вантажі не допускаються до ввезення в Україну як харчові продукти та до них застосовуються положення статті 51 цього Закону.

8. Якщо лабораторне дослідження під час розширеного санітарного контролю не закінчене протягом терміну, що встановлений для відповідних досліджень, або складність лабораторних досліджень потребує більшого строку, імпортеру або його уповноваженому представнику надається обґрунтоване пояснення причин подовження лабораторних досліджень.

Стаття 51. Поводження з вантажами, яким відмовлено у ввезенні

1. Харчові продукти у вантажі, які визнані небезпечними, непридатними до споживання, неправильно маркованими або такими, що в інший спосіб не відповідають технічним регламентам або санітарним заходам, не допускаються до ввезення для споживання людиною (далі — забраковані харчові продукти).

2. Усі забраковані харчові продукти, що становлять високий ризик для здоров'я людини та тварин і не підлягають переробці (обробці), знищуються у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

3. Забраковані харчові продукти, що не підпадають під дію частини другої цієї статті, підлягають поверненню, окрім випадків, коли імпортер або його уповноважений представник, після консультації з відповідним прикордонним інспектором, погоджується на проведення обробки забракованих харчових продуктів або переведення їх до категорії, іншої, ніж для споживання людиною.

4. Забраковані харчові продукти, які виключено з категорії харчових продуктів для споживання людиною, маркуються на кожній упаковці добре видимим попередженням «Не для споживання людиною», а в разі відсутності упаковок маркуються або пакуються таким чином, щоб проставити на упаковці попередження «Не для споживання людиною».

5. Імпортер проводить обробку забракованих харчових продуктів, зазначених у частині третій цієї статті, та маркування забракованих харчових продуктів, як зазначено у частині четвертій цієї статті, під наглядом санітарного або ветеринарного інспектора в межах їх компетенції.

Стаття 52. Обмеження імпорту харчових продуктів тваринного походження у зв'язку із хворобами списку Міжнародного епізоотичного бюро

1. Головний державний інспектор ветеринарної медицини України, якщо це рекомендується відповідними міжнародними організаціями або відповідно до аналізу ризику є необхідним для досягнення належного рівня захисту здоров'я людей та тварин, може обмежити або заборонити імпорт харчових продуктів тваринного походження з певних країн чи зон у межах певних країн у разі підтвердження спалаху хвороб списку МЕБ, які можуть зробити харчові продукти тваринного походження небезпечними. Ці обмеження та заборона скасовуються після підтвердження закінчення спалаху хвороби та підтвердження безпечності харчових продуктів тваринного походження.

2. У разі обмеження або заборони імпорту харчових продуктів тваринного походження згідно з частиною першою цієї статті дозвіл на ввезення заборонених харчових продуктів тваринного походження або таких, до яких застосовуються обмеження, з країни, країн або зон у межах певних країн вважається недійсним та скасовується на всі вантажі таких продуктів, включаючи вантажі, що вже виїхали з країни походження, якщо дата виїзду з указаної країни припадає на інкубаційний період для хвороб списку МЕБ, який визначається від дати підтвердження спалаху такої хвороби.

Стаття 53. Умови, які застосовуються до вантажів з харчовими продуктами, що експортуються

Вантажі з експортованими харчовими продуктами повинні супроводжуватися, якщо цього вимагає країна імпортер:

1) оригіналами міжнародних ветеринарних (санітарних) сертифікатів, виданих відповідним уповноваженим органом, що засвідчують придатність харчового продукту до споживання людиною;

2) документами або маркуванням, де зазначаються потужності (об'єкти), з яких походить харчовий продукт.

Стаття 54. Видача міжнародних ветеринарних (санітарних) сертифікатів на вантажі з харчовими продуктами, що експортуються

1. Міжнародні ветеринарні (санітарні) сертифікати на вантажі з харчовими продуктами, призначеними для експорту, видаються лише на продукцію, що вироблена на затверджених експортних потужностях (об'єктах), зареєстрованих у встановленому порядку.

2. Вантажі з харчовими продуктами, які експортуються та повинні супроводжуватися оригіналами міжнародних ветеринарних (санітарних) сертифікатів, що засвідчують придатність харчового продукту до споживання людиною та його відповідність вимогам безпечності країни імпортера, повинні сертифікуватися безпосередньо перед експортуванням.

3. Міжнародний сертифікат, зазначений у частині другій цієї статті, повинен бути надрукованим, мати серійний номер та відповідати зразку сертифіката відповідних міжнародних організацій або вимогам країни імпортера щодо його форми та змісту.

4. Порядок видачі міжнародних ветеринарних (санітарних) сертифікатів на вантажі з харчовими продуктами, призначеними для експорту, встановлюється відповідно Головним державним санітарним лікарем України або Головним державним інспектором ветеринарної медицини України.

Розділ VIII. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стаття 55. Міжнародне співробітництво України у сфері безпечності та якості харчових продуктів

Міжнародне співробітництво України у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів здійснюється шляхом:

1) участі в роботі відповідних міжнародних організацій;

2) укладання міжнародних угод, включаючи двосторонні угоди про взаємне визнання санітарних заходів;

3) гармонізації санітарних заходів та технічних регламентів з міжнародними стандартами, інструкціями та рекомендаціями щодо харчових продуктів та з процедурами оцінки відповідності.

Стаття 56. Міжнародні договори України

Якщо чинним міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Законом, то застосовуються правила міжнародного договору.

Розділ IX. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Стаття 57. Фінансування наданих послуг

Усі платежі, що стягуються у зв'язку з будь-якими адміністративними процедурами, лабораторними дослідженнями, експертизами, контролем та іншими процедурами, що вимагаються згідно з цим Законом, повинні дорівнювати фактичній вартості.

Стаття 58. Фінансування державного нагляду

Державний нагляд за об'єктами, що підлягають санітарним заходам, здійснюється на безоплатній основі та фінансується за рахунок коштів загального та спеціального фондів Державного бюджету України.

Розділ X. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Стаття 59. Відповідальність за порушення вимог цього Закону

За порушення вимог цього Закону винні особи несуть цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність, передбачену законом.

Розділ XI. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування, крім частини другої статті 33 та частини першої статті 35, які набирають чинності з 1 січня 2010 року.

2. До приведення законів України, інших нормативно-правових актів у відповідність з нормами цього Закону вони застосовуються у частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Кабінету Міністрів України у шестимісячний термін:

1) подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо внесення змін до законів України, що випливають із цього Закону;

2) привести у відповідність із цим Законом свої нормативно-правові акти;

3) відповідно до компетенції Кабінету Міністрів України забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

4) забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади України їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону».

Президент України
В. ЮЩЕНКО.

м. Київ,
6 вересня 2005 року.
№ 2809-IV.

Концепція Загальнодержавної космічної програми України на 2007—2011 роки

(Проект)

Ця Концепція визначає основні засади для розробки Загальнодержавної космічної програми України (ЗКПУ) на 2007—2011 роки та базується на положеннях Закону України «Про космічну діяльність», інших законодавчих та нормативних актах, а також міжнародних угодах, що регламентують космічну діяльність України. Зокрема, Концепція враховує такі вихідні положення:

— космічна діяльність є одним із пріоритетів держави, що визначається потребами сталого розвитку, підтримки науково-технічного потенціалу держави, забезпечення довгострокових інтересів у сферах безпеки та оборони;

— ракетно-космічний потенціал України є національним надбанням; державна політика у космічній сфері спрямована на його розвиток, модернізацію та ефективне використання;

— космічні системи є однією із складових державного суверенітету внаслідок можливості розгортання супутникових систем спостереження, навігації та телекомунікацій;

— цілі і завдання космічної діяльності підпорядковані загальнодержавним цілям реформування та розвитку національної економіки, забезпеченню високотехнологічного розвитку промисловості;

— космічна діяльність України є складовою частиною міжнародних зусиль із дослідження та використання космічного простору.

1. Загальна проблематика, на розв'язання якої спрямована Загальнодержавна космічна програма

Космічна діяльність у сучасному світі значною мірою визначає майбутнє країни. В умовах економічної глобалізації та взаємозалежності визначальну роль відіграють фактори, які забезпечують конкурентоспроможність країн, створення ефективного виробничого і соціального механізмів. Розв'язання проблем безпеки, природокористування, попередження стихійних і техногенних катастроф обумовлюють необхідність для кожної держави використовувати космічні засоби та інформацію. Більше того, розвиток високих космічних технологій як фактор інтенсифікації розвитку внутрішніх джерел прогресу постає однією з умов існування суверенної держави в сучасному світі.

Логіка розвитку світової космонавтики, рівень власного космічного потенціалу обумовлюють проблему реалізації якісно нової моделі здійснення космічної діяльності України відповідно до сучасних вимог та національних інтересів. Така модель вимагає впровадження комплексу взаємопов'язаних інноваційних рішень для використання космічного потенціалу в інтересах нагальних загальнодержавних завдань і розвитку міжнародного співробітництва. В межах цієї проблеми ключовим є взаємне узгодження питань різного характеру та рівня, які обумовлені багатофункціональністю космічної діяльності. Зокрема, йдеться про системні рішення щодо підтримки експортного потенціалу українських ракет-носіїв, космічних апаратів, бортових систем та приладів, розробки і впровадження новітніх технологій, забезпечення необхідного рівня космічних досліджень, структурних перетворень на підприємствах і, не в останню чергу, світоглядних питань.

Розробка ефективної схеми взаємоузгоджених заходів («дорожньої карти») розвитку космонавтики є проблемою кожної космічної держави в сучасних умовах. Водночас специфіка космічної діяльності України полягає у значній диспропорції між наявним рівнем космічних технологій та ефективністю їх використання. На сьогодні неприйнятним є демонстраційний рівень космічних проектів, їх ефективність має вимірюватись характеристиками кінцевого продукту. Тому нагальна проблема втілення нової моделі космічної діяльності має бути сформульована і як вимога підпорядкування завдань космічних проектів цілям економічного, наукового та соціального розвитку країни.

2. Причини виникнення проблеми та необхідність розроблення і виконання Загальнодержавної космічної програми

2.1. На початку XXI століття у світі відбувся глибокий перегляд підходів до космічної діяльності, наслідком якого є динамічна зміна національних космічних програм, структурні зрушення в космічній індустрії, нові підходи до міжнародного співробітництва, розширення кола космічних держав. Принциповими причинами та наслідками зазначених змін стали комерціалізація космічної діяльності (космічні телекомунікації, дистанційне зондування Землі, космічна навігація); впровадження нових системних та технічних рішень (мініатюризація апаратури, використання мікро- та наносупутників); інтеграція різних за призначенням проектів (концепція «подвійного використання»).

Одним із загальновизнаних викликів XXI століття є забезпечення сталого розвитку, зокрема, розв'язання проблем забруднення навколишнього середовища, виснаження природних ресурсів, зменшення біорізноманіття, виникнення стихійних лих, антропогенних катастроф тощо. Наразі міжнародною спільнотою розпочато створення постійно діючих космічних систем для глобального моніторингу навколишнього середовища і навколоземного космічного простору, прогнозу, контролю й оцінки надзвичайних ситуацій. Понад 50 країн світу приєдналися до 10-літнього плану створення Глобальної системи систем спостереження за Землею (GEOSS, 2005 рік). Європейські країни розпочали створення Глобальної системи спостереження в інтересах безпеки та збереження довкілля (GMES, 2003 рік), цивільної глобальної навігаційної супутникової системи GALILEO. Космічні дослідження природних ресурсів з метою підвищення ефективності промислово-сировинного комплексу, сільського господарства, транспорту, енергетики, лісового і водного господарства набули практичної значущості.

Сучасна космонавтика стала суттєво науково орієнтованою. Обличчя сучасної цивілізації визначається послідовними пошуками ознак життя на інших небесних тілах, дослідженнями закономірностей походження Всесвіту. Нові ініціативи (зокрема, програма США з освоєння космічного простору EXPLORATION, європейська програма AURORA) передбачають у період до 2020 року реалізацію масштабних скоординованих космічних місій до планет Сонячної системи, включаючи політ людини на Марс, заснування дослідницької бази на Місяці, постійні спостереження об'єктів далекого космосу.

Сучасний світовий ринок космічних послуг дає можливість вести прибутковий бізнес. Космічні телекомунікації стали першим застосуванням космічних технологій, яке значною мірою комерціалізоване. Ємність світового ринку супутників у найближчі 10 років становитиме 25—30 млрд. дол. Обсяг послуг щодо їх запуску оцінюється у 20—22 млрд. дол. Водночас космічні технології, які акумулюють найвищі науково-технічні досягнення, визнані найпотужнішою рушійною силою виробництва високотехнологічної продукції в інших галузях.

Зазначені фактори є свідченням того, що космічна діяльність набула нової якості. Відбувся перехід від демонстраційного етапу до цілеспрямованого використання ресурсів космосу. Космічна індустрія функціонує за законами реальної економіки, а критерії її ефективності визначаються соціально-економічними та науково-технічними результатами. Тому космічна політика розвинених держав наразі сформувалась як один із пріоритетів державної політики. «Біла книга» європейської космічної політики затверджена Європарламентом у 2004 році, США почали реалізацію нової космічної ініціативи EXPLORATION у 2005 році, Росія, Японія, Китай, інші космічні держави затвердили нові амбіційні космічні програми.

2.2. Загальні тенденції розвитку космічної діяльності вимагають активного пошуку Україною свого місця на космічних ринках та в міжнародному розподілі праці. Україна об'єктивно належить до космічних держав світу не тільки за формальними характеристиками космічного потенціалу, а й за доведеною спроможністю практично реалізувати сучасні космічні проекти, прикладом яких є унікальний міжнародний проект «Морський старт». Після відмови від ядерних озброєнь космічні технології залишились одними з небагатьох, які визначають стратегічну вагу держави, наявність засобів стримування. Доступ у космос об'єктивно підвищує значущість України у відносинах із стратегічними партнерами, процесах інтеграції в європейські структури. Космічна діяльність України може стати інструментом активної регіональної політики, зокрема з країнами Балтійсько-Чорноморського регіону.

2.3. Зазначені обставини вимагають не лише їх урахування під час формування національної космічної політики. Центральною проблемою є гармонізація зовнішніх чинників і нагальних потреб розвитку власної економіки, науки, питань безпеки і оборони, а також соціальних очікувань. Тобто вихідні дані для подальшого розвитку космонавтики перебувають у площині забезпечення сталого розвитку країни. Водночас наявні та розроблювані космічні засоби і технології можуть визначати перспективні шляхи забезпечення безпеки, підготовки управлінських рішень, заходів з оптимізації природокористування, розвитку фундаментальних досліджень тощо. Реалізація відповідних зв'язків є необхідною умовою формування засад ефективної космічної діяльності.

2.4. Розв'язання зазначених проблем можливо винятково в межах цільової космічної програми, яка має статус загальнодержавної. Базисом такої програми мають стати затверджені вищим керівництвом держави основні засади державної політики щодо космічної діяльності. Реалізувати цільові завдання в інтересах широкого кола користувачів (у сферах науки, природокористування, екологічного моніторингу, безпеки, міжнародних відносин, освіти тощо) на основі розвитку ракетно-космічних технологій можна лише шляхом реалізації взаємоузгодженої системи заходів, які координуються органами державного управління. Досвід виконання попередніх Державної (1992—1997) та Загальнодержавних космічних програм (1998—2002, 2003—2007) довів необхідність координації заходів не тільки в межах такої програми, а й поміж іншими загальнодержавними та регіональними програмами (Національна програма інформатизації, Державна програма проведення моніторингу навколишнього середовища, Загальнодержавна комплексна програма розвитку високих наукоємних технологій тощо).

3. Мета Програми

Загальна мета програми: забезпечення розвитку та ефективного використання космічного потенціалу України для вирішення нагальних питань сталого розвитку, безпеки, впровадження високих технологій і підвищення рівня науки та освіти. Програма визначає комплекс заходів, спрямованих на досягнення таких цільових завдань:

— підвищення ефективності застосування космічних засобів для суспільних потреб;

— розвиток високих технологій як умови конкурентоспроможності національної економіки;

— якісно новий рівень міжнародного співробітництва.

4. Варіанти розв'язання проблеми та обґрунтування оптимального підходу

Наразі об'єктивно існує низка нагальних проблем розвитку держави, які не можуть бути розв'язані без застосування космічних засобів та інформації. Наявний ракетно-космічний потенціал дає змогу вирішувати широке коло завдань, однак його структура і можливості не відповідають певною мірою сучасним потребам України. Тому пошук оптимального варіанта розвитку космічної діяльності має специфічні обмеження. Зокрема, це необхідність структурних перетворень у галузі, які повинні супроводжувати виконання конкретних проектів. Істотними є реальні обмеження державної підтримки розробок, які мають об'єктивно великий термін впровадження. Необхідною умовою реалізації ефективної моделі та інструментом її реалізації є рішуча активізація міжнародної співпраці. Крім того, жодний варіант не є реалістичним без підтримки суспільством «космічних» витрат, а також без розуміння управлінською елітою необхідності застосування космічних технологій для розв'язання основних економічних і соціальних проблем.

Досвід виконання попередніх Державної (1992—1997) та Національних космічних програм (1998—2002, 2003—2007) дає змогу розглядати такі можливі варіанти провадження космічної діяльності.

1. Варіант дотримання існуючих підходів. Фінансування космічних програм досі (в середньому до 90 млн. грн. на рік) здійснювалось переважно за залишковим принципом: бюджетні видатки не відповідали затвердженим в законі про Загальнодержавну (Національну) космічну програму (передбачала в середньому до 360 млн. грн.), не мали іншого обґрунтування, окрім браку коштів. Безперечні досягнення (запуски супутників серії «Січ» та «Океан», виконання дослідницьких проектів, вихід на міжнародні ринки пускових послуг — проекти «Морський старт», «Дніпро») базувалися на технологічних напрацюваннях попередніх років. Такий підхід не дав можливості створити заплановане угруповання космічних апаратів спостереження за Землею, забезпечити постійний моніторинг території України, спричинив призупинення низки дослідницьких міжнародних проектів. Практично нереалізованою є космічна діяльність в інтересах оборони. Повільно впроваджуються у практику супутникові технології зв'язку, теле- та радіомовлення, високоточного координатно-часового та навігаційного забезпечення. Відсутність значущих перспективних розробок та досліджень унеможливлює створення космічної техніки у найближчій перспективі.

Варіант 1 можливий за умов перегляду наразі сформульованих цілей космічної діяльності. Відповідно до чинного бюджетного фінансування можливі використання інформації від зарубіжних космічних апаратів, участь у міжнародних дослідженнях на рівні складових частин приладів, підтримка невеликих наукових проектів. Водночас це означає поступове (протягом 10—15 років) згортання космічної діяльності на основі власних засобів, зупинення розробки ракет-носіїв, космічних апаратів, підтримки та розвитку наземної інфраструктури. Така ситуація фактично означає відмову від пріоритетності розвитку космічних технологій для країни.

2. Варіант інтенсивного розвитку передбачає реалізацію проектів створення космічних ракетних комплексів різноманітного базування на основі модернізованих та нових вітчизняних ракет-носіїв. На основі розроблюваних космічних засобів протягом найближчих 5—7 років можливе створення космічних систем спостереження, які доповнюють розроблювані в рамках європейської ініціативи GMES, виконання власних телекомунікаційних та наукових проектів. Комплекс заходів з розробки та виробництва нових космічних засобів, розвитку експериментально-випробувальної бази, нових елементів наземної інфраструктури, нових службових та спеціалізованих систем, приладів дасть змогу забезпечити безперервний моніторинг земної поверхні в інтересах безпеки, природокористування, виконати низку власних наукових досліджень й участі в міжнародних програмах, забезпечити перспективне розширення присутності на міжнародних ринках космічних послуг.

Реалізація варіанта 2 передбачає до 2,5 млрд. грн. щорічних бюджетних витрат і додатково не менш як 70 відсотків цієї суми позабюджетних надходжень (зокрема для реалізації проектів в галузях телекомунікації та космічної навігації). Такий варіант є найбільш бажаним з точки зору швидкого позитивного впливу космічної діяльності на високотехнологічний розвиток, вирішення нагальних загальнодержавних потреб, розвитку експортного потенціалу.

3. Варіант забезпечення мінімально необхідного розвитку. З огляду на прогнозовані темпи зростання ВВП, поточний стан космічної діяльності, а також соціальні очікування в суспільстві оптимальним є етап, перехідний до інтенсивного. Основною вимогою є забезпечення поступального розвитку космічної діяльності, виконання низки нагально необхідних проектів, забезпечення перспективних розробок, підтримка експортного потенціалу, досягнення вищого рівня міжнародного співробітництва, забезпечення технологічного оновлення підприємств та структурних зрушень в ракетно-космічній галузі.

Загальна оцінка мінімально необхідних умов розвитку вітчизняної космонавтики враховує чотири взаємопов'язані напрями діяльності.

I. Виконання космічних проектів, отримання та використання інформації з космічних засобів.

II. Модернізація наявних та розробка перспективних ракет-носіїв, їх систем, а також космічних апаратів.

III. Реалізація перспективних наукових досліджень, прикладних розробок приладів, наземних програмно-апаратних комплексів, інформаційних технологій, пошук проривних рішень.

IV. Заходи з технологічної підтримки та оновлення експериментальної та випробувальної бази підприємств.

Перший напрям забезпечує практичну віддачу від космічної діяльності, вирішення конкретних завдань космічного моніторингу, наукових проектів, участі в міжнародних проектах. Створення постійно діючого угруповання космічних апаратів передбачає забезпечення запуску вітчизняних КА з періодичністю не рідше, ніж у 2 роки. Мінімальна вартість такого завдання передбачає виділення 250 млн. грн. бюджетних коштів на рік.

Другий напрям забезпечує розвиток вітчизняної космічної діяльності, підтримку експортного потенціалу і фактично є інвестиціями в майбутні проекти. Потребує бюджетної підтримки на рівні не менш як 250—300 млн. грн. на рік.

Третій напрям визначає необхідний науковий рівень вітчизняних космічних досліджень, його забезпечення конкурентоспроможними приладами, обладнанням, інформаційними можливостями, наземними засобами, що є умовою участі в міжнародних проектах. Ураховуючи зазначену інтенсивність запусків вітчизняних КА, цей напрям потребує від 100 до 150 млн. грн.

Четвертий напрям є внеском держави в технологічне оновлення та реструктуризацію підприємств галузі і має забезпечити необхідний рівень наземного експериментального відпрацювання елементів космічної техніки. Обсяги необхідного фінансування, які визначаються складом наявної унікальної дослідно-експериментальної бази вітчизняних підприємств, оцінюються на рівні 150 —200 млн. грн.

Загальний обсяг бюджетної підтримки оптимального варіанта розвитку космічної діяльності має становити не менш як 750—900 млн. грн. на рік, а також залучення додатково позабюджетних коштів обсягом не менш як 50 відсотків від зазначеної суми. Такий рівень бюджетних видатків відповідає 0,2 відсотка від прогнозованого обсягу ВВП на найближчі роки і в абсолютному значенні є майже на порядок величини нижчий, ніж в європейських країнах та Російській Федерації. До того ж зазначена бюджетна підтримка досягає характерного рівня для країн, що почали розвивати космічну діяльність, тобто мінімального рівня, який має забезпечити конкурентоспроможність космічної галузі.

5. Визначення шляхів і засобів, строків виконання Загальнодержавної космічної програми

Загальнодержавна космічна програма здійснюється шляхом виконання семи взаємопов'язаних цільових програм, які складаються з конкретних проектів: 1. «Наукові космічні дослідження», 2. «Дистанційне зондування Землі», 3. «Супутникові системи телекомунікацій та навігації», 4. «Космічні комплекси», 5. «Перспективні розробки космічної техніки та технологій», 6. «Наземна інфраструктура», 7. «Дослідно-експериментальна та виробнича база».

Перші три програми відповідають I напряму — проекти в інтересах космічного моніторингу, науки, забезпечення потреб користувачів, зокрема, в послугах космічного зв'язку, супутникового телерадіомовлення і навігації. Технічні завдання на створювані системи, а також відповідні програми досліджень узгоджуються заінтересованими міністерствами (Мінприроди, МНС, Міноборони), регіональними органами державного управління, а також НАНУ. Створення національної системи космічного моніторингу «Січ», наземних геоінформаційної та навігаційної систем здійснюється в узгодженні з міжнародною спільнотою в межах створюваної всесвітньої системи космічного моніторингу (GEOSS), європейських ініціатив GALILEO та GMES. Наукові дослідження організуються як українська частина міжнародних програм глобальних та регіональних змін, американської програми EXPLORATON, європейської AURORA, а також за узгодженими програмами з Російською Федерацією та програмами інших країн. Передбачаються освітні проекти, зокрема створення українських молодіжних супутників.

На виконання II напряму націлена програма «Космічні комплекси», яка передбачає створення космічного ракетного комплексу «Циклон-4», участь у реалізації комерційних проектів з розробки засобів виведення (проекти «Наземний старт», «Спейс-Кліпер», «Циклон-2К»). Для підвищення конкурентоспроможності розроблюваних комплексів здійснюватиметься низка випереджаючих розробок, у тому числі, високоточної системи керування ракет-носіїв, двигунних установок з багаторазовим увімкненням тощо. З метою опрацювання можливості забезпечення незалежного виходу в космос започатковується розроблення перспективних проектів повітряного старту ракет-носіїв, а також їх старту з морської платформи.

Здійснюватиметься розробка нових космічних платформ різного призначення з використанням нових технологій та елементної бази. Перспективні розробки матимуть спільне підґрунтя у вигляді системного проекту розвитку вітчизняних космічних комплексів.

Напрям III реалізується шляхом виконання програми 5. «Перспективні розробки космічної техніки та технологій», а також частково 1. «Наукові космічні дослідження» та 6. «Наземна інфраструктура». Пріоритетними є розвиток космічного приладобудування, двигунобудування, технологій та матеріалознавства. Передбачається розробка і впровадження принципово нової бортової дослідницької апаратури, наземних програмно-апаратних комплексів, нового покоління датчиків, інформаційних систем, методів вирішення тематичних задач. Наукове підґрунтя космічних місій на найближчу перспективу розроблюватиметься за спільними планами з Національною академією наук України. В межах цього напряму передбачаються і заходи з комерціалізації космічних технологій.

Відповідно до напряму IV виконуватиметься програма 7. «Дослідно-експериментальна та виробнича база», яка забезпечить роботи з модернізації та підтримки вітчизняної стендової бази для випробувань ракетно-космічної техніки, буде основою функціонування Державного реєстру унікальних об'єктів космічної діяльності. Крім того, передбачаються заходи щодо підвищення якості виробів РКТ, структурних перетворень на базових підприємствах галузі.

Характерними особливостями запропонованого підходу до розвитку космічної діяльності є:

— поступальний розвиток космічної діяльності з урахуванням економічних реалій;

— залучення космічних технологій до розв'язання нагальних загальнодержавних і регіональних проблем;

— інтеграція в міжнародні програми, забезпечення зростання престижу України на міжнародній арені;

— акцент на розробку нових технологій, сприяння високотехнологічному розвитку, підвищення загального наукового та інтелектуального рівня суспільства.

Програма передбачає підвищення ефективності космічної діяльності і забезпечення інтенсивного розвитку вітчизняної космонавтики в найближчому майбутньому (через 5—7 років).

6. Очікувані результати виконання програми та її ефективність

Унаслідок реалізації заходів Програми передбачається :

1) розгортання вітчизняного угруповання спостереження Землі та геофізичного моніторингу «Січ», забезпечення його експлуатації та використання;

2) створення національної системи геоінформаційного забезпечення як частини європейської системи GMES та світової GEOSS;

3) розгортання системи космічного координатно-часового та навігаційного забезпечення України у співробітництві з Російською Федерацією та ЄС;

4) створення умов для організації комерційного використання українських ракет-носіїв у проектах «Циклон-4», «Наземний старт», «Дніпро»;

5) створення супутникових телекомунікаційних мереж зв'язку та мовлення з використанням національного супутника зв'язку;

6) розвиток виробництва ракет-носіїв («Зеніт», «Циклон», «Дніпро»), розробка перспективного носія легкого класу, розробка КА нового покоління;

7) здійснення космічних досліджень в галузі сонячно-земних зв'язків, астрофізики, космічної біології та матеріалознавства, зокрема, в межах міжнародних проектів «Спектр-Р», «Міжнародна космічна станція», EXPLORATION, AURORA;

8) модернізація та розвиток Національного космічного центру в Євпаторії та запровадження його засобів в міжнародних космічних програмах;

9) виконання освітніх космічних проектів, зокрема програми молодіжних супутників;

10) використання даних супутникових та наземних спостережень для завдань безпеки і оборони;

11) комплекс розробок нової космічної техніки, службових систем, дослідницьких приладів для перспективних космічних проектів.

Ефективність передбачених заходів забезпечуватиметься:

— інтеграцією кращого наукового, технічного і виробничого потенціалу під час виконання проектів Програми;

— високим рівнем міжнародної співпраці;

— проектним підходом до реалізації завдань Програми (створення відповідної ієрархії «дорожніх карт») з визначеними цілями, засобами, кооперацією та термінами виконання; взаємоузгодженістю стратегічного, тактичного та поточного планування;

— орієнтацією кожного проекту Програми на кінцевий результат, його підпорядкованістю загальнодержавним завданням;

— розвитком національного законодавства з питань космічної діяльності та інтеграцією до норм міжнародного космічного права.

7. Ресурси, необхідні для виконання програми

Загальні обсяги бюджетного фінансування Загальнодержавної космічної програми становлять до 4,5 млрд. грн. (у середньому 750—900 млн. грн. щорічно); передбачається також додаткове залучення до 50 відсотків цієї суми за рахунок коштів поза Програмою (кошти інвесторів, кредити), які спрямовуватимуться на окремі цільові проекти.

Проект Національного космічного агентства України. Тел. 8 (044) 248-75-39, 289-83-64. E-mail: yd@nkau.gov.ua, fedorov@nkau.gov.ua

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ТОВ УКБ «Камбіо» за III квартал 2005 року

Баланс за 3 квартал 2005 року
Форма FB5_1.01 380399 ТОВ УКБ «Камбіо»

(тис. грн.)

Рядок	Найменування статті	На 01.10.2005	На 01.01.2005
1	2	3	4
	АКТИВИ		
1.	Кошти в Національному банку України та готівкові кошти банку	3 478	4 220
2.	Цінні папери , що рефінансуються Національним банком України	0	0
2.1.	Резерви під знецінення боргових цінних паперів, що рефінансуються Національним банком України	0	0
2.2.	Резерви у відсотках до активу	0	0
3.	Кошти в інших банках	45 050	22 465
3.1.	Резерви під заборгованість інших банків	(392)	(31)
3.2.	Резерви у відсотках до активу	1	0
4.	Цінні папери в торговому портфелі банку	0	0
5.	ЦП в портфелі банку на продаж	0	0
5.1.	Резерви під знецінення ЦП у портфелі банку на продаж	0	0
5.2.	Резерви у відсотках до активу	0	0
6.	Кредити, що надані:	176 608	38 006
6.1.	Юридичним особам	129 653	35 039
6.2.	Фізичним особам	46 955	2 967
6.3.	Резерви під заборгованість за кредитами	(2681)	(1125)
6.4.	Резерви у відсотках до активу	2	3
7.	Цінні папери, що утримуються до погашення	0	0
7.1.	Резерви під знецінення цінних паперів, що утримуються до погашення	0	0
7.2.	Резерви у відсотках до активу у портфелі банку до погашення	0	0
8.	Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	0	0
9.	Основні засоби	11 070	5 667
10.	Нематеріальні активи	25	10
11.	Нараховані доходи до отримання:	1 797	132
11.1.	У т.ч. прострочені нараховані доходи	1	0
11.2.	У т.ч. сумнівні нараховані доходи	0	0
11.3.	Резерви під заборгованість за нарахованими доходами	(1)	0
11.4.	Резерви у відсотках до активу	78	0
12.	Відстрочений податковий актив	0	0
13.	Інші активи	1 448	472
13.1.	Резерви під інші активи		0
13.2.	Резерви у відсотках до активу	0	0
14.	Усього активів	236 402	69 816
	ЗОБОВ'ЯЗАННЯ		
15.	Кошти банків	59 296	14 841
16.	Кошти юридичних осіб	86 370	8 176
17.	Кошти фізичних осіб	36 443	8 600
18.	Ощадні (депозитні) сертифікати, емітовані банком	0	0
19.	Боргові цінні папери, емітовані банком	0	0
20.	Нараховані витрати, що мають бути сплачені	2 243	125
21.	Відстрочені податкові зобов'язання	0	0
22.	Інші зобов'язання	11 891	59
23.	Усього зобов'язань	196 243	31 801
	ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ		
24.	Статутний капітал	39 000	38 000
25.	Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів (учасників)	0	0
26.	Емісійні різниці	0	0
27.	Резерви, капіталізовані дивіденди та інші фонди банку	0	0
28.	Резерви переоцінки основних засобів, у тому числі:	0	0
28.1.	Резерви переоцінки нерухомості	0	0
28.2.	Резерви переоцінки нематеріальних активів	0	0
29.	Резерви переоцінки цінних паперів	0	0
30.	Прибуток/Збиток минулих років	0	0
31.	Прибуток/Збиток поточного року	1 159	15
32.	**Усього власного капіталу**	**40 159**	**38 015**
30.	**Усього пасивів**	**236 402**	**69 816**

Звіт про фінансові результати за 3 квартал 2005 року

(тис.грн.)

Ря-док	Найменування статті	На 01.10.2005	На 01.10.2004
1	2	3	4
1.	Чистий процентний дохід	8393	361
1.1.	Процентні доходи	18185	415
1.2.	Процентні витрати	(9792)	(54)
2.	Чистий комісійний дохід	2362	343
2.1.	Комісійні доходи	2769	346
2.2.	Комісійні витрати	(407)	(3)
3.	Торговельний дохід	940	19
4.	Дохід у вигляді дивідендів	0	0
5.	Дохід від участі в капіталі	0	0
6.	Інший дохід	27	1
7.	Усього доходів	11722	724
8.	Загальні адміністративні витрати	(1918)	(487)
9.	Витрати на персонал	(3436)	(128)
10.	Втрати від участі в капіталі	0	0
11.	Інші витрати	(2717)	(100)
12.	Прибуток від операцій	3651	9
13.	Чисті витрати на формування резервів	(2170)	0
14.	Прибуток до оподаткування	1481	9
15.	Витрати на податок на прибуток	(338)	0
16.	Прибуток після оподаткування	1143	9

Примітка "Зобов'язання банку, які обліковуються на позабалансових рахунках за 3 квартал 2005 року

(тис. грн.)

Ря-док	Найменування статті	На 01.10.2005	На 01.01.2005	Зміни після останньої річної звітності
1	2	3	4	5
1.	Гарантії, що надані клієнтам	2 185	0	+2185
2.	Сумнівні гарантії та поручительства	0	0	0
3.	Зобов'язання з кредитування, які надані банкам	0	0	0
4.	Зобов'язання з кредитування, які надані клієнтам	39 957	7 567	+32390
5.	Надана застава	48 764	6 102	-

Довідкова інформація "Окремі показники діяльності банку" за 3 квартал 2005 року

(тис. грн.)

	Найменування показника	На 01.10.2005	Нормативні показники
1.	Адекватність регулятивного капіталу (%)	18,76	не менше 10%
2.	Поточна ліквідність (%)	78,95	не менше 40%
3.	Рентабельність активів (%)	0,96	
4.	Негативно класифіковані кредити (тис. грн.)	9	
4.1.	У відсотках до заборгованості за кредитними операціями	3,56	
5.	Чистий прибуток на одну просту акцію (грн.)	0	
6.	Сума сплачених дивідендів на одну:		
6.1.	Просту акцію (грн.)	0	
6.2.	Привілейовану акцію (грн.)	0	

7. Перелік учасників (акціонерів) банку, які прямо та опосередковано володіють 10% і більше відсотками статутного капіталу банку

	Повне найменування юридичної особи, прізвище, ім'я, по-батькові фізичної особи	Код країни	Відсоток у статуному капіталі		
			пряма участь	опосередкована участь	Загальний % у статутному капіталі
1.	Ленінг Марина Густавівна	804	39,02	0,00	39,02
2.	Полянська Тамара Павлівна	804	5,43	9,73	15,16
3.	Тарадайко Дмитро Олександрович	804	5,03	15,31	20,34
4.	Тарадайко Наталія Анатоліївна	804	9,73	10,46	20,19
5.	Тарадайко Олександр Всеволодович	804	5,57	5,03	10,60
6.	Чебаненко Андрій Костянтинович	804	9,73	4,54	14,27
7.	Чебаненко Олена Костянтинівна	804	4,54	9,73	14,27
	Усього		79,05	54,80	133,85

Примітка "Рахунки довірчого управління " не надається у зв'язку з відсутністю таких рахунків у банку

Перший заступник Голови Правління — Кондратенко Л.В.
Головний бухгалтер — Безугла Н.П.

Ліц. НБУ №215 від 13.08.2004 р.

Господарський суд Черкаської області (бул. Шевченка, 307, м. Черкаси, 18005), ухвалою від 13.09.2005 р. по справі № 01/3843 порушив провадження у справі про банкрутство приватного сільськогосподарського підприємства «Правда» (і. код. 03793509, адреса: с. Франківка, Чорнобаївський р-н, Черкаська обл., 19920). Розпорядником майна боржника призначено арбітражного керуючого Ятчука В. А. (ліцензія № 719981 від 27.02.2004 р., адреса: вул. Сєдова, 15, кв. 3, м. Черкаси).

Вимоги кредиторів приймаються протягом місяця з дня опублікування оголошення.

Господарський суд Черкаської області (бул. Шевченка, 307, м. Черкаси, 18005), постановою від 21.07.2005 р. по справі № 14/3146 визнав банкрутом сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю «Україна» (і. код 05390773, адреса: вул. Жовтнева, 22, с. Митлашівка, Драбівський р-н, Черкаська обл.). Ліквідатором банкрута призначено Золотоніську Об'єднану Державну податкову інспекцію (адреса: вул. Шевченка, 153, м. Золотоноша, Черкаська обл., 19700).

Вимоги кредиторів приймаються протягом місяця з дня опублікування оголошення.

Господарським судом Житомирської області (13002, м. Житомир, майдан Путятинський, 3/65) порушив справу № 7/96 «Б» про банкрутство повного сільськогосподарського товариства «Вікторія», с. Лучин Попільнянського району Житомирської області, р/р 26006276 в ОД АППБ «Аваль» м. Житомир, МФО 311528, код 03745120.

Розпорядником майна призначено Кравцова Володимира Андрійовича, ліцензія АА № 779160 від 20.07.2004 року (м. Житомир, вул. Польова, 10, кім. 7, тел. 0972645450).

Претензії кредиторів приймаються протягом місяця з дня опублікування оголошення.

Товариство з обмеженою відповідальністю «ЄВРОСЕНС» (ідентифікаційний код 33299684) повідомляє про припинення своєї діяльності у зв'язку з добровільною ліквідацією.

Претензії кредиторів приймаються протягом двох місяців з дня опублікування оголошення за адресою: 02192, м. Київ, бульвар Дарницький, буд. 5, оф. 1.

Постановами Господарському суду Львівської обл. визнано банкрутами:

по справі 6/237-29/304 ПП «Астра-П» (79007, м. Львів, вул. Городоцька, 16), код ЄДРПОУ 31977766;

по справі 6/238-29/305 ТзОВ «Меценат-Нафта» (79014, м. Львів, вул. Б. Котика, 7), код ЄДРПОУ 32484560;

по справі 6/49-4/34 ДП Сокальвторсировина ТзОВ Вторсировина (80040, Львівська обл., Сокальський р-н, смт. Жвирка, вул. 1 Травня, 3), код ЄДРПОУ 31417006.

Ліквідатором призначений Сибаль Андрій Михайлович (ліцензія АА №485266 від 14.04.2003 р.), адреса: 79000, м. Львів, вул. П. Дорошенка, 61/5.

ДГУ «Агентства з питань банкрутства» в Хмельницькій області проводить конкурс з продажу майна підприємства-банкрута ВАТ «Деражнянський цукровий завод»

Загальна характеристика об'єктів продажу:

- нерухомого майна, групи будівель і споруд, початковою вартістю 1321050,00 (Один мільйон триста двадцять одна тисяча п'ятдесят) грн., в тому числі ПДВ - 220175,00 грн. (105 одиниць);
- обладнання з початковою вартістю 2619450,00 (Два мільйони шістсот дев'ятнадцять тисяч чотириста п'ятдесят) грн., в тому числі ПДВ - 436575,00 грн. (1193 одиниці);
- транспортних засобів початковою вартістю 304500,00 (триста чотири тисячі п'ятсот) грн., в тому числі ПДВ - 50750,00 грн. (45 одиниць).

Указані активи розташовані за адресою:

м. Деражня, вул. Заводська, 5.

Загальна початкова ціна активів підприємства-банкрута складає 4245000,00 (чотири мільйони двісті сорок п'ять тисяч) гривень, з урахування ПДВ.

Заявки на участь у конкурсі приймаються протягом 25 днів після опублікування оголошення за адресою: м. Хмельницький, вул. Грушевського, 87/2.

До подання заявки на рахунки організатора торгів Хмельницькій філії ДГУ «Агентство з питань банкрутства» перераховуються на р/р 260057155, гарантійний внесок 5% від початкової ціни активів продажу, на р/р 26087154 реєстраційні внески учасників у сумі 17,00 грн. в ХОД АППБ «Аваль» м. Хмельницький, МФО 315966, код ЄДРПОУ 25993539.

З питань ознайомлення з об'єктом, оформлення участі в конкурсі та подання заявок довідки за тел.: 8 (0382) 65-82-03, 76-50-97.

Конкурс відбудеться 2 грудня 2005 року о 12 год. 00 хв. за адресою: 29000, м. Хмельницький, вул. Грушевського, 87/2, Агентство з питань банкрутства в Хмельницький області.

Постановою Господарського суду міста Києва від 19.10.2005 р. по справі №43/799 ТОВ «Чесла», що знаходиться за адресою: місто Київ, вул. Багговутівська, 8/10, код ЄДРПОУ №32856148 визнано банкрутом та відкрита ліквідаційна процедура.

Ліквідатором призначено арбітражного керуючого Мельника Михайла Петровича (ліцензія: серія АА №783232 від 11.06.04 р.). Адреса: м. Київ, вул. Кудряшова, 5, кв. 129.

Претензії кредиторів приймаються протягом одного місяця з дня опублікування оголошення.

Господарським судом Вінницької області (21036, м. Вінниця, Хмельницьке, шосе, 7) порушено справу № 10/171-05, про банкрутство Сільськогосподарського відкритого акціонерного товариства «Племзавод «Кинашівський» (23607, Вінницька область, Тульчинський район, с. Кинашів, вул. Польова, 15; Код ЄДРПОУ 05435518, р/р 2600918130148 в АКБ «Правекс-Банк» м. Вінниця, МФО 302742).

Розпорядником майна призначено Болховітіна Віталія Михайловича (ліцензія АА № 630030 від 18.11.03 р.).

Заяви кредиторів до боржника приймаються протягом одного місяця з дня опублікування оголошення.

ДП «Сніжнянські центральні електромеханічні майстерні»,

що знаходяться в процесі санації (порушена справа про банкрутство), запрошують для спільної діяльності потенційних інвесторів.

Профіль підприємства — виготовлення та ремонт гірничошахтного обладнання. Мається ливарне виробництво, ділянки з механічної обробки та виготовлення металоконструкцій.

Звертатися за адресою: м. Сніжне Донецької області, пер. Ворошиловградський, буд. 2. Тел.: 8 (06256) 5-37-90.

Господарський суд Полтавської області (36000, м. Полтава, вул. Зигіна, 1) визнав банкрутом Миргородський завод будівельних матеріалів (код 03576338, Полтавська область, м. Миргород, вул. Хорольська, 46).

Відкрито ліквідаційну процедуру. Постанова від 11.10.2005 р., справа №7/93. Ліквідатором призначено Борових Ігоря Авнеровича, ліцензія АБ №216970 від 15.04.2005 р. Тел.: (0532) 566-712.

Претензії приймаються протягом місяця з дня публікації оголошення за адресою: 36042, м. Полтава, пров. Дружній, 1.

Господарським судом Житомирської області (10002, м. Житомир, майдан Путятинський, 3/65), ухвалою від 08.08.2005 р. порушено провадження у справі №7/83 «Б» про банкрутство Комунального підприємства «Горизонт» (13001, Житомирська область, смт. Романів, пров. Путіліна, 6, р/р 260052536, 2600210232, 260034884 АППБ «Аваль», МФО 311528, код 03343663).

Розпорядником майна комунального підприємства «Горизонт» призначено арбітражного керуючого Шведюк Людмилу Петрівну (ліцензія Міністерства Економіки України, серія АА №719856, 10025, м. Житомир, пров. Шкільний, 9, кв. 44, тел.: 33-15-55).

Заяви кредиторів приймаються протягом 30 днів з дня опублікування оголошення.

У відповідності до ст. 51 ЗУ «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» господарський суд м. Києва (01030, м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 44-Б) постановою від 20 жовтня 2005 р. по справі №15/680-б визнав банкрутом ТОВ «Маєток XXI сторіччя» (03062, м. Київ, вул. Академіка Туполєва, 4, ІПН 32856415) та відкрив ліквідаційну процедуру.

Ліквідатором призначено голову ліквідаційної комісії Денисенко Віктора Михайловича (03113, м. Київ, проспект Перемоги, 57 (10 поверх).

Заяви кредиторів приймаються протягом 30 днів від дня опублікування цього оголошення.

Господарським судом Тернопільської області (46000, м. Тернопіль, вул. Кн. Острозького, 14-»а») порушено справу про банкрутство:

- Відкрите акціонерне товариство «Теребовлянська фабрика ялинкових прикрас», справа №11/Б-664 від 29.09.2005 р. (адреса: Тернопільська область, м. Теребовля, вул. Шевченка, 3, ідент. код 00310580, р/р 26006000198001 в Теребовлянській філії АКБ «Надра», МФО 338705).

Розпорядником майна призначено Дідича Володимира Євгеновича (ліцензія серії АБ №116174 від 27.12.2004 р., адреса: 46001, м. Тернопіль, вул. Руська, 17).

Майнові вимоги кредиторів та заяви санаторів приймаються в місячний термін з дня опублікування оголошення.

Господарський суд міста Києва, 01030, м. Київ, вул. Богдана Хмельницького, 44-б, Постановою по справі № 43/778 від 13.10.2005 р. визнав банкротом товариство з обмеженою відповідальністю «КОЛОРИТ ОС-2» (адреса: 02099, м. Київ, вул. Ялтинська, 5-Б, код ЄДРПОУ 32344772), рах. 26007870 в КФАБ «Полтава Банк», МФО 322012, і відкриває ліквідаційну процедуру.

Ліквідатором призначено Бабич Світлану Вікторівну (адреса: 02152, м. Київ, вул. Серафимовича, 5, кв. 15).

Кредитори протягом місяця після опублікування даного оголошення можуть звернутись із заявою про визнання кредитором по справі до господарського суду м. Києва.

Фондом Держмайна України (наказ №2305 від 04.08.05 р.) прийнято рішення про ліквідацію ВАТ «Укрцинк» (ЄДРПОУ 00194317, 85102, Донецька обл., м. Костянтинівка, вул. Б. Хмельницького, 1).

Ліквідаційна комісія призначена наказом ФДМУ від 17.10.05 р. Вимоги кредиторів приймаються протягом 30 днів від дня публікації оголошення.

Господарський суд Дніпропетровської області (49600, м. Дніпропетровськ-27, вул. Куйбишева, буд. 1-а) 18.10.2005 р. по справі №Б24/74/05 постановив визнати Дочірнє підприємство «Промбуд-2» Відкритого акціонерного товариства «Будівельно-монтажна фірма «Дніпроважбуд» (юридична адреса: 52005, Дніпропетровська обл., Дніпропетровський р-н, смт. Ювілейне, вул. Радгоспна, 56; код ЄДРПОУ 30443009; п/р 2600530395502 у Новомосковському відділенні Промінвестбанку, м. Новомосковськ, МФО 305545) банкрутом і відкрив ліквідаційну процедуру.

Ліквідатором призначений арбітражний керуючий Гришин Михайло Анатолійович (ліцензія АБ №116283). Поштова адреса: 49027, м. Дніпропетровськ, вул. Куйбишева, буд. 1-а, к. 18. Тел.: (056) 370-96-17.

Господарським судом Вінницької області (21100, м. Вінниця, вул. Хмельницьке Шосе, 7) постановою від 11 жовтня 2005 року в справі №5/225-05 визнано банкрутом Кооперативне заготівельне виробниче об'єднання (коопзаготпрома) Хмільницької райспоживспілки (22000, м. Хмільник, вул. Привокзальна, 2), код ЄДРПОУ 01782039, р/р 26005010187001 та р/р 26004010188001, МФО 302333 в ВФ АТ «Укрінбанк» та відкрито ліквідаційну процедуру.

Ліквідатором призначено голову ліквідаційної комісії Голубенко Сергія Івановича (22000, м. Хмільник, вул. Леніна, 93).

Претензії кредиторів приймаються протягом 30 днів від дня опублікування оголошення.

Дніпропетровська філія Агентства з питань банкрутства (Організатор торгів) проводить повторні публічні торги (аукціон) з продажу єдиним комплексом інвентарних об'єктів майна підприємства-банкрута ВАТ «Нікопольський комбікормовий завод» (справа №Б26/106/03), яке розташоване за адресою: Дніпропетровська область, м. Нікополь, вул. Електрометалургів, 224 зі зниженням вартості майна на 30%.

Загальна характеристика об'єктів продажу: лот №1 - виробничий корпус, заг. пл. - 548,1 кв. м.; склад зерновий механічний, заг. пл. - 548,1 кв. м.; склад зерновий механічний, заг. пл. - 768,0 кв. м.; склад зерновий механічний, заг. пл. - 1152,0 кв. м.; склад зерновий механічний, заг. пл. - 1512,0 кв. м.; склад зерновий механічний, заг. пл. - 1260,0 кв. м.; склад зерновий механічний, заг. пл. - 1260,0 кв. м.; компресорна, заг. пл. - 48 кв. м.; склад солі та меду, заг. пл. - 504,0 кв. м.; лабораторія, заг. пл. - 264,0 кв. м.; склад силосний, заг. пл. - 540,0 кв. м.; будівля цеху фоц., заг. пл. - 144,0 кв. м.; будівля топки сушильні, заг. пл. - 160,0 кв. м.; забір з/б, довжина - 130,0 м.; асфальтова площадка, довжина - 720,0 м.; асфальтова площадка, довжина - 4290,0 м.; асфальтова площадка, довжина - 720,0 м.; зовнішня дорога, заг. пл. - 600,0 кв. м.; огорожа території, довжина - 150 м.; асфальтова площадка, довжина - 2000,0 м.; з/д шляхи, довжина - 1500,0 м. Початкова ціна за лотом №1 складає - 515 884,32 грн. в т. ч. ПДВ.

Гарантійні внески (5% від початкової ціни) та реєстраційний збір - 17 грн. перераховується на рахунки Організатора торгів: п/р 26008207280001 (для гарантійного внеску), п/р 26009207280000 (для реєстраційного збору) в ДФ АКІБ УкрСіббанк МФО 306856, код ЄДРПОУ 26252710 до **28.11.2005р.** включно. Заявки на участь в аукціоні приймаються до **28.11.2005р.** включно за адресою: 49000, м. Дніпропетровськ, вул. Комсомольська, б.48, кім. №3, з 9.00 до 18.00 (крім вихідних). З питань отримання додаткової інформації, ознайомлення з об'єктами та оформлення участі в аукціоні звертатися за тел. (056)744-19-31 та на сайті: www. bankrut. dp. ua

Публічні торги (аукціон) відбудуться **01.12.05р., о 12.00** за адресою: 49000, м. Дніпропетровськ, вул. Комсомольська, б.48, кім. №2.

Переможцем аукціону визнається той учасник, який запропонував найвищу ціну за об'єкт продажу. Результати публічних торгів (аукціону) оформлюються протоколом, який є підставою для укладення протягом 15 днів договору купівлі-продажу між покупцем та боржником.

Філія Державної госпрозрахункової установи Агентство з питань банкрутства у Запорізькій області та ліквідатор ВАТ „Мокрянський кам'яний кар'єр" повідомляють про проведення публічних торгів (аукціону) з реалізації майна підприємства-банкрота.

На публічні торги виставляється наступне майно, розташоване за адресою: м. Запоріжжя, Шевченківський р-н, пос. Будівників, вул. Загорська, 15:

Лот №1: Будівля їдальні, початкова ціна продажу 89064,00 грн., з ПДВ;

Лот №2: Сарай до житлового будинку, початкова ціна продажу 876,00 грн., з ПДВ;

Лот №3: Автошлях під'їзний, початкова ціна продажу 77567,00 грн., з ПДВ;

Лот №4: Причеп ОЗТП-9554, початкова ціна продажу 950,00 грн., з ПДВ;

Лот №5: Лінія ЛС-ТС, початкова ціна продажу 580,00 грн., з ПДВ;

Лот №6: Паровозне депо, початкова ціна продажу 44688,00 грн., з ПДВ;

Лот №7: Автомат для газ. води АТ-101СМ, початкова ціна продажу 185,00 грн., з ПДВ;

Лот №8: Водопровід питної води, початкова ціна продажу 8958,00 грн., з ПДВ;

Лот №9: Автошлях та площадки, початкова ціна продажу 18493,00 грн., з ПДВ;

Лот №10: Пішохідний тунель, початкова ціна продажу 11969,00 грн., з ПДВ;

Лот №11: Міст шляхопровідний (автомобільний), початкова ціна продажу 79051,00 грн., з ПДВ;

Лот №12: Автошлях до кар'єру, початкова ціна продажу 7436,00 грн., з ПДВ;

Лот №13: Міст шляхопровідний (пішохідний), початкова ціна продажу 20728,00 грн., з ПДВ;

Лот №14: Зварювальний апарат АДБ-3122, початкова ціна продажу 120,00 грн., з ПДВ;

Лот №15: Зварювальний апарат ПКТ, початкова ціна продажу 85,00 грн., з ПДВ;

Лот №16: Вітрина ВХС-1-01, початкова ціна продажу 365,00 грн., з ПДВ;

Лот №17: Комп'ютер, початкова ціна продажу 65,00 грн., з ПДВ;

Лот №18: Принтер, початкова ціна продажу 35,00 грн., з ПДВ;

Лот №19: Хвостове господарство, початкова ціна продажу 23510,00 грн., з ПДВ;

Лот №20: Під'їзний автошлях, початкова ціна продажу 25460,00 грн., з ПДВ;

Лот №21: Відсів (12450 куб. м), за ціною 5,18 грн. з ПДВ за 1 куб м. Вивезення за рахунок покупця. Початкова ціна продажу лота 64491,00 грн., з ПДВ.

Умови участі в публічних торгах (аукціоні) на сайті: www.bankrot.zp.ua та за телефонами: (0612) 64-39-01, (061) 220-42-07.

Публічні торги (аукціон) відбудуться 30 листопада 2005 р. о 12.00 за адресою: 69002, м. Запоріжжя, пр. Леніна, 77, оф. 95.

Офіційні правила участі у Всеукраїнській маркетинговій акції стимулювання збуту електробритв PHILIPS в Україні (надалі – акція).

1. Організатор акції

1.1. Організатором акції є ТОВ «Проспектс Україна» (далі - організатор), що діє в інтересах та на замовлення компанії Philips Austria GmbH Marketing and Sales DAP CEE, A-1101 Wien, Triester Strabe 64.

Місцезнаходження організатора: м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, буд. 120, кв. 1.

2. Участь в акції

2.1. До участі в акції запрошуються усі громадяни України, яким виповнилося 18 років, що придбали електробритву Philips (далі по тексту - учасники акції).

Учасниками акції не визнаються і в ній не мають права брати участь:

1) працівники та представники будь-якої компанії, залученої до проведення акції;

2) власники, працівники та представники підприємств (пунктів) роздрібної чи оптової торгівлі, що мають в асортименті електробритви Philips;

3) чоловік або дружина осіб, перелічених в пп. 1, 2; найближчі родичі (дитина, брат, сестра, батько, мати, дід, баба) осіб, перелічених в пп. 1, 2.

3. Тривалість акції і продукція, що бере в ній участь

3.1. Акція триватиме з 01 листопада 2005 року по 15 січня 2006 року включно (далі за текстом - "період проведення акції").

3.2. Продукція, яка бере участь в акції (далі за текстом - "акційна продукція"):

Електробритви Philips.

4. Головні та заохочувальні маркетингові заходи

4.1. Головні заходи:

- право на придбання за спеціальною ціною одного з 30 мобільних телефонів Philips Xenium 9@9e;
- право на придбання за спеціальною ціною одного з трьох плазмених телевізорів Philips 42PF7320;

4.2. Заохочувальні заходи:

- право на придбання радіоприймача Philips AE500 за спеціальною ціною.

4.3. Придбанням за спеціальною ціною є безготівкова оплата однієї гривні, в тому числі ПДВ, на поточний рахунок організатора акції.

4.4. Скористатися правом на придбання за спеціальною ціною учасники зможуть протягом періоду проведення акції.

5. Порядок участі в акції

5.1. Для участі в акції Учасник, який в період проведення акції, придбав акційну продукцію (електробритву Philips), повинен зробити наступні дії:

- отримати у продавця спеціальний купон, у якому продавцем вказується номер придбаної моделі, магазин у якому була придбана акційна продукція і І.П.Б продавця;
- заповнити купон, вказав у ньому своє ім'я, прізвище та по батькові, свою адресу, контактні телефони, дату народження;
- вирізувати з упаковки придбаної акційної продукції штрих-код, наклеїти його на заповнений купон, після чого покласти все у конверт та відправити простим листом за адресою Київ 01001 а/с Філіпс. Датою відправлення є дата, вказана на поштовому штемпелі шляхом розбірливо написати свої прізвища. Модель електробритви повинна співпадати із надісланим штрих-кодом.

До участі в акції допускаються листи, в яких міститься штрих-код с номером моделі та вся інформація відповідно до цього пункту, що відправлені в період проведення акції.

У разі відсутності у продавця спеціального купону, Учаснику для участі в маркетинговій акції досить відіслати лише штрих-код с номерам моделі, та лист в якому вказати своє ім'я, прізвище та по батькові, свою адресу, контактні телефони, дату народження.

5.2. **Номер телефону гарячої лінії: 8-800-300-0-360.** За цим номером можна отримати детальну інформацію про умови акції. Всі дзвінки за вказаним номером зі стаціонарних телефонів у межах України є безкоштовними. Гаряча лінія працює цілодобово без вихідних (з 20:00 до 09:00 працює автовідповідач).

5.3. Переможців акції, які отримають право на застосування до них головних маркетингових заходів, буде визначено з числа учасників акції, які надіслали вирізані штрих-коди.

5.4. Визначення п'ятдесяти учасників акції, які отримають право згідно із п.4.1. Правил, відбудеться в закритому порядку в присутності нотаріуса "30" січня 2006 року. Результати будуть розміщені **на сайті www.philips.ua** та у газеті «Голос України» від "8" лютого 2006 року.

5.5. Прізвища та імена учасників акції, які отримали право на застосування до них головних маркетингових заходів, будуть оголошені "30" січня 2006 року.

6. Умови застосування маркетингових заходів

6.1. Головних маркетингових заходів

6.1.1. Осіб, які отримують право на застосування до них головних маркетингових заходів, буде визначено спеціальною комісією в присутності нотаріуса шляхом випадкової вибірки серед учасників акції, які надіслали конверти зі штрих-кодом.

6.1.2. Надання учаснику акції, який став переможцем, права скористатися головним маркетинговим заходом здійснюється представником Організатора акції за адресою м. Київ, пров. Бехтерівський, 4в, за умови його особистої присутності у встановлені організатором або іншою уповноваженою організатором особою час та місця, за наявності чинного паспорта громадянина України, довідки про присвоєння йому ідентифікаційного номера, касового чека, що засвідчує придбання акційної продукції в період проведення акції, та документа, що засвідчує сплату спеціальної ціни у встановленому порядку. Про день проведення головних заходів учаснику акції повідомляють за допомогою телеграми або листа. Повідомлення здійснюється за адресою, зазначеною на конверті, надісланому учасником для участі в акції. Учасник акції зобов'язаний бути у встановленому Організатором місці для застосування до нього головних заходів у день, визначений Організатором або уповноваженою ним особою. У випадку відсутності учасника акції у встановленому Організатором місці буде вважатись, що учасник відмовляється від права скористатися головним заходом. При цьому головний захід втрачає свою юридичну силу.

6.1.3. Учасник акції має право відмовитись від застосування щодо нього головного заходу шляхом направлення відповідного листа на адресу організатора протягом 7 календарних днів з моменту, коли він дізнався або повинен був дізнатись про отримання відповідного права.

6.1.4. У випадку, якщо учасник акції з яких-небудь причин не може отримати відповідні права особисто чи через уповноважену ним особу на підставі оформленої відповідно до законодавства довіреності, він не має права передати/поступитися своїми правами щодо застосування до нього заходів третій особі. У такому випадку заходи не застосовуються ні до кого.

6.2. Заохочувальних заходи

6.2.1. До всіх учасників акції, від яких надійде конверт, де міститиметься штрих-код та вся інформація, надана відповідно до умов акції, застосовуються заохочувальні заходи. Придбана за спеціальною ціною продукція згідно із п.4.2. Правил розсилається поштою.

6.2.2. Один учасник акції може отримати необмежену кількість заохочувальних заходів за умови надісання відповідної кількості конвертів, в яких міститиметься штрих-код та вся інформація, надана відповідно до умов акції.

7. Інші умови

7.1. Організатор не несе відповідальності за достовірність наданої учасниками акції інформації щодо контактів з ними.

7.2. Маркетингові заходи не мають грошового еквіваленту, і обміну та поверненню не підлягають.

7.4. Беручи участь в акції, учасники акції погоджуються, що у випадку застосування щодо них маркетингових заходів їхні імена, фотографії та адреси можуть публікуватись і використовуватись організатором у друкованих, аудіо- та відеоматеріалах, на web-сайті організатора чи будь-якої компанії, залученої до проведення цієї акції. При цьому учасники акції не отримуватимуть будь-якого відшкодування та/або винагороди за використання їхніх імен і/або фотографій і/або адрес організатором у друкованих, аудіо- та відеоматеріалах, на web-сайті організатора чи будь-якої компанії, залученої до проведення акції.

7.5. Організатор не несе відповідальності, якщо учасник акції не може скористатися маркетинговими заходами у зв'язку з відсутністю в нього необхідних документів. Також організатор не несе відповідальності за умов відсутності учасника акції чи неможливості його повідомлення впродовж 14 календарних днів після завершення акції.

7.6. Організатор не несе відповідальності за будь-які помилки чи затримки в роботі пошти.

7.7. Всі учасники акції, беручи в ній участь, погоджуються з цими правилами та зобов'язуються дотримуватись і виконувати їх.

7.8. Усі результати акції остаточні й оскарженню не підлягають.

PHILIPS

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення оголошує конкурс на отримання ліцензії на телерадіомовлення (користування каналами мовлення) з використанням вільних каналів та частот

№ п/п	Область	Населений пункт	Канал, частота	Потужність, кВт	Направленість антени	Обсяг мовлення	Максимальний грошовий ліцензійний збір, грн
1. Телебачення							
1	АР Крим	Сімферополь	47	0,1	спрямована	24 години на добу	16213–80
2	АР Крим	Джанкой	27	0,1	спрямована	24 години на добу	16213–80
3	Волинська	Луцьк	60	1	спрямована	24 години на добу	92634–60
4	Дніпропетровська	Кривий Ріг	59	2	спрямована	24 години на добу	121951–20
5	Житомирська	Житомир	39	1	спрямована	24 години на добу	92634–60
6	Кіровоградська	Кіровоград	60	1	спрямована	24 години на добу	92634–60
7	Луганська	Луганськ	64	1	спрямована	24 години на добу	92634–60
8	Львівська	Львів	27	1	неспрямована	24 години на добу	92634–60
9	Полтавська	Кременчук	60	0,5	спрямована	24 години на добу	38576–40
10	Полтавська	Полтава	58	0,5	спрямована	24 години на добу	38576–40
11	Сумська	Суми	60	1	спрямована	24 години на добу	92634–60
12	Херсонська	Херсон	28	1	спрямована	24 години на добу	92634–60
13	Хмельницька	Хмельницький	64	1	спрямована	24 години на добу	92634–60
14	Черкаська	Буки	59	0,2	спрямована	24 години на добу	36014–40
15	Черкаська	Умань	58	0,1	спрямована	24 години на добу	16213–80
2. Радіомовлення							
1	АР Крим	Севастополь	87,7	0,5	спрямована	24 години на добу	29426–40
2	АР Крим	Сімферополь	88	1	спрямована	24 години на добу	47506–80
3	Вінницька	Вінниця	90,5	0,5	спрямована	24 години на добу	29426–40
4	Житомирська	Житомир	104,9	1	спрямована	24 години на добу	47506–80
5	Запорізька	Оріхів	100,1	0,1	неспрямована	24 години на добу	24558–60
6	Запорізька	Енергодар	101,7	0,1	неспрямована	24 години на добу	24558–60
7	Кіровоградська	Кіровоград	107,2	0,5	спрямована	24 години на добу	29426–40
8	Львівська	Львів	91,5	1	спрямована	24 години на добу	47506–80
9	Миколаївська	Миколаїв	100,8	1	спрямована	24 години на добу	47506–80
10	Полтавська	Полтава	99,5	0,5	спрямована	24 години на добу	29426–40
11	Сумська	Суми	90,3	1	спрямована	24 години на добу	47506–80
12	Харківська	Харків	107,9	0,5	спрямована	24 години на добу	29426–40
13	Херсонська	Херсон	99,4	1	спрямована	24 години на добу	47506–80
14	Чернігівська	Чернігів	106,3	0,5	спрямована	24 години на добу	29426–40
3. Ефірно–кабельні системи типу "Телевізійне село"							
1	Дніпропетровська	Васильківка	12 ДМХ каналів	по 0,0005	спрямована	24 години на добу	1700–00
2	Житомирська	Бердичів	4 ДМХ канали	по 0,0005	неспрямована	24 години на добу	1700–00
3	Сумська	Шостка	2 ДМХ канали	по 0,0005	неспрямована	24 години на добу	1700–00
4	Сумська	Глухів	6 ДМХ каналів	по 0,0005	неспрямована	24 години на добу	1700–00
5	Сумська	Кролевець	5 ДМХ каналів	по 0,0005	неспрямована	24 години на добу	1700–00
6	Сумська	Буринь	5 ДМХ каналів	по 0,0005	неспрямована	24 години на добу	1700–00
7	Чернігівська	Семенівка	13 ДМХ каналів	по 0,0005	спрямована	24 години на добу	1700–00
8	Чернігівська	Ічня	14 ДМХ каналів	по 0,0005	спрямована	24 години на добу	1700–00

Розповсюдження програм з використанням вищезазначених частотних присвоєнь здійснюється: до 1.01.2008 року із застосуванням аналогового методу модуляції, після 1.01.2008 року - цифрових методів модуляції.

Заяви на участь у конкурсі приймаються з 12 грудня 2005 року до 18.00 години 10 січня 2006 року включно за адресою: м. Київ, вул. Прорізна, 2 Ліцензійно-реєстраційне управління, т. 270-55-34

Дніпропетровська філія Агентства з питань банкрутства (Організатор торгів) проводить публічні торги (аукціон) з продажу майна підприємства-банкрута ВАТ "Тернівське ШБУ №3 ДХК Дніпрошахтобуд" (справа №Б26/68/99), розташованого за адресою: Дніпропетровська область, м. Тернівка, вул. Польова, 4. Лот №1 - 2-гий поверх адміністративно-побутового корпусу, площа - 368,9 кв. м., початкова ціна - 27852 грн. 00 коп. без ПДВ. Лот №2 - 3-тій поверх адміністративно-побутового корпусу, площа - 373,5 кв. м., початкова ціна - 28199,00 грн. без ПДВ. Умови публічних торгів (аукціону), визначені комітетом кредиторів боржника:

1. Покупець, визначений за результатами публічних торгів (аукціону), зобов'язаний здійснити розрахунки з продавцем за придбане майно на протязі 10 банківських днів з моменту підписання договору купівлі-продажу;

2. Сплата послуг БТІ, пов'язаних з оформлення договору купівлі-продажу, та послуг з його нотаріального оформлення, у тому числі сплата державного мита та збору в Пенсійний фонд України повинна здійснюватися за рахунок покупця.

Гарантійні внески (5% від початкової ціни) та реєстраційний збір - 17 грн. перераховується на рахунки Організатора торгів: п/р 26008207280001 (для гарантійного внеску), п/р 26009207280000 (для реєстраційного збору) в ДФ АКІБ УкрСіббанк МФО 306856, код ЄДРПОУ 26252710 до **28.11.2005р.** включно. Заявки на участь в аукціоні приймаються до **28.11.2005р.** включно за адресою: 49000, м. Дніпропетровськ, вул. Комсомольська, б.48, кім. №3, з 9.00 до 18.00 (крім вихідних). З питань отримання додаткової інформації, ознайомлення з об'єктами та оформлення участі в аукціоні звертатися за тел. (056)744-19-31, (0562) 38-90-59 та на сайті: www.bankrut.dp.ua

Публічні торги (аукціон) відбудуться **01.12.05р.,** о **10.00** за адресою: 49000, м. Дніпропетровськ, вул. Комсомольська, б.48, кім. №2.

Переможцем аукціону визнається той учасник, який запропонував найвищу ціну за об'єкт продажу. Результати публічних торгів (аукціону) оформлюються протоколом, який є підставою для укладання протягом 15 днів договору купівлі-продажу між покупцем та боржником.

Постановою Господарського суду Запорізької області від 10.10.2005 р. по справі №25/78 - Приватне підприємство „Кур'єрсько-консультативна компанія „Прес-Сервіс", розташоване за адресою: 69095, м. Запоріжжя, пр. Леніна, 105 (код ЄДРПОУ - 30921005), визнано банкрутом та відкрита ліквідаційна процедура.

Ліквідатором призначено арбітражного керуючого Клименко О.Ю., ліцензія АА №783152.

Претензії кредиторів приймаються протягом 30 днів з дня опублікування оголошення за адресою: 69002, м. Запоріжжя, пр. Леніна, 77, оф. 95

Філія Державної госпрозрахункової установи Агентство з питань банкрутства у Запорізькій області та ліквідатор ТОВ "Світ-Фарм" повідомляють про проведення публічних торгів (аукціону) з реалізації майна підприємства-банкрута.

На публічні торги виставляється наступне майно:

Лот №1: Комплекс індукційної електропічі ИЧКМ-16/0,8-И1. Початкова ціна продажу 238720,00 грн., з ПДВ;

Умови участі в публічних торгах (аукціоні) на сайті: www.bankrot.zp.ua та за телефонами: (0612) 64-39-01, (061) 220-42-07.

Публічні торги (аукціон) відбудуться 01 грудня 2005 р. о 12.00 за адресою: 69002, м. Запоріжжя, пр. Леніна, 77, оф. 95.

Ухвалою господарського суду Миколаївської області (54009, Миколаївська область, м. Миколаїв, вул. Адміральська, 22) від 11 жовтня 2005 р. по справі № 5/228/05 порушено провадження у справі про банкрутство Сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Добренське», код ЄДРПОУ 01529837 (юридична адреса: 56156, Миколаївська область, Баштанський район, с. Добре, п/р № 26009301432842 в АК «Промінвестбанк», МФО 326438). Розпорядником майна призначено Шульгу Дмитра Леонідовича (Миколаївська область, м. Миколаїв, вул. Ракетна, 35, ліцензія АА № 783150 від 13.05.2004 р.). Заяви кредиторів приймаються протягом тридцяти днів від дня опублікування даного оголошення.

Філія ДГУ Агентство з питань банкрутства в Донецькій області та керуючий санацією **ВАТ "Краматорський холодокомбінат"**, повідомляють про проведення конкурсу з продажу активів. На конкурс виставляється цілісний майновий комплекс (будівлі, споруди, обладнання, інвентар та запаси) ВАТ "Краматорський холодокомбінат", який розташован за адресою: м. Краматорськ, вул. Щербакова. 2, початкова ціна продажу - 802897,00 грн., у т.р. ПДВ, гарантійний внесок-40144,85 грн. З фіксованими умовами конкурсу та технічною характеристикою об'єкту можна ознайомитись у організатора конкурсу. Гарантійний внесок у розмірі 5% від початкової ціни реалізуемого майна та реєстраційний збір для реєстрації учасників конкурсу - 17,00 грн. перераховуються на р/р. 260077397 в ДОД АППБ "Аваль" м. Донецька, МФО 335076, ОКПО 26252727, Філії ДГУ Агентство з питань банкрутства в Донецькій області. Для участі у конкурсі необхідно надати письмову заяву та конкурсну пропозицію організатору конкурсів Філії ДГУ Агентство з питань банкрутства в Донецькій області, розташованому за адресою: м. Донецьк, пр-т Комсомольський, 8. Строк надання заяв 25 календарних днів із дня публікації у газеті по 25 листопада 2005р. включно. Конкурс відбудеться після 30 календарних днів із дня публікації інформації 01 грудня 2005р., у Філії ДГУ Агентство з питань банкрутства в Донецькій області об 1100 год. за адресою: м. Донецьк, пр-т Комсомольський, 8. Переможець конкурсу на підставі затвердженого протоколу конкурсу укладає договір купівлі - продажу з керуючим санацією ВАТ "Краматорський холодокомбінат". Довідки за телефонами: 304-77-83, 304-37-21 та на сайті: bankruptcy.region.dn.ua

---

1. Замовник торгів: **" ВАТ ЕК " Севастопольенерго" код ЄДРПОУ 05471080**

1.1.Поштова адреса: **99040 м. Севастополь, вул. Хрустальова,44**

1.2. Контактні:

Телефон **(0692) 46 87 18** Факс **(0692) 55 33 14**

2. Інформація про товари (товари, роботи,послуги), що закуповуються:

Вибір виконавця робіт :

-По лоту №1 "Будівництво КЛ-6 кВ „ПС 5 - РП "Омега 2" в м. Севастополь;

-По лоту №2 "Будівництво КЛ-6кВ " ТП-6/0,4кВ - ТП-1107" та "ТП-6/0,4кВ - ТП-138" в м.Севастополь.

3. Оголошення про проведення торгів було опубліковане у газеті "Голос України" від 04 жовтня 2005 року №186.

4. Дата акцепту тендерної пропозиції,що визнана найкращою 25 жовтня 2005 року.

5. Вартість договору про закупівлю (з урахуванням ПДВ):

-по лоту №1-2128920 грн.

-по лоту №2-493775 грн.

6. Інформація про переможця торгів :

-по лоту №1:

Товариство з обмеженою відповідальностю "Чорноморенергоспецмонтаж"

65104,м.Одеса, вул.Ильфа і Петрова 18а

т/ф (048)746-91-79,746-94-63

-по лоту №2:

Товариство з обмеженою відповідальностю "ВОСХОД"

99055,м.Севастополь,вул.Хрусталева, буд.173, кв.13

т/ф 46-62-01,45-29-76

Господарським судом Вінницької області (21036, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 7) порушено справу № 10/172-05, про банкрутство Сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Немирівське» (22852, Вінницька область, Немирівський район, с. Бугаків, Код ЄДРПОУ 05413947, р/р 26003779 в АППБ «АВАЛЬ» м. Вінниця, МФО 302247).

Розпорядником майна призначено Тушевського Анатолія Вячеславовича (ліцензія АБ № 176044 від 02.06.05 р., 22325, Вінницька область, Літинський район, с. Журавлівка, вул. Революційна, 2).

Заяви кредиторів до боржника приймаються протягом одного місяця з дня опублікування оголошення.

Постановою Господарського суду Кіровоградської області від 31.08.2005 р. по справі №10/119 (25006, м. Кіровоград, вул. Луначарського, 29) Відкрите акціонерне товариство «Знам'янське АТП-13542» (27400, м. Знам'янка Кіровоградської області, код ЄДРПОУ 03117412) визнано банкрутом та відкрито ліквідаційну процедуру.

Ліквідатором призначено Кноблох Ірину Вікторівну, ліцензія АА №719895 від 12.03.2004 р., адреса: м. Кіровоград, вул. Тімірязєва, кв. 8.

Постановою Господарського суду міста Києва від 19.10.2005 р. по справі за №43/800 ТОВ «Карпат-Ресурс-Проект», що знаходиться за адресою: місто Київ, пр-т А. Навої, 76, код ЄДРПОУ №32106890 визнано банкрутом та відкрита ліквідаційна процедура.

Ліквідатором призначено арбітражного керуючого Мельника Михайла Петровича (ліцензія: серія АА №783232 від 11.06.04 р.) Адреса: м. Київ, вул. Кудряшова, 5, кв. 129.

Претензії кредиторів приймаються протягом одного місяця з дня опублікування оголошення.

Постановою Господарського суду Київської області (01032, м. Київ, вул. Комінтерну, 16) по справі №101/14б-2005 від 06.10.2005 р. Товариство з обмеженою відповідальністю «Укрімпорт» (Київська область, Білоцерківський район, смт. Терезине, вул. Шкільна, 4-а, код 32142829, п/р 26009010512091 в Київському філіалі АКБ «Укрсоцбанк», МФО 322012) визнано банкрутом та відкрита ліквідаційна процедура.

Постановою від 06.10.2005 р. ліквідатором Товариства з обмеженою відповідальністю «Укрімпорт» призначено арбітражного керуючого Гусара І. О. (ліцензія №719858 від 04.03.2004 р.), поштова адреса: 01030, Київ, а/с 29, тел./факс: (044) 236-11-17.

До відома акціонерів

Повідомлення ЗАТ «ІНДАР»

повідомляє, що 16.12.2005 р. о 15 годині відбудуться чергові загальні збори акціонерів за адресою: м. Київ, вул. Зрошувальна, 5 з наступним порядком денним:

1. Звіт Правління про підсумки фінансово-господарської діяльності Товариства за 2004 рік.
2. Звіт Спостережної Ради за 2004 рік.
3. Звіт Ревізійної комісії за 2004 рік.
4. Розподіл прибутку Товариства за 2004 рік та затвердження плану використання прибутку, що залишається у розпорядженні Товариства.
5. Про зміни в складі Спостережної ради та Ревізійної комісії ЗАТ «ІНДАР».
6. Про обрання Правління ЗАТ «ІНДАР».
7. Про внесення змін та доповнень до Статуту Товариства.
8. Про ліквідацію Представництва ЗАТ «ІНДАР» у м. Курськ (РФ).

Реєстрація акціонерів буде проводитись з 14 до 15 години за місцем проведення зборів. Для реєстрації потрібні: документ, що посвідчує особу або належним чином оформлене доручення на право участі у зборах та підписання змін та доповнень до статутних документів.

Постановою Господарського суду Запорізької області від 12.10.2005 р. по справі №25/211 **Приватне підприємство "Високі технології"**, розташоване за адресою: 70000, Запорізька область, м. Вільнянськ, вул. Бочарова, 22/45 (код ЄДРПОУ - 32355538) визнано банкрутом та відкрита ліквідаційна процедура.

Ліквідатором призначено арбітражного керуючого Деревянко Данила Валерійовича (ліцензія № АА № 783002), адреса: 70000, м. Вільнянськ, вул. Леніна, 51, кв. 12.

Претензії кредиторів приймаються протягом 30 днів з дня опублікування оголошення

Господарським судом Запорізької області визнані банкрутами та відкриті ліквідаційні процедури щодо наступних підприємств:

1) постановою від 04.04.05 р. по справі №19/71 - **ТОВ "Колер, ЛТД"**, розташоване за адресою: 70441, Запорізька область, с. Біленьке, вул. Леніна, 18-А (код ЄДРПОУ - 23290383);

2) постановою від 28.04.05 р. по справі №19/91 - **ТОВ "Техніка"**, розташоване за адресою: 70100, Запорізька область, смт. Новомиколаївка, вул. Леніна, 28 (код ЄДРПОУ - 25483057);

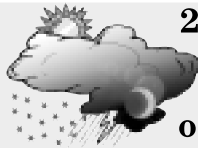
3) постановою від 30.05.05 р. по справі №19/107 - **ВАТ "Кам'янсько-Дніпровський консервний завод",** Запорізька область, м. Кам'янка-Дніпровська (код ЄДРПОУ - 00374077).

Ліквідатором призначено Верещака М.Г. (ліцензія Мінекономіки АА № 669674 від 04.09.03 р.).

Претензії приймаються протягом місяця заказною поштою за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Костянтина Великого, буд.. 16, кв. 16, тел. 8(0612) 69-29-63

СПОРТ

ВІВТОРОК, 1 ЛИСТОПАДА 2005 ■ № 206 (3706)

2 листопада в Україні переважно без опадів, лише в південних та східних областях місцями, а в Криму повсюди — дощі. Температура вночі поступово підвищиться від 4 градусів морозу до 2 тепла (у північних та центральних областях морози послабшають — +1—6 градусів), удень в Україні — 5—9 тепла

Вісті звідусіль

Спортивна гімнастика. Шотландія. Міжнародний турнір «Гран-прі Глазго» (один з етапів Кубка світу). У вільних вправах у жінок Аліна Козич посіла друге місце з результатом 9,225 бала. Перше і третє місця вибороли представниці Великої Британії, відповідно Бет Твіддл (9,475) і Міоген Кайрнс (9,175).

Шахи. Сьогодні в Ізраїлі розпочинається командний чемпіонат світу. Збірна України — чинний чемпіон (титул здобуто 2001 року) — захищатиме своє високе звання. Тренер українського колективу Володимир Тукмаков назвав склад команди: Іванчук, Пономарьов, Волокітін, Моісеєнко, Ельянов, Карякін.

Окрім наших шахістів, у турнірі братимуть участь збірні Вірменії, Грузії, Ізраїлю, Куби, США, Росії і дві команди Китаю — чоловіча і ... жіноча. З'ясувалося, в регламенті чемпіонату є таке положення, що до участі в ньому допускається і жіноча збірна —переможниця Олімпіади. Фахівці вважають, що це недоречність. Адже китаянки вочевидь поступаються суперникам протилежної статі і будуть постачальниками очок.

Баскетбол. Чемпіонат України. Суперліга. Чоловіки. 29 жовтня. «Будівельник» — «Азовмаш». 78:92. БК «Київ» — «Кривбас Баскет Люкс». 106:68. «Дніпро» — «Львівська політехніка». 107:104. СК «Маріуполь» — «Пульсар». 79:59. «Сумихімпром» — МБК «Одеса». 87:77. «Хімік» — МБК «Миколаїв». 98:69.

Футбол. Екс-наставника «Дніпра» Євгена Кучеревського призначено спортивним директором команди «Дніпро». Нагадаємо, що нещодавно Євген Мефодійович вирішив не продовжувати з клубом контракт і подав у відставку.

Перша ліга. 13-й тур. 29—30 жовтня. «Динамо-ІгроСервіс» — «Геліос». 2:2. «Нафтовик-Укрнафта» — «Динамо-2». 2:0. «Шахтар-2» — «Зоря». 1:2. «Поділля» — «Борисфен». 1:0. ЦСКА — «Оболонь». 1:2. «Спартак» (Суми) — «Енергетик». 2:1. «Сталь» — ФК «Бершадь». 2:1. «Спартак» (Івано-Франківськ) — «Карпати». 0:2. «Газівник-Скала» — «Кримтеплиця». 2:0. **Лідирують:** «Зоря» — 35 очок, «Карпати» — 32, «Оболонь» — 26.

***

Як відомо, груповий відбірний турнір юніорського чемпіонату Європи (U-17), який проходив у Києві, вивів до наступного раунду збірні Ірландії та Італії. Українська збірна посіла третє місце. Але по закінченні відбірних турнірів у всіх групах українцям поталанило. І вони таки продовжать виступи в цьому змаганні, бо виявилися кращими серед 12 команд, які посіли третє місце.

Навесні наступного року в сімох відбірних групах 28 команд визначать переможців, які пробʼються до фінальної частини чемпіонату Європи, котра відбудеться в Люксембурзі. Жеребкування груп — 30 листопада. Тоді ми дізнаємося, хто буде суперниками збірної України.

***

Чергові матчі у своїх чемпіонатах зіграли суперники «Дніпра» і «Шахтаря» в розіграші Кубка УЄФА. **Англія.** «Міддлсбро» — «Манчестер Юнайтед». 4:1 (Мендьєта, 2, 78, Хассельбайнк, 25, Якубу, 45 — Рональдо, 90). **Німеччина.** «Штутгарт» — «Герта». 3:3 (Любоя, 51, Каку, 65, Гомес, 83 — Каїро, 8, Рафаель, 67, Марцеліно, 75).

Хокей. Відкритий чемпіонат Білорусі. 20-й тур. Київський «Сокіл» удома переміг клуб «Вітебськ» — 2:0. Голи на рахунку Василя Полоницького та Сергія Харченка. Свій наступний матч кияни зіграють сьогодні у столиці Латвії з ХК «Рига-2000».

■ ФОТОФАКТ

Львів. Тут відбувся міжнародний турнір з професіонального боксу. Головний поєдинок — титульний бій за звання чемпіона Східної Європи (ЕЕАА) у ваговій категорії до 69,9 кг — виграв львівʼянин Роман Джуман.

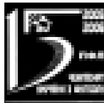
На знімку: поєдинок львівʼянина Василя Кондора (праворуч) і білоруса Сергія Караневича, який виграв українець.

Фото УНІАН.

Сторінку підготував Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Попереду — подія головна

Футбол. Чемпіонат країни. **Вища ліга.** 14-й тур. 30 жовтня.

«Чорноморець» — «Шахтар». 0:1. 15 000 глядачів. **Гол:** Брандао, 61.

«Динамо» — «Таврія». 2:0. 7 000. Клебер, 14, Рінкон, 57.

«Металіст» — «Закарпаття». 4:1. 7 000. Бордіян, 30, Слюсар, 33, Валяєв, 44, Мдракович, 80 — Рижих, 8.

«Іллічівець» — «Сталь». 3:0. 8 500. Платонов, 10, Левига, 20, Кривошеєнко, 58 (п).

«Ворскла» — «Арсенал». 2:0. 3 000. Главіна, 41, Цуррі, 48.

«Металург» Д — «Металург» Зп. 0:0. 1 000.

«Волинь» — «Кривбас». 3:0. 7 850. Сачко, 28, 49, Пищур, 76.

«Дніпро» — ФК «Харків». 2:0. 2 500. Костишин, 34, Семочко, 76.

	В	Н	П	М	О
«Шахтар»	**12**	**2**	**0**	**33—5**	**38**
«Динамо»	**11**	**3**	**0**	**34—7**	**36**
«Чорноморець»	**7**	**3**	**4**	**20—12**	**24**
«Іллічівець»	7	3	4	15—15	24
«Металіст»	7	2	5	21—22	23
«Волинь»	7	2	5	22—25	23
«Металург» Д	5	6	3	19—11	21
ФК «Харків»	5	3	6	21—19	18
«Ворскла»	4	4	6	14—19	16
«Дніпро»	4	3	7	11—15	15
«Таврія»	4	2	8	11—19	14
«Арсенал»	3	5	6	12—19	14
«Сталь»	3	5	6	9—21	14
«Кривбас»	3	4	7	8—13	13
«Металург» Зп	**2**	**4**	**8**	**14—25**	**10**
«Закарпаття»	**1**	**3**	**10**	**6—23**	**6**

Либонь, варто відзначити домашню перемогу «Дніпра». Впритул наблизилися до лідерів маріупольці. А самі фаворити свої матчі виграли. Та якщо динамівці досить легко здолали сімферопольців, то «Шахтареві» перемога в Одесі далася важко. «Чорноморець» із першої і до останньої хвилини дій потужно і жорстко.

Тепер усі чекають 7 листопада. Ні, параду не буде. А от головні претенденти на чемпіонський титул — «Шахтар» і «Динамо» — саме того дня зустрінуться в Донецьку. Мабуть, це і стане головною подією першої половини футбольного сезону в нашій країні.

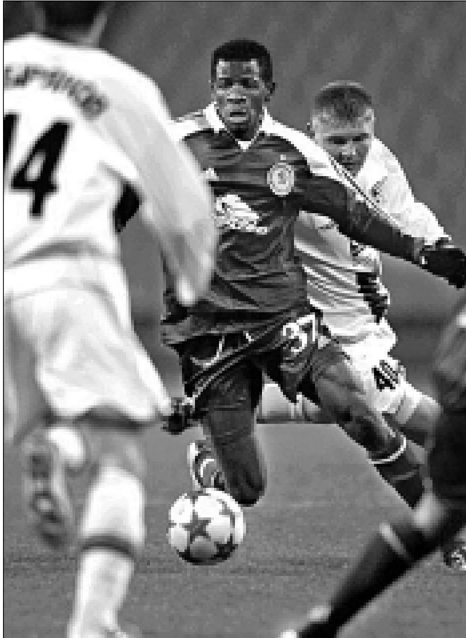

Фото Андрія ЛУКАЦЬКОГО.

Олег БЛОХІН: «Вберуся Дідом Морозом»

Навесні нинішнього року Олег Блохін уперше побував у київській школі-інтернат № 21 для дітей-сиріт, що у Пущі-Водиці. Тоді Олег Володимирович пообіцяв завітати до своїх нових друзів, коли національна збірна України завершить відбірний цикл до чемпіонату світу—2006.

Популярний у минулому гравець, а нині тренер слова свого дотримав. Під час канікул декотрі з вихованців інтернату, хто має родичів, подалися в гості. І можуть пошкодувати, що не були присутні на зустрічі з Блохіним. Було дуже цікаве й задушевне спілкування. Хоча «зірковий» друг привіз із десяток ящиків та коробок з солодощами і фруктами. Вистачить усім.

А ще знаменитий гість інтернатівців разом з генеральним директором «Фанклубу Олега Блохіна» Ігорем Панфіловим вручив дітям і їхньому старшому вихователю Миколі Дмитровичу Малинському суперсучасні компʼютерні приставки і сто дисків з іграми. Ото було радості!

— З вами я зустрічаюся з великим бажанням, дорогі діти, — сказав Олег Блохін. — Чим зможу допомагатиму вам і надалі. У мене також колись були чудові педагоги. Без них я в житті нічого не досяг би. Гадаю, що й ви любите своїх учителів, а вони — вас. А тепер чесно скажіть мені: ті з вас, хто грає у футбол, не дуже добре вчаться?

— Ні, це не так, — дружно відповів зал.

Затим школярі розпитували Олега Блохіна. Один хлопчик поцікавився, як стати воротарем.

Легендарний форвард був трохи здивований таким запитанням. Але швидко знайшов відповідь.

— Чомусь усі неодмінно хочуть бути нападниками, забивати мʼячі. Хоча, зізнаюся, мене, маленького, дорослі хлопці у дворі під час футбольних баталій ставили у ворота. Та коли підріс, змінив амплуа. А щоб стати воротарем, треба мати специфічні якості.

— А чи приїде до нас Шевченко?

— Андрій також допомагає дітям-сиротам, опікується школою-інтернатом у Переяслав-Хмельницькому. Обовʼязково запитаю в нього, чи завітає і до вас. Однак обіцяти за нього не можу. Втім, можливо, колись і приїдемо до вас разом із Андрієм.

— Як ви самі навчалися?

— Навіть і не знаю, хто вигадав, що, мовляв, Блохін не міг похвалитися успіхами у школі. Це неправда. Я, звичайно, особливо не виділявся. Але й задніх не пас. Був такий собі міцний середній учень...

— Коли приїдете до нас знову?

— Гадаю, це буде під Новий рік. Це для мене найкраще свято, коли всією сімʼєю сідаємо за святковий стіл. Отже, готуйте ялинку. А я, можливо, вберуся Дідом Морозом і приїду до вас. І посвяткуємо.

Прощаючись з дітьми, Олег Володимирович побажав їм приємно догуляти канікули, добре відпочити і з новими силами розпочати нову навчальну чверть.

***

Тренера збірної до інтернату супроводжувала ціла команда представників ЗМІ. Тому не обійшлося без імпровізованої прес-конференції.

— Ви сказали, що в цій школі приємно пахне фарбами. Отже, тут відбувається якийсь ремонт. Він і в збірній іде. Про що йдеться?

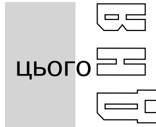
— Я мав на увазі, що попереду копітка робота. Насамперед треба вирішити чимало організаційних питань. Не можу тепер казати про те, хто залишиться у збірній. Знову кажу, що двері до команди ні для кого не зачинені. Однак нікому не гарантую місця в ній, навіть Шевченкові.

— Це вже остаточно, що не відбудеться контрольна зустріч збірної у листопаді?

— Так, я одразу був проти такого поєдинку. Ліпше 12 і 16 листопада зіграти матчі національних змагань. А вже після грудневого жеребкування груп чемпіонату світу, коли стануть відомі наші суперники в Німеччині, можна говорити про спаринг-партнерів. До речі, нам уже пропонують зіграти збірні Аргентини, Еквадору, Парагваю та Саудівської Аравії.

— Як на вашу думку, чи не вплине відставка Євгена Кучеревського на гравців збірної з «Дніпра» —базового колективу національної команди?

— Чекайте, а хто вам сказав, що «Дніпро» є базовою командою? Ніколи такого не було. Не сперечатимуся, викликав багатьох дніпропетровців. Та в «основі» на поле виходило не більше двох-трьох. Якби одночасно грали сім футболістів, тоді інша річ...

1 ЛИСТОПАДА

■ 1848 р. У Львові спалахнуло збройне повстання, придушене австрійськими властями. ■ 1885 р. Народився Костянтин Хохлов, актор і режисер. У 1938—54 рр. очолював Київський театр ім. Лесі Українки. ■ 1918 р. Проголошено Західно-Українську Народну Республіку. ■ 1922 р. У Туреччині скасовано султанат. Кінець Османської імперії. ■ 1944 р. Помер Андрей Шептицький, митрополит греко-католицької церкви, активний борець із більшовизмом.

Редактор номера Сергій ДЕМСЬКИЙ.

Редколегія:
Леонід **БРОВЧЕНКО,**
Анатолій **ГОРЛОВ,**
Сергій **ДЕМСЬКИЙ,**
Віталій **ЖЕЖЕРА,**
Іван **ІЛЛЯШ,**
Світлана **ПИСАРЕНКО,**
Віталій **СУДДЯ.**

Головний редактор Анатолій ГОРЛОВ.

Засновник — Верховна Рада України

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання— КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка)

українською і російською мовами.

Передплатні індекси:
для фізичних осіб — 40224, 08775.
для підприємств і організацій — 60955.

Передплатна ціна:
для фізичних осіб — 3,30 грн. та 2,00 грн.
для підприємств і організацій — 6,00 грн на місяць.
Ціна в роздрібній мережі — договірна.

Загальний тираж 159037.

СПДФО Гайденко В. І. (Друкарня «Нормальные цены») 61068, м. Харків, вул. Тарасівська, 2а.

423

ВАТ «Видавництво «Вільна Україна» 79026, м. Львів, вул. В. Великого, 2.

Зам. 617

ВАТ «Видавництво «Київська правда» 04136, м. Київ, вул. М. Гречка, 13.

Зам. 3969

Фотоформи виготовлено в КЦ редакції газети «Голос України»
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

☎ ТЕЛЕФОНИ:
для довідок — 454-84-92;
телефакс — 234-72-54;
відділ реклами — 449-72-53, 454-81-34, 454-81-44;
телефакс — 449-85-62.

E-mail: mail@golos.com.ua — **загальний**
reklama@golos.com.ua — **відділ реклами**
let@golos.com.ua — **відділ листів**
foto@golos.com.ua — **відділ ілюстрацій**

При підготовці матеріалів використовується інформаційно-пошукова система Верховної Ради України «Законодавство»

Internet: http://uamedia.visti.net/golos